

روشد مجلس خبرگان ۲

ماهنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای معلمان و دانشجو معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش
www.roshdmag.ir | دوره بیستم، آبان ۱۴۰۲ | شماره پیاپی ۱۵۰ | ۴۸ صفحه

اردو، مشقِ مهارت‌های زندگی

ام لیلا صمدی
اساس و اسباب اردو

سعید چگینی
آشنایی با برنامه‌های کاربردی
طبیعت‌گردی!

محمد رضا مقفادی
اردو باید زنده شود

علی اصغر جعفریان
اردو،
تجربه لذت بخش زندگی

به نزد آن که جانِش در تجلی است
همه عالم کتاب حُـقِّ تعالی است

شیخ محمود شبستری

دائرة آموزش پژوهش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و فناوری آموزشی

مدیر مسئول: محمد صالح مَدَنی
سر دبیر: فریدالدین حداد عادل
مشاور سردبیر: حبیب یوسف زاده
مدیر داخلی: مریم موسوی
مدیر هنری: کوروش پارسا نژاد
دبیر عکس: اعظم لاریجانی
ویراستار: کبری محمودی
طراح گرافیک: احمد قائمی مهدوی

نشانی پستی دفتر مجله:
تهران، ایرانشهر شمالی، پلاک ۲۷۰
صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۶۵۸۵
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۳۱۱۶۱ داخلی ۵۰۴
تلفن های امور مشترکین:
۰۲۱-۷۷۶۳۳۲۰۸
صندوق پستی امور مشترکین:
۱۵۸۷۵/۳۳۳۱
وبگاه:
www.roshdmag.ir
رایانامه:
Email.farda@roshdmag.ir

چاپ و توزیع: شرکت افست

برای اشتراک
مجلات رشد و مزینه
را پویش کنید

کانال مجله رشد مدرسه فردا
در پیام رسان شاد
@roshd_madreseh_farda

مجله افرا ۲

ماهنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای معلمان و
دانشجو معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش
www.roshdmag.ir
دوره بیستم، آبان ۱۴۰۲
شماره پدیدگی ۱۵۰
صفحه ۴۸

۱۱۰,۰۰۰ ریال

خانواده
مجلات رشد همه
تلاش خود را کرده است تا
این مجله در دسترس عموم
جامعه تربیتی کشور قرار گیرد
و همه مخاطبان در میهن عزیز
اسلامی مان امکان تهیه آن را
داشته باشند.

گنج یابی در اردو / دکتر فریدالدین حداد عادل ۲

اردو باید زنده شود! / محمد رضا مقدادی ۴

اردو تجربه لذت بخش زندگی / گفت و گو با علی اصغر جعفریان / گفت و گو کننده: ام لیلا صمدی ۶

اردو، مشق مهارت های زندگی / محمد رضا حشمتی ۱۰

زمانی برای مسئولیت پذیری / مرتضی مجد فر ۱۴

حاشیه های اردو / رضا ساکی ۱۷

آشنایی با برنامه های کاربردی طبیعت گردی! / سعید چگینی ۲۰

اساس و اسباب اردو / ام لیلا صمدی ۲۳

مهمانان بهشت / المیرا عسگر زاده ۲۷

آموزش در فضای باز / ترجمه الهام فراستی ۲۸

صفر تا صد اردو دانش آموزی / مریم موسوی ۳۲

جهاد گرد / لیلا جلیلی ۳۵

گردش در جهان مجازی / شیوا پور محمد ۳۸

روز موعود / زهرا جعفری ۴۰

اعترافات سهرابی! / مهدی فرج الهی ۴۳

راه های موازی ناهموار / صدیقه حسن زاده ۴۴

روزهای مانا / فاطمه یوسف زاده ۴۸

نویسندگان و مترجمان محترم!

این مجله متعلق به شماست. تجربه های ناب، ایده ها و حاصل پژوهش های خویش را در اختیار دفتر مجله قرار دهید تا با انعکاس آن ها در مجله، علاقه مندان به این حوزه در تجربه های شما شریک شوند. از شما عزیزان تقاضا داریم:

● مقاله هایی را که می فرستید، با موضوع مجله مرتبط باشند و در جای دیگری چاپ نشده باشند.

● مقالات حاوی مطالب کلی و گردآوری نباشند.

● مقاله ترجمه شده با متن اصلی هم خوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می کنید، این موضوع را قید فرمایید.

● نثر مقاله روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه های علمی و فنی دقت شود.

● در نگارش مقاله از منابع و مأخذ معتبر استفاده شود و در پایان آن، فهرست منابع بیاید.

آرای مندرج در مقاله ها و گفت و گوها ضرورتاً مبین نظر دفتر انتشارات و فناوری آموزشی نیست و مسئولیت پاسخ گویی به پرسش های خوانندگان با خود نویسنده یا مترجم است.

گنج‌یابی در اردو

سید میثم موسوی

تصویرگر

دکتر فریدالدین حداد عادل

البته هر مجموعه‌ای برای برنامه‌ریزی و انسجام و ارتقای توانمندی‌های خود نیازمند الگوها و روش‌های ثابتی است. یعنی مسجد، مدرسه و دانشگاه نمی‌توانند مدام روش‌های اصلی خود را تغییر بدهند. اما واقعیت این است که در این‌گونه فعالیت‌های تکراری و مستمر، بخش مهمی از ظرفیت‌های انسان‌های درگیر کشف نمی‌شود. ما در مدرسه در عمل بر چند عامل مشخص تأکید می‌کنیم. درس خواندن، انضباط فردی و جمعی، ادب فردی و اجتماعی، و برخی جنبه‌های شخصیتی و اخلاقی. اما در یک قالب معمولی و دائمی، خیلی از توانمندی‌های مخاطبان کشف نمی‌شود. همین موضوع در مورد معلمان هم وجود دارد. به یاد دارم، سال‌ها با یک معلم تاریخ آشنایی و همکاری داشتم و چون دایره آشنایی ما به روابط کاری محدود می‌شد، تا مدت‌ها نمی‌دانستم او یک گریمر ورزیده و تواناست. یا دانش‌آموزی را به یاد دارم که خیلی خوب شطرنج بازی می‌کرد و در چند بازی فکری دیگر، بسیار توانا بود. اما تا وقتی که به اردو نرفتم و بچه‌ها فرصت

اردو مجموعه فعالیت‌هایی است که فارغ از روش‌ها و قالب‌های مرسوم، در یک محیط فرهنگی انجام می‌گیرند. سخن را با این سؤال آغاز می‌کنم که وقتی یک نهاد آموزشی در برنامه‌های خود اردو ندارد، چه چیزی ندارد؟ آیا برگزاری اردو برای محیط‌هایی فرهنگی نظیر مدرسه، دانشگاه و مسجد یک اقدام ضروری است یا خیر؟

ما به‌طور معمول فعالیت‌هایمان را در یک قالب متداول و سازمان‌دهی‌شده آماده می‌کنیم. برای مثال، در مسجد برگزاری نماز جماعت، مراسم دعا و عبادت و آیین‌های ویژه برخی مناسبت‌ها و پخش غذای نذری. در مدرسه رأس یک ساعت معین کلاس‌ها آغاز می‌شوند، تعداد زیادی دانش‌آموز چند ساعت متوالی در کلاس‌ها حضور می‌یابند، برنامه‌هایی نظیر آزمون برگزار می‌شوند و مکانی به نام آزمایشگاه و کتابخانه در مدرسه هست. گاهی هم بچه‌ها فرصت پیدا می‌کنند در زنگ تفریح و ورزش کمی از این قالب تکراری دور شوند. این روند تقریباً طی دوازده سال تکرار می‌شود.

پیدا نکردند بازی فکری انجام دهند، چیره‌دستی او در این بازی‌ها مشخص نشد؛ چرا که فعالیت‌های مدرسه حول چند عامل مشخص بود و بازی فکری در آن زمان تعریف نشده بود. جالب‌تر اینکه فهم توانمندی او در بازی‌های فکری، به کشف استعداد خاصی در این کودک منجر شد که شرح آن در این مقال نمی‌گنجد.

در دهه هشتاد هم دانش‌آموزی داشتیم که استعداد ادبی خوبی داشت و ما فکر می‌کردیم در آینده شاعر، نویسنده یا معلم ادبیات خوبی خواهد شد. برای همین سعی می‌کردیم او را به این مسیر سوق دهیم. اما در یک اردو متوجه شدیم او در آشپزی تبحر دارد. بدین معنا که می‌تواند غذاهایی نظیر سالاد الویه، برنج و ماکارونی را در حجم چهل، پنجاه نفری برای دانش‌آموزان و هم‌کلاسی‌ها آماده کند؛ با این اتفاق، نگرش ما نسبت به او تغییر کرد. نگاه او هم نسبت به خودش عوض شد، امروز ایشان گرچه در حوزه فرهنگ و ادب ید طولایی دارد، اما در یک مرکز طبخ و توزیع غذا هم دستی دارد و برای خودش درآمدزایی مطلوبی فراهم کرده است.

کشف یک پدیده

آقای یوسین بولت در حال حاضر معروف‌ترین دوندۀ تاریخ جهان است. او کتابی دارد به اسم «داستان من؛ سریع‌ترین مرد جهان» که در سال ۲۰۱۰ به چاپ رسیده است. خواندنی‌ترین سطرهای کتاب به مدل کشف استعداد او اختصاص دارد. بولت معروف‌ترین دوندۀ جهان نمی‌شد، اگر یکی از معلمان او در مدرسه حین گردش و بازی، به سرعت بسیار زیاد او پی نمی‌برد! معلم او با دیدن سرعت بالای یوسین، موضوع را به مدیر مدرسه و خانواده اطلاع می‌دهد. بولت را در برخی از رقابت‌های دو و میدانی شرکت می‌دهند... و یک نگاه کنجکاو، در محیطی غیر از کلاس درس توسط یک معلم هوشیار، باعث می‌شود بولت در پانزده سالگی اولین مدال جهانی‌اش را کسب کند.

ما معلم‌ها اگر خوب به محیط اطراف و پیرامون خود نگاه کنیم، متوجه خواهیم شد به نمونه‌های زیادی از اتفاقات مشابه در محیط‌های ما وجود داشته‌اند. به خصوص در میان دانش‌آموزانی که به ظاهر در درس چندان قوی نبوده‌اند و با معیارهایی که کارنامه رقم می‌زند، مانند: معدل و نمرۀ انضباط و نمرات ریاضی و املا و فیزیک، در دوره‌های گوناگون، جزو دانش‌آموزان قوی مدرسه محسوب نمی‌شدند. اگر می‌خواهیم به رسالت‌های شغلی خود عمل کنیم؛ نیازمند طراحی فرصت‌هایی هستیم که شاگردان و دانش‌آموزان ما بتوانند؛ برخی قابلیت‌های پنهان خودشان را نشان بدهند. بعضی از این امور، از دید مدرسه پنهان

هستند و برخی دیگر در لایه‌های پنهان شخصیتی و رفتاری دانش‌آموز قرار دارند. باید کمک کنیم این گنج‌های پنهان شخصیتی و رفتاری دانش‌آموز به ظهور برسند.

زمان تغییر

در سند تحول آموزش و پرورش، ساحت‌های شش‌گانه تربیت به‌عنوان مبنای رشد متوازن دانش‌آموزان تعریف شده است. اما در شرایط فعلی، آموزش و پرورش قابلیت شناسایی دقیق استعدادهای دانش‌آموزان در تمام این ساحت‌ها را ندارد. فقط در قالب انواع اردوها و بیرون از چارچوب‌های رایج است که می‌توان به تحقق این ساحت‌ها در وجود دانش‌آموزان امیدوار بود. از طرف دیگر، اردو علاوه بر دانش‌آموزان، فرصت‌های نابی را برای بروز استعدادهای پنهان مربیان و معلم‌های جوان نیز فراهم می‌کند و

توانمندی‌های آنان را رشد می‌دهد. ما در فضای اردو می‌توانیم به‌راحتی الگوها و محیط‌های یادگیری را تغییر دهیم. دانش‌آموزان و مربیان فرصت پیدا می‌کنند استعدادهای و قابلیت‌های یکدیگر را در محیطی متفاوت متبلور کنند و موجب ظهور توانمندی‌های یکدیگر شوند.

برگزاری اردو قابلیت‌های فردی و جمعی تیم مدرسه را هم نشان می‌دهد. یادم هست، در اوایل دهه نود، همراه با دانش‌آموزان، به یک اردوی کار و جهاد رفته بودیم. آنجا چند بیماری و

سانحه و اتفاق فوری پیش آمد و ما متوجه نقص‌های خود شدیم. فهمیدیم که باید با مهارت‌های امداد و نجات آشنا باشیم و بعضی کمک‌های اولیه در حین کوه‌نوردی و شرایط دشوار را آموخته باشیم. دانستیم که باید کمی داروشناس باشیم و شناختمان از دانش‌آموزان خیلی بیشتر باشد. چون دانش‌آموزی که مشکل ربوی داشت و به ما نگفته بود، در کوهستان دچار عارضه ربوی شد و ما را به دردسر انداخت. از آن پس دریافتیم که همکاران ما باید مهارت‌های گوناگونی را کسب کنند که پیش از آن، احساس نیاز نمی‌کردند.

از نگاه نگارنده، یکی از شاخص‌های کیفی نهادهای تربیتی آموزشی قوی، توانمندی‌های آن‌ها در برگزاری مؤثر انواع اردوهاست. خوشبختانه امروزه به فعالیت‌های اردو بیش از گذشته بها داده می‌شود، طوری که گروه‌هایی در سراسر ایران و جهان برنامه و تخصص خودشان را برگزاری انواع اردوها تعریف کرده‌اند. ما نیز برای همراه‌بودن با این موج تحول، باید به فکر ارتقای هرچه بیشتر خود در این زمینه باشیم، زیرا مدرسه بدون اردو، در واقع فرصت‌های نابی را از بچه‌ها دریغ می‌کند.

اردو علاوه بر
دانش‌آموزان،
فرصت‌های نابی
را برای بروز
استعدادهای
پنهان مربیان و
معلم‌های جوان
نیز فراهم می‌کند

اردو

باید زنده شود

محمد رضا مقدادی

تعریف اردو

اردو در فرهنگ‌های لغت چنین معنی شده است: اردوگاه، لشکرگاه، سپاه، قشون، لشکر، پیک‌نیک، گردش دسته‌جمعی و گردش علمی در حیطهٔ تعلیم و تربیت اردو به فعالیتی آموزشی، پرورشی، اجتماعی، فرهنگی و تفریحی گفته می‌شود که برای تعداد معینی از دانش‌آموزان، دانشجویان، معلمان و سایر اشخاص، با تعیین اهداف، شرایط و ضوابط مشخص در محیط معین (ترجیحاً اردوگاه) و زمان خاص برگزار می‌شود.

اردو در دستورالعمل اجرایی اردوهای دانش‌آموزی چنین تعریف شده است: «سفر دسته‌جمعی گروهی از دانش‌آموزان با مقاصد علمی، آموزشی، فرهنگی، زیارتی، سیاحتی و ورزشی است که با مجوز مراجع ذی‌ربط برگزار می‌شود.»

انواع اردو

اردو، بسته به هدف اجرای آن، انواع گوناگونی را شامل می‌شود. از جمله اردوهای آموزشی، علمی، پژوهشی، سیاحتی، زیارتی، رزمی و نظامی، فرهنگی و هنری، تلاش و سازندگی، بهداشتی، امداد و نجات، تفریحی، ورزشی، عبادی و سیاسی، گردشگری، مرور مهارت‌های زندگی، دیدار با شخصیت‌ها و ...

تاریخچهٔ اردو

می‌توان گفت هم‌زمان با زندگی اجتماعی انسان‌ها، اردوها شروع شده‌اند. در جامعه‌های فرهنگی نیز یک افسر انگلیسی به نام **بیدن پاول** را اولین مبدع اردوهای پیشاهنگی در سال ۱۹۰۷ میلادی معرفی می‌کنند. در اینجا لازم است با این سازمان جهانی بیشتر آشنا شویم: ژنرال **بیدن پاول** به‌عنوان فردی نظامی انگلیسی در آفریقا خدمت می‌کرد. او با مطالعه پیرامون وضع زندگی بومیان آفریقا که با اتحاد و انسجام و استفاده از عوامل طبیعت پیروزی‌هایی را در مقابل قوای متجاوز

کسب می‌کردند، به این فکر افتاد که می‌توان با تعلیمات لازم به سربازان که اساس آن‌ها خودیاری و مسئولیت‌های فردی و جمعی است، آنان را برای مقابله با بلاها و مشکلات طبیعی ورزیده ساخت. او این تجربه‌ها را با کودکان و نوجوانان آزمود و به نتایج درخشانی رسید. در نهایت به انگلستان برگشت و تمام‌وقت خود را صرف دانش‌آموزان و ایجاد سازمان پیشاهنگی کرد. این ایده به نهضتی جهانی برای ایجاد حس برادری و یگانگی در جهان تبدیل شد و افرادی از اغلب کشورهای جهان به این شکل پیوستند.

سازمان پیشاهنگی فراز و نشیب‌های زیادی پس از تأسیس آن در ایران طی نموده و در حال حاضر فعالیت سراسری و گسترده‌ای ندارد. البته بسیاری از تشکلهای دانش‌آموزی مثل سازمان دانش‌آموزی و بسیج دانش‌آموزی در زمینهٔ اردو فعالیت‌های شایسته‌ای داشته و دارند که امیدواریم با آسیب‌شناسی و بازتعریف، امر سازندهٔ اردو و اردوگاه جایگاه خودش را به دست آورد و جان بگیرد.

ضرورت و اهمیت اردو

انسان موجودی اجتماعی است و اردو به‌عنوان یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های گروهی و جمعی، بر شرکت‌کنندگان تأثیری انکارناپذیر می‌گذارد و به‌خصوص برای دانش‌آموزان جاذبه و گرایش بسزایی دارد.

هدف‌ها، فایده‌ها و محاسن اردو، به شرطی که با برنامه‌ریزی دقیق و اجرای قوی برگزار شود، بسیار زیادند. به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

- ایجاد بستر مناسب برای تمرین زندگی دسته‌جمعی؛
- تقویت حس تعاون و همکاری از طریق سپردن مسئولیت به شرکت‌کنندگان اردو؛
- کسب تجربه در زمینه‌های گوناگون؛
- درمان بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی و شخصیتی مانند افسردگی، اضطراب، انزواء، تنبلی، پرخاشگری، بیش‌فعالی، ضعف یا نداشتن اعتمادبه‌نفس، احساس تنهایی و

- خستگی، نبود خودشناسی، بی‌نظمی و شلختگی؛
- افزایش آگاهی‌های عمومی و اختصاصی؛
- گسترش و تعمیق مهارت‌های فردی و هوشیاری اجتماعی؛
- ایجاد زمینه مساعد رشد و شکوفایی استعدادهای فردی و اجتماعی؛
- ارضای نیازهای عاطفی و روانی افراد؛
- آماده‌شدن افراد برای زندگی مستقل و مدیریت روابط و تمرین مواجهه با سختی‌ها و کاستی‌های زندگی.

وضعیت فعلی اردو و اردوگاه‌های کشور

از دهه ۸۰ تاکنون، فعالیت‌های اردویی و مدیریت اردوگاه‌های کشور به‌تدریج کم‌رونق شده‌اند و این برنامه سازنده و سرمایه‌های عظیم اردوگاهی حال خوبی ندارند. در این مدت، تنها نقطه امید و قابل دفاع، اهتمام سازمان بسیج به برگزاری اردوهای راهیان نور بود که با وجود برخی انتقادات و اشکال‌های بسیار، موفقیت‌آمیز و تأثیرگذار ارزیابی می‌شود.

راه‌هایی برای احیای فعالیت‌های اردویی

۱. تحقق و عملیاتی‌شدن تحول بنیادین در آموزش و پرورش و اصلاح، تنقیح، به‌روزرسانی و اجرای اسناد تحول بنیادین و برنامه درسی ملی؛
۲. احیای امور تربیتی و فعالیت‌های گروهی آن، با جذب نخبگان و فرهیختگان در مناصب ستادی و اجرایی این نهاد تأثیرگذار؛
۳. تقویت تشکلهایی همچون اردوهای جهادی، راهیان نور و غیره با هدف سازندگی، کشف و پرورش استعدادها، روحیه خدمت، و کسب مهارت‌های فردی و گروهی؛
۴. فعالیت‌های برون‌مرزی و بین‌المللی اردویی با حفظ فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی؛
۵. برنامه‌ریزی تخصصی برای اردوها و حضور و فعالیت افراد توانمند و باتجربه در مراحل سه‌گانه قبل از اردو، حین اردو و بعد از اردو، به‌منظور تقویت محتوا و کیفیت برنامه‌ها؛
۶. عبور آموزش و پرورش از حالت القای یکسویه مفاهیم و آموزش‌های پوچ کنکورمحور و ورود آن به وضعیت پرورش و رشد استعدادها، با توجه به دستاوردهای علمی و روان‌شناختی؛
۷. پرهیز از ریخت‌وپاش‌های بیهوده، و تبلیغ سادگی و پرهیز از رفاه‌زدگی در اردوها؛
۸. اجرای مقررات و قوانین دقیق، با هدف تأثیر و سودبخشی اردوها بر رفتار، اخلاق و زندگی

آینده‌سازان میهن اسلامی؛

۹. مشارکت خانواده‌ها در اردوها و فعالیت‌های گروهی؛
۱۰. درج اردو در برنامه‌های سالانه کلیه مدرسه‌های کشور؛
۱۱. تشکیل اردوها در بهترین زمان و مکان و مختص نبودن به تعطیلات؛
۱۲. حذف تشکیلات و سازمان‌های موازی و تلفیق و ادغام نهادهای اردویی آموزش و پرورش.

اردو

تجربه لذت بخش

زندگی

گفت و گو با علی اصغر جعفریان، کارشناس تعلیم و تربیت
صاحب تجربه در برگزاری اردو

ام‌لیلا صمدی

اشاره

علی اصغر جعفریان فوق‌دیپلم را در رشته ماشین‌ابزار، کارشناسی را در رشته تکنولوژی آموزشی و کارشناسی ارشد را در رشته تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت گذرانده است. وی از سال ۱۳۶۴ به عنوان کمک‌مربی هنرستان قائم وارد آموزش و پرورش شد. در دبیرستان‌های البرز، خواجه‌نصیرالدین طوسی و آئینه به معاونت پرداخت و تقریباً ۲۴ سال هم مدیر دبیرستان آئینه بود. وی از سال ۱۳۹۱ سردبیر مجله رشد نوجوان است. جعفریان به برگزاری اردو و فوق‌برنامه‌های تابستانی علاقه‌مند و در این حوزه صاحب تخصص و تجربه‌های ارزشمند است. از این رو با وی گفت‌وگو کردیم تا تجربه‌های زیسته خود را با ما به اشتراک بگذارد. خلاصه آن را در ادامه می‌خوانید:

● چه چیزی برای برگزاری اردوهای متعدد و متنوع الهام بخش شما بود؟ چگونه نیازسنجی می‌کردید؟

○ من از دوران تحصیلم تجربه و خاطره‌های بسیار خوبی از اردو دارم. تجربه‌های زیادی هم از برگزاری اردوی مسجدهای محل داشتیم. به همین دلیل در مدرسه خیلی به برنامه اردو اهمیت می‌دادم. برنامه اردو را به شکل منظم برای یک سال تحصیلی در پایه‌های گوناگون به همراه معاونان تعریف و اجرا می‌کردیم. خیلی اوقات

هم خود بچه‌ها نامه می‌نوشتند و گروهی امضا می‌کردند و به ما پیشنهاد اردو می‌دادند. اردو نیاز جسمی و روحی بچه‌هاست. بچه‌ها خیلی دوست دارند چند روز دور از خانواده، کلاس و مدرسه، با دوستانشان زندگی کنند. بچه‌ها بعد از مدتی که مداوم درس می‌خوانند، خسته می‌شوند و خوب است که مدرسه به این نیاز بچه‌ها توجه کند و برای اینکه شادی و نشاط را به بچه‌ها برگرداند، آن‌ها را به اردوهای ورزشی تفریحی ببرد. فقط اهداف درسی مدنظر نباشند.

علاوه بر مدیر و معاونان، معلمان بر اساس اهداف دوره، پایه تحصیلی و مواد درسی، اردوهای

حادثه در اردو اتفاق می‌افتد و اجتناب‌ناپذیر است. مهم این است که مسئولان اردو چه واکنشی نسبت به این حوادث داشته باشند

۳۶

هدفمندی را طراحی و پیشنهاد می‌دهند. معلم کار و فناوری می‌تواند اعلام نیاز کند دانش‌آموزانش را به کارخانه خودروسازی ببرد تا به آنان صفر تا صد تولید خودرو را نشان دهد. معلم دینی برای آشنایی بچه‌ها با مفاهیم دینی می‌تواند اردوی زیارتی-سیاحتی تعریف کند. بهتر است هر ماه یا دو ماه یکبار برای هر کلاس اردو تعریف شود. معلم تاریخ می‌تواند برای پرورش هویت ملی دانش‌آموز اردوی مکان‌های تاریخی را پیشنهاد دهد.

● اردو چگونه به رشد مهارت‌ها و دانش دانش‌آموزان کمک می‌کند؟

○ اردو یکی از روش‌های فعال یادگیری است که هیچ دانش‌آموزی از آن فراری نخواهد بود. در اردو بچه‌ها با جان‌ودل وارد محیط یادگیری می‌شوند. اردو با طبیعت دانش‌آموز سازگار است.

برای دانش‌آموز پرانرژی، اینکه روی صندلی بنشیند و انرژی‌اش را مهار (کنترل) کند، کار سختی است، اما اگر بتوانیم با اردو محیطی را به وجود آوریم که این انرژی رها شود و در خدمت یادگیری قرار بگیرد، کار بهینه انجام داده‌ایم؛ شنیدن کی بود مانند

دیدن.

ما در آموزش هرچقدر بیشتر بتوانیم حواس بچه‌ها را با موضوع درگیر کنیم، موفق‌تر خواهیم بود و اردو این فرصت را به ما می‌دهد. مثلاً اینکه بخواهیم با روش سخنرانی بچه‌ها را با حضرت امام رضا (علیه‌السلام) آشنا کنیم، خیلی زود از خاطرشان می‌رود، اما وقتی بچه‌ها را به اردوی مشهد می‌بریم و بچه‌ها در آن محیط قرار می‌گیرند و همه حواسشان درگیر می‌شود، ما بهتر می‌توانیم پیام موردنظرمان را منتقل کنیم و این هیچ موقع از یادشان نمی‌رود.

اردو از روش‌های مؤثر و عمیق یادگیری در فناوری آموزشی است. ما می‌توانیم با ابزار اردو در فناوری آموزشی به اهداف تعلیم و تربیت بپردازیم. در دوران دانش‌آموزی‌ام در هنرستان، با معلممان به بازدید کارخانه ایران خودرو رفتیم و صفر تا صد خط تولید پیکان را دیدیم. من وقتی از کارخانه بیرون آمدم، خودروها را طور دیگری می‌دیدم. اطلاعاتم راجع به خودرو بالا رفته بود و رفتارم با آن عوض شد. معلم در کلاس نمی‌توانست چنین اتفاقی را برای ذهنم، به‌عنوان دانش‌آموز، رقم بزند!

اردو یکی از
روش‌های فعال
یادگیری است که
هیچ دانش‌آموزی از
آن فراری نخواهد
بود. در اردو بچه‌ها
با جان و دل وارد
محیط یادگیری
می‌شوند

بچه‌ها در اردو دوستان صمیمی پیدا می‌کنند و سال‌ها دوستی‌شان ادامه می‌یابد. اگر با دوستی قهر باشند، اردو فرصتی فراهم می‌کند که با هم آشتی کنند. اردو کمک می‌کند بچه‌ها خودشان را باور کنند و اعتمادبه‌نفس آنان افزایش یابد. بچه‌ها زندگی‌کردن را در اردو یاد می‌گیرند. یاد می‌گیرند خودشان و زمانشان را مدیریت کنند. بچه‌های زیادی را دیده‌ام که بعد از اردو شخصیتشان تغییر کرده و گویا بچه دیگری شده‌اند. اردو بچه‌ها را با ابعاد زندگی آشنا می‌کند.

● دستورالعمل‌های ایمنی فعالیت‌های اردویی دانش‌آموزی چه هستند؟

○ با توجه به مدت‌زمان اردو و گروه سنی دانش‌آموزان، دستورالعمل‌های اجرایی مدونی برای اردو داریم که باید به آن‌ها توجه داشته باشیم. در مورد امنیت اردو، انواع بیمه‌های حوادث و بیمه مسئولیت مدیران اردو را داریم. بچه‌ها امانت‌های ارزشمندی هستند. امنیت و سلامت آنان مهم است. ممکن است در اردو مسموم شوند، سردرد بگیرند یا عضوی از بدنشان دچار شکستگی شود و آسیب بینند. بنابراین، لازم است مربیان بهداشت و کسانی که آموزش کمک‌های اولیه دیده‌اند، حتماً در گروه اردو حاضر باشند. با توجه به نوع اردو، افراد گروه اردو را به لحاظ تجربه و تخصص انتخاب می‌کنیم. مکان اردو هم بسیار تعیین‌کننده است. برای مثال، کوهنوردی ورزشی کاملاً تخصصی و کوه جای پرخطری است. بنابراین، وقتی به اردوی ورزشی کوهنوردی می‌رویم، تقریباً به تعداد هر پنج دانش‌آموز باید یک مربی داشته باشیم و حواسمان حسابی به بچه‌ها باشد. باید امدادگر و افراد حرفه‌ای در گروه اردو باشند. تا جایی که ممکن است، برای ایاب و ذهاب از قطار استفاده کنیم. قطار برای بچه‌ها خاطره‌انگیز است. به لحاظ ایمنی هم مناسب است و فضای آن به نحوی است که می‌توان در طول مسیر برنامه‌هایی مثل بازی‌های گروهی داشت.

لوازم و تجهیزات کامل برای اردو داشته باشیم. ما در مدرسه خودمان چند چمدان برای انواع اردوهای کوتاه‌مدت و بلندمدت طراحی کرده بودیم. همه نوع وسایل ورزشی، کمک‌های اولیه، وسایل بازی، طناب و هر آنچه را ممکن بود در محیط خارج شهر موردنیازمان باشد، در آن چمدان‌ها قرار می‌دادیم و با خود به اردو می‌بردیم. اردوی کوهنوردی هم کوله‌پشتی مخصوص خود را داشت.

● چگونه با حوادث یا صدمه‌هایی که در حین فعالیت‌های اردو رخ می‌دهند برخورد می‌کنید؟

○ حادثه در اردو اتفاق می‌افتد و اجتناب‌ناپذیر است. مهم این است که مسئولان اردو با این حوادث چه رفتاری داشته باشند. در یکی از اردوهایمان، دو دانش‌آموز حین فوتبال با هم برخورد داشتند. عینک یکی از آنان شکست و اطراف چشمش آسیب دید. در اصفهان بودیم و روز تعطیل بود. اما من با پرس‌وجو بهترین جراح چشم را انتخاب کردم که بهترین درمان را برای این دانش‌آموز آسیب‌دیده انجام داد و جای بخیه روی پلک دانش‌آموز نماند. اولیای این دانش‌آموز هم خیلی از ما تشکر کردند. در اردوی دیگری، یکی از بچه‌ها تب کرده بود. در کوهستان بودیم و باید صبح می‌بردیمش پیش پزشک. مربی تا صبح بالای سر دانش‌آموز بیدار و مراقب او بود. وقتی به تهران برگشتیم، خانواده این دانش‌آموز با گل و شیرینی به مدرسه آمدند و می‌گفتند اگر خودمان بودیم شاید تا صبح بیدار نمی‌ماندیم، اما مربی این کار را کرده بود. هنگام بروز حوادث در اردو مهم است که هر کاری از دستان برمی‌آید انجام دهیم و بی‌توجه نباشیم.

بیشتر حوادثی که در اردوهای کشور اتفاق افتاده‌اند، به خاطر بی‌تجربگی یا کم‌تجربه‌بودن مسئولان اردو بوده‌اند. من بیشتر از ۱۵۰ اردو برگزار کردم که بیشتر آن‌ها هم برون‌استانی بودند، اما خوشبختانه اتفاق خاصی نیفتاد. نه اینکه دست یا پای کسی نشکسته باشد. این اتفاقات طبیعی هستند و در برنامه‌های ورزشی خارج از اردو هم

اردو نیاز جسمی و
روحي بچه‌هاست.
بچه‌ها خیلی دوست
دارند چند روز
دور از خانواده،
کلاس و مدرسه، با
دوستانشان زندگی
کنند

○ رضایت ما به رضایت بچه‌ها وصل است. در اردویی که بچه‌ها خیلی کیف می‌کنند و لذت می‌برند و از آن یاد می‌کنند، همین حس به ما منتقل می‌شود. من از اردوهای اصفهان و مشهد خیلی رضایت داشتم. این دو شهر اردوگاه‌های خوبی دارند؛ اردوگاه‌هایی که امکانات و نظم خوبی دارند و همین موجب می‌شد ما به همه برنامه‌ها و اهداف اردو برسیم. همچنین، این دو شهر جاهای دیدنی زیادی دارند.

● در آخر بفرمایید توصیه یا نکته‌ای دارید که بخواهید با ما در میان بگذارید؟

○ آموزش و پرورش می‌تواند ماشین‌های ایاب و ذهاب اردوهای کشور را مدیریت و سازمان‌دهی کند. با شرکت تعاونی‌هایی قرارداد ببندد یا بنگاه‌هایی تأسیس شوند که اتوبوس‌ها و راننده‌های مخصوص اردو داشته باشند تا خیال همه راحت باشد. باید تخصصی‌تر به اردو نگاه کنیم. واحدهایی در ارتباط با برگزاری اردو به واحدهای درسی دوره‌های دانشگاهی مربیان پرورشی اضافه شوند. اردوگاه‌های استاندارد دانش‌آموزی و امکانات آن افزایش یابند. بیمه‌های اردوها را قوی‌تر کنند. همکاران ما در مدرسه از برنامه اردو غافل نشوند.

پیش می‌آیند، اما اتفاقاتی مثل تصادف خودرو یا مسمومیت غذایی نداشتیم. چرا که در گروه مسئولان اردو از افراد باتجربه استفاده می‌کردیم و برای همه جزئیات اردو، از صفر تا صد، برنامه داشتیم.

● چگونه اطمینان حاصل می‌کنید همه دانش‌آموزان در طول اردو فعال و درگیر هستند؟

○ هنر ما باید این باشد که در اردو تقسیم‌کار خوبی برای بچه‌ها داشته باشیم. وقتی بچه‌ها را به اردوگاهی می‌بریم که زندگی در چادر را در شب تجربه کنند، می‌توانیم به آن‌ها مسئولیت بدهیم که خودشان چادر را نصب کنند، وسایل بچینند، نظافت کنند، به گرما و سرمای چادر رسیدگی کنند، غذا بپزند و ظرف بشویند. از نکات مهم اردو که مربیان باید موردتوجه قرار دهند، این است که دانش‌آموزی فراموش نشود و همه مسئولیت داشته باشند. می‌توانیم با مسئولیت‌دادن به دانش‌آموزان درون‌گرا و کسانی که دوست دارند از جمع فاصله بگیرند، به رشد اجتماعی آنان کمک کنیم و اردودرمانی داشته باشیم.

● در کدام یک از اردوهایتان خودتان احساس رضایت بیشتری داشتید و چرا؟ آن اردو چه ویژگی‌هایی داشت؟

اردو، مشقِ مهارت‌های زندگی

تأملی در نقش تربیتی اردوهای جهادی

سید میثم موسوی

تصویرگر

محمد رضا حشمتی

اندیشکده مطالعات راهبردی مفید

اشاره

سال‌های سال است، زمستان که به نیمه می‌رسد و سال کهنه می‌رود که جای خود را به سال نو بسپارد، وقتی سوز برف زمستان رفته‌رفته جای خود را با نسیم بهاری عوض می‌کند و وقتی بوی عید می‌آید، خون تازه‌ای در رگ‌های دانش‌آموزان و دانشجویان راهی اردوی جهادی می‌دود. بعضی از مدرسه‌ها سال‌های سال است که در روزهای پایانی اسفندماه و نخستین روزهای فروردین سال جدید، و بعضی در فرصت تعطیلات تابستان، با همکاری و همدلی تمامی معلمان و کارکنان و دانش‌آموزان خود، شاهد حرکتی خداپسندانه و نیکو هستند. این حرکت «اردوی جهادی» نام دارد.

تربیت شهروندی، رسالت مغفول نظام آموزش و پرورش

بی‌تردید یکی از مهم‌ترین رسالت‌ها و دلایل شکل‌گیری مدرسه‌ها در طول تاریخ بشری و توسعه آن به شکل کنونی، آماده‌سازی شهروندانی متعهد، فعال و خلاق بوده است؛ افرادی که نه تنها ارزش‌ها و ویژگی‌های موردستایش جامعه را داشته باشند، بلکه بتوانند در راستای بهسازی و ارتقای فرهنگ جامعه، تلاش مؤثرتری را به نمایش بگذارند.

در سایه چنین برداشتی است که از نظر مربیان بزرگ تعلیم و تربیت، مدرسه نه تنها یک مکان آماده‌شدن برای زندگی است، بلکه در واقع جایی برای تمرین زندگی و تجربه عرصه‌های گوناگون آن است. به عبارت دیگر، مدرسه مکانی است برای یادگیری حقوق و مسئولیت‌های

شهروندی. از این‌رو، آنچه می‌تواند رسالت و فلسفه اصلی شکل‌گیری و توسعه مدرسه‌ها را در دوران کنونی توجیه کند، تربیت شهروندی و به عبارت دیگر، عمل کردن مدرسه‌ها به عنوان «مدرسه زندگی» است.

بی‌توجهی به این مهم و سوق دادن برنامه‌های درسی مدرسه‌ها به سوی موضوعات و مباحث نظری، و حاکمیت و سیطره نظام مبتنی بر آزمون‌های استاندارد، نظیر آزمون سراسری، که بر سطح‌ها و رکن‌های گوناگون نظام آموزشی تأثیرات مخرب و ویرانگری را گذاشته است، سبب شده آموزش‌های مهارت‌های زندگی و صلاحیت‌های ضروری زیست مؤثر به دانش‌آموزان، آن‌طور که باید، موردتوجه و دقت نظر قرار نگیرند و در عمل بخش عمده‌ای از منابع نظام آموزشی صرف توسعه رشد شناختی دانش‌آموزان و در نتیجه فروگذاری سایر ابعاد رشد شود. این نگاه تک‌بعدی به فرایند تربیت در سطح مدرسه‌ها،

مدرسه مکانی
است برای
یادگیری حقوق
و مسئولیت‌های
شهروندی

همان‌طور که منتقدان برجسته‌ای چون پائولو فریره از آن یاد می‌کنند، مدرسه‌ها را به مکان‌های ویژه‌ای چون بانک‌ها تبدیل کرده است که در آن معلمان در نقش سپرده‌گذار و دانش‌آموز به‌عنوان سپرده‌گیر (بانک‌ها) عمل می‌کنند. معلمان در طول سال تحصیلی،

به‌تدریج مطالب آموزشی را نزد دانش‌آموزان به امانت می‌سپارند و در پایان در زمان معین جلسه امتحان، تمام آن اندوخته‌ها را یکجا مطالبه می‌کنند. نتیجه نهایی این فرایند، یعنی نظام بانکداری تعلیم و تربیت، یادگیری حفظی طوطی‌وار و بی‌ارتباط با نیازهای واقعی زندگی و البته سطحی و گذراست.

آموزش شهروندی

آموزش شهروندی عبارت است از رشد و پرورش ظرفیت‌های افراد و گروه‌ها برای مشارکت و تصمیم‌گیری و عمل آگاهانه و مسئولانه در زندگی اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی. این آموزش‌ها شامل حقوق انسانی، رشد مستمر و همه‌جانبه، اخلاق و ارزش‌ها، صلح و مسالمت‌جویی، برابری اجتماعی و حرمت‌نهادن به تفاوت‌هاست. منظور از حقوق انسانی، یادگیری ارزش‌های مشترک، و حقوق و آزادی‌های انسانی است. آگاهی سیاسی به معنای دستیابی به دانش و شناخت امور سیاسی و نظام‌دهی سیاسی است. پذیرش تفاوت‌ها به معنای فهمیدن و حرمت‌نهادن به گوناگونی درک و یافته‌های فرهنگی و دینی و اندیشه‌های افراد و گروه‌های متعدد

است. منظور از برابری شهروندی این است که افراد یاد بگیرند با احترام به یکدیگر و با رعایت حقوق اجتماعی و زیست‌محیطی زندگی کنند

اردوی جهادی یکی از بهترین زمینه‌های تبدیل مدرسه‌ها به مدرسه زندگی است

و چالش‌ها و تعارض‌هایی را که در سطوح گوناگون زندگی جمعی، ملی و جهانی پیش می‌آید، به نحو مسالمت‌آمیز حل کنند.

آموزش شهروندی در مدرسه

شهروندی فرایندی مربوط به تمام عمر است. به همین دلیل، همه افراد در تمام طول زندگی خود نیازمند آموزش‌های متناسب با شهروندی در مراحل گوناگون زندگی هستند. دانش‌آموزان نیز نیازمند آن هستند که در زمینه‌های اخلاقی، رشد اجتماعی، دانش و درک درست و عینی از جامعه خود آموزش ببینند. در تمام تصمیم‌گیری‌های مربوط به خودشان در خانه، مدرسه و جامعه مشارکت کنند. و به‌عنوان شهروند، به صورتی فعال، در مناسبت‌های اجتماعی متناسب با احوال خودشان قرار گیرند. آموزش و پرورش باید به کودکان و نوجوانان کمک کند شهروندانی مسئول، مشارکت‌کنندگانی فعال در امور زندگی اجتماعی و فرهنگی، یادگیرندگانی موفق و علاقه‌مند و افرادی متکی به خود و قابل‌اعتماد بار آیند.

وقتی دانش‌آموزان به سن نوجوانی می‌رسند، مدرسه باید به آنان بیاموزد چگونه برای خود زندگی مستقل ایجاد کنند و علاوه بر مهارت‌های ضروری، در زمینه ادامه تحصیل، پیدا کردن شغل، استقلال یافتن از خانواده، مدیریت امور مالی خود و آشنایی با قوانین و ارتباط‌گیری با اداره‌ها و مسئولان دولتی نیز به آنان آموزش دهد. نوجوانان و جوانان به ترکیب پیچیده‌ای از شایستگی‌های فکری و رفتاری و مهارت‌های گوناگون نظری و عملی برای آغاز زندگی مستقل خود نیاز دارند و مدرسه باید نقش خود را در کمک به آنان در این امور پیچیده ایفا کند تا بتوانند به زندگی اجتماعی وارد شوند و نقش مستقل خود را به‌عنوان شهروند مسئول ایفا کنند. به‌طور خلاصه می‌توان گفت، آموزش و پرورش کشور، به‌عنوان مهم‌ترین و گسترده‌ترین نهاد آموزشی و تربیتی، وظایف بس خطیری بر عهده دارد و برنامه‌ها و عملکردهای آن باید به‌گونه‌ای باشند که آراسته‌شدن تدریجی کودکان، نوجوانان و جوانان به چند ویژگی را تسهیل کند:

الف. دستیابی به سلامت نفس، شخصیت و فرهیختگی ایرانی و اسلامی که جهت‌دهنده اصلی فرد برای وصول به سعادت دنیوی و اخروی با حیات طیبه انسانی است. ب. دستیابی به هویت رشدیافته و مهارت‌های زندگی

فردی، خانوادگی و اجتماعی و فرهنگی برای زندگی سالم و رضایت‌بخش.

ج. فراگیری دانش‌های عمومی در حوزه‌های زیستی، بهداشتی، روانی، زبانی، فکری، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برای زندگی آگاهانه و ثمربخش در جهان کنونی. د. دستیابی به دانش تخصصی برای ادامه تحصیل در آموزش عالی و کسب دانش و مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای برای اشتغال و تأمین معاش سالم و ایفای نقش اجتماعی و اقتصادی مؤثر.

برخورداری از ویژگی‌های مذکور قطعاً نیازمند آموزش و تربیت است و خودبه‌خود حاصل نمی‌شود. جدا از تأثیرات اساسی و انکارناپذیر خانواده بر چگونگی دستیابی به مهارت‌های زندگی و شکل‌گیری هویت و شخصیت، نهاد مسئول آموزش و پرورش دهنده این مهارت‌ها و هویت و شخصیت، تنها مدرسه و معلم و برنامه‌ها و محتوا و روش‌ها و فضای تعلیم و تربیت رسمی در کشور نیست، بلکه تمامی نهادهای آموزشی از قبیل صداوسیما و سازمان ملی جوانان نیز این وظیفه را بر عهده دارند.

نمونه اردوی جهادی و صدها مورد دیگر که شرح آن‌ها موجب طولانی شدن کلام است، نشانه‌های روشنی است که به‌پرسیم: آیا مراکز آموزشی ما «مدرسه زندگی» و «جایگاه آموزش برای زندگی» هستند؟ اگر مدرسه به کار خود مشغول باشد و زندگی فردی، خانوادگی، شغلی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ملی و جهانی راه خود را برود، این دو بیش از آنکه مسیر واحد هدفمند و زیبایی را طی کنند، از یکدیگر دور خواهند شد. این فاصله حاکی از اساسی‌ترین مشکل برنامه‌های درسی در مدرسه‌هاست که با برنامه‌ریزی و آموزش مهارت‌های زندگی قابل حل است. اردوی جهادی یکی از بهترین زمینه‌های تبدیل شدن مدرسه‌ها به مدرسه زندگی است. آنچه در مدرسه زندگی نیاز است، «مهارت‌های زندگی» است، نه محفوظاتی که ما در کلاس‌های درس با آن‌ها عمر دانش‌آموزانمان را تلف می‌کنیم؛ محفوظاتی که در همه‌جا و هر زمانی در دسترس هستند. آنچه برای زندگی آینده فرزندان ما اهمیت دارد، تجربه زندگی جمعی در محیط مدرسه و سایر محیط‌های یادگیری است. اردوی جهادی محیط یادگیری مناسبی برای تمرین مهارت‌های زندگی است. همچنین «برنامه درسی» از نوع تلفیقی برای زندگی است.

اردوهای جهادی

وقتی از فارغ‌التحصیلان مدرسه مفید درباره خاطرات دوران دبیرستان سؤال کنید، غالباً به دو رویداد اشاره

آموزش و پرورش می تواند با بررسی جوانب موضوع، اردوی جهادی را در مدرسه ها نهاده کنه کند

دشوار عمرانی مانند خانه سازی و مدرسه سازی.

● ایجاد ظرفیت های جدید برای رشد فردی و اجتماعی دانش آموزان، مانند تقویت روحیه کار و تلاش، صبر، تواضع، همکاری و گذشت.

● ایجاد احساس مقصر و مؤثر بودن در ایجاد محرومیت و تأثیر گذاری آن ها در رفع این محرومیت.

● ایجاد احساس هم دلی و همدردی بین محرومان و اینکه افرادی غیردولتی هم به فکر آن ها هستند.

● آموزش مهارت های جمعی و ارتباطی در قالب حرکت گروهی چندروزه.

چشم انداز اردوی جهادی

اردوی جهاد سازندگی با توجه به اهداف و فایده ها و ظرفیت هایی که در آن نهفته اند، و به برخی از آن ها اشاره شد، زمینه مناسبی برای تعلیم و تربیت واقعی دانش آموزان است. نگارنده بر این باور است که اردوی جهاد سازندگی یکی از بهترین تجربه ها در تعلیم و تربیت است، تا جایی که می تواند ادعا کند مدرسه با برگزاری این اردوها بهتر به اهداف تربیتی خود رسیده است. تجربه نویسنده دو چشم انداز مهم را پیش روی اردوی جهادی می بیند: **پیشرفت کیفی و پیشرفت کمی.** در مورد توسعه کیفی می توان به این نکته اشاره کرد که برای تحقق ظرفیت های فراوان اردوی جهاد سازندگی باید بررسی های دقیق علمی صورت گیرند و متخصصان روان شناسی تربیتی و علوم تربیتی و مددکاری اجتماعی پژوهش های ثمر بخشی را در این زمینه انجام دهند تا نتایج بهتری از این کار گرفته شود.

از نظر توسعه کمی، گسترش اردوهای جهاد سازندگی به سایر مدرسه ها نیز بسیار مفید و ثمر بخش خواهد بود. نهاد آموزش و پرورش می تواند با بررسی جوانب موضوع، آن را در مدرسه ها نهاده کنه کند.

با توجه به اینکه میل کمک به دیگران از خصوصیت های ذاتی مردم ماست و در طول تاریخ پر فراز و نشیب این سرزمین، مردم به طور خودجوش و سنتی به یکدیگر کمک کرده اند و دستگیری از نیازمندان، درماندگان و محرومان با فرهنگ ملی و مذهبی این مردم عجین شده است، تجربه ارائه شده، اردوی جهاد سازندگی، امکان استفاده بیشتر از فرصت ها را برای آشنایی و استفاده از مهارت های زندگی امکان پذیر می کند.

می کنند: «هفته شهدا و اردوی جهادی». اردوی جهادی سنتی است حسنه که از سال ۱۳۵۹ و بنا به فرمان حضرت امام (ره)، در دبیرستان مفید برای کمک به محرومان ایجاد شده است. در این اردوها هر سال گروهی از دانش آموزان و فارغ التحصیلان به صورت داوطلبانه، همراه با معلمان و کارکنان مدرسه، برای کمک به مردمی که نیازهای بیشتری دارند، به یکی از مناطق محروم کشور سفر می کنند. دل کندن از خانه و خانواده و سفر به مناطق محروم کشور در ایام تعطیلی مدرسه ها، کار و تلاش دسته جمعی برای آبادانی و رفع محرومیت از چهره روستاهای دورافتاده و کم برخوردار، و از همه والاتر، زنده کردن احساس مسئولیت در قبال وضعیت سایر مسلمانان و هم وطنان محروم در بین خود و خانواده و اطرافیان، همه و همه از توفیقاتی هستند که به حول و قوه الهی نصیب دبیرستان مفید می شوند. اردوهای جهادی دبیرستان مفید که تاکنون چهل دوره برگزار شده اند، هر ساله در یکی از مناطق محروم کشور، با همت مسئولان دبیرستان و نهادهای مرتبط نظیر کمیته امداد حضرت امام (ره) برگزار می شوند. در چند سال اخیر، مناطقی در استان های چهارمحال و بختیاری، لرستان، بوشهر، کرمان و خراسان شمالی، به عنوان مناطق کاری برگزیده شده و فعالیت های فرهنگی و عمرانی دانش آموزان در میان خانواده های تحت پوشش کمیته امداد و طرح شهید رجایی انجام گرفته اند.

ضرورت و اهداف اردوهای جهادی

اردوهای جهادی همان اهداف مدرسه، یعنی ایجاد زمینه های یادگیری در دانش آموزان و فارغ التحصیلان و فراهم آوردن ظرفیت های جدید برای تعلیم و تربیت بهتر دانش آموزان را دنبال می کنند. روشن است که در مدرسه حتی با فرض به کارگیری تمام ظرفیت های خود برای تعلیم و تربیت، نمی تواند همه نیازهای رشد اجتماعی و معنوی دانش آموزان را برآورده کند. اردوی جهاد سازندگی، بستری مناسب برای پاسخ گویی به بخشی از این نیازهاست.

اهداف اردوهای جهادی

- آشنایی دانش آموزان با برخی از مشکلات و محرومیت های موجود در کشور به عنوان یک هدف شناختی.
- آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم اقوام گوناگون و نحوه زندگی روستایی.
- آشنایی با روش های کمک به دیگران (مددکاری) از طریق درگیر کردن دانش آموزان با فعالیت های به نسبت

زمانی
برای

مسئولیت‌پذیری

اردو و اردو‌گاه‌های آموزشی در یک نگاه

سید میثم موسوی
تصویرگر

مرتضی مجدفر

می‌شود که در آن جمعی از پیشاهنگان، دانش‌آموزان یا ورزشکاران، برای تمرین و تفریح گرد هم می‌آیند. از اردو، علاوه بر مکانی برای آموزش مهارت‌های زندگی و محیطی برای حس مسئولیت‌پذیری و دوست‌یابی، به‌عنوان یکی از روش‌های مؤثر و مهم در به‌روآوری دانش، توانش و بینش دانش‌آموزان نام برده شده است. هم‌زمان با اختصاص این شماره از مجله رشد مدرسه فردا به موضوع اردو، نگاهی متفاوت به اردو و اردوهای آموزشی داشته‌ایم.

هدف از تشکیل اردو چیست؟

- شناخت، پرورش و هدایت استعدادها، توانمندی‌ها و علاقه‌ها
- بازی و تفریح
- شرکت در ورزش یا سرگرمی‌های موردعلاقه
- برقراری ارتباط مثبت و پایدار با گروه‌های هم‌سن و بزرگ‌سال
- تقویت مهارت‌های علمی و مدرسه‌ای (مانند کمک به پرورش مهارت حل‌مسئله و بهبود روش‌های انجام تکالیف)
- پرورش ویژگی‌ها و خصوصیات مثبت و مهارت‌های زندگی از طریق تجربه‌های علمی باهم‌زیستن (یا با هم در طبیعت زیستن)
- شرکت در پروژه‌های خدماتی مفید و دیگر فعالیت‌هایی که در ایجاد ویژگی‌های شخصی و مثبت و حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی به آن‌ها کمک

سر آغاز

اردو به فعالیتی آموزشی-تربیتی اطلاق می‌شود که گروهی از دانش‌آموزان، تحت نظارت مربیان خود و با هدف‌ها و برنامه‌های خاص آن را سازمان‌دهی می‌کنند و در فضایی خارج از محیط کلاس و تا حد امکان در دامن طبیعت برگزار می‌شود.

اردو کلمه‌ای است برگرفته از زبان ترکی به معنای محل لشکر، سپاه، گروه و جمعی از سپاهیان، که با تمام لوازم به محلی فرستاده می‌شوند. اردوگاه نیز به جای اردو، لشکرگاه و محلی گفته می‌شود که جمع کثیری از سپاهیان با فرماندهان خود، به‌طور موقت در آنجا اقامت و خیمه‌ها یا چادرهای بسیاری برپا می‌کنند. البته اردو زبانی از خانواده زبان‌های هند و ایرانی هم هست که در پاکستان، افغانستان و هند، بخشی از مردم به آن سخن می‌گویند.

ارتباط این اردو با آن اردو هم خیلی جالب است. **نادرشاه** هنگام لشکرکشی به سرزمین هند، به دانشمندان درباره دستور داد زبانی ابداع کنند که نیازهای اولیه اردو یا همان لشکر را هنگام گفت‌وگو و رودررو شدن با مردم محلی برآورده کند. ادیبان با استفاده از واژه‌های مشترک فارسی، ترکی، عربی و هندی، پایه‌های ابتدایی زبانی را بنیان گذاشتند که به مرور و در طول سالیان دراز، به زبان فعلی اردو تبدیل شده است.

اما در سال‌های اخیر، به‌ویژه بعد از ورود مفاهیم مرتبط با پیشاهنگی به کشورمان، اردو به محلی گفته

می‌کنند.

• افزایش حس مسئولیت‌پذیری، تعاون و همکاری اجتماعی

• غنی‌سازی برنامه‌های درسی و اوقات فراغت

چند نوع اردوی آموزشی داریم؟

اردو می‌تواند بر اساس مدت، یک‌روزه یا چندروزه باشد. همچنین، بر اساس موقعیت، می‌تواند درون‌مدرسه‌ای، درون یا برون‌شهری، درون یا برون‌استانی و برون‌مرزی، و بر اساس مکان نیز ساکن یا متحرک باشد. ولی اردو بر اساس موضوع ممکن است شامل یکی از این انواع باشد:

- ورزشی
- فرهنگی، هنری
- قصه‌گویی و قصه‌خوانی
- مطالعه کتاب (کتاب‌خوانی)
- امدادی
- سیاحتی (گردشگری)
- زیارتی
- بهداشتی
- درسی (اردو برای فعالیت‌های یادگیری)
- رزمی‌نظامی
- میهن‌شناسی
- گردش‌های دسته‌جمعی هدف‌دار یا تفریحی
- جانورشناسی
- طبیعت‌شناسی
- ساخت‌وساز (تعمیر، نوسازی و بازسازی

ساختمان‌های مورد استفاده در مناطق محروم)

- تولیدی (ساخت اسباب‌بازی و وسایل آزمایشگاهی)
- همه‌چیز درباره خودم
- روزنامه‌نگاری و مهارت‌های نوشتن
- اردوهای آموزشی باشگاهی

اردوی آموزشی برای

اصلاح ناسازگاری‌های اجتماعی

در برخی از کشورها، از طریق بعضی نهادها و سازمان‌ها و با همکاری آموزش و پرورش، برای اصلاح ناسازگاری‌های اجتماعی دانش‌آموزان، اردوهای آموزشی برگزار می‌شوند. مثلاً در کشور ما، سازمان راه‌آهن ایران، برای اصلاح رفتار بچه‌های حاشیه خطوط راه‌آهن در زمینه پرتاب سنگ به قطار، با برگزاری اردوهای آموزشی تفریحی، آن‌ها را در سفرهای یک‌روزه، با قطار به اردوگاه‌های آموزشی راه‌آهن برد و همراه با تفریح و نیز دادن هدیه‌هایی به آن‌ها، درصدد اصلاح رفتارشان برآمد. همچنین، از طریق همکاری مشترک پلیس و آموزش و پرورش، اردوهای فراوانی در کشورمان برگزار شده‌اند.

نقش بچه‌ها در تدوین برنامه‌های اردویی

برای برنامه‌ریزی اردوها، رسم بر این است که مسئولان برپایی اردو، از والدین، مربیان و در یک کلام آدم‌بزرگ‌ها، نظرسنجی می‌کنند. ولی امروزه دخالت‌دادن نوجوانان در تدوین برنامه‌های اردوهای آموزشی و نیز برگزاری جلسه با آنان، پیش از برگزاری

اردوی آموزشی باشگاهی یعنی چه؟

در بعضی کشورها، اردوهای آموزشی دانش‌آموزان در قالب باشگاه‌های گوناگون شکل می‌گیرند: مانند باشگاه هنر (موسیقی، نمایش‌نامه، شعرخوانی و...)، باشگاه رایانه، باشگاه علوم (ریاضیات، زبان، نجوم، جغرافیا و...)، باشگاه آشپزی، باشگاه خیاطی و باشگاه خدمات اجتماعی.

اردوگاه‌های دانش‌آموزی ایران

در حال حاضر برای دانش‌آموزان ایرانی ۲۶۵ اردوگاه دانش‌آموزی ساخته شده‌اند که از این تعداد چهار اردوگاه کشوری هستند (شهید باهنر تهران، میرزا کوچک‌خان رامسر، شهید رجایی یا باغ‌رود نیشابور و شهید بهشتی اصفهان). بقیه استانی، شهرستانی و منطقه‌ای هستند.

یک نکته

امروزه در برخی از کشورها اردوی آموزشی دانش‌آموزان را به همراه پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌های آنان برگزار می‌کنند. آن‌ها برای بچه‌ها قصه می‌گویند و از تجربه‌هایشان حرف می‌زنند. بچه‌ها هم از فناوری‌های جدید و دانستنی‌های خود برای پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها سخن می‌گویند. با جست‌وجو در فضای مجازی، وب‌گاه‌های مختلفی از کشورهای جهان و مؤسسات آموزشی را می‌توان دید که در زمینه اردو فعالیت می‌کنند و برای کسب تجربه و اقتباس ایده و روش می‌توانند سودمند باشند.

کانال، گروه و وبلاگ فردی،

کلاسی و مدرسه‌ای در اردوها

در تهران و برخی از شهرستان‌ها، به چند مدرسه برای هر اردویی که تشکیل داده‌اند، وب‌نوشت یا کانال و گروهی در فضای مجازی مهیا کرده‌اند که مسئولان و دانش‌آموزان، قبل از اردو یا در روزهای اردو و بعد از آن، نظرات، پیشنهادات و خاطره‌های خود را در آنجا می‌نویسند.

پی‌نوشت

1. IGI2

اردو، عادی شده است.

چه نهادهایی اردوی آموزشی برگزار می‌کنند؟

- مدرسه‌ها
- مسجدها (در کشورهای دیگر کلیساها و انجمن‌های مذهبی)
- شهرداری‌ها
- شوراهای محلی (محله، روستا، شهر و استان)
- سازمان‌ها و تشکلهای دانش‌آموزی (در ایران امور تربیتی، سازمان دانش‌آموزی، بسیج، هلال‌احمر، پیش‌تازان و فرزندانگان)
- فرهنگ‌سراها، خانه‌های فرهنگ و خانه‌های جوانان
- شرکت‌ها و اداره‌ها برای فرزندان کارکنان خود
- کانون‌های اصلاح و تربیت
- کانون‌های فرهنگی و تربیتی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و...
- مهم‌ترین ویژگی اردوهای دانش‌آموزی، برای هر منظور و از طرف هر نهاد یا بخشی که آن‌ها را تشکیل داده باشند، آموزشی‌بودن آن‌هاست. شرکت‌کنندگان در اردو، یادگرفتن را به معنای واقعی کلمه و همراه با لذت فراوان تجربه می‌کنند.

اردو در مدرسه

امروزه در برخی کشورها، به دلیل پرهزینه‌بودن و مشکلات برپایی اردوهای خارج از مدرسه، برخی از اردوها را درون مدرسه برگزار می‌کنند. سالن اجتماعات مدرسه‌ای را تصور کنید که در گوشه‌گوشه آن چادرهای اردو برافراشته شده‌اند و دانش‌آموزان درون آن زندگی اردویی را تجربه می‌کنند. در سال‌های اخیر، در ایران هم مدرسه‌های زیادی این‌گونه اردوها را تجربه کرده‌اند.

حاشیه‌های اردو

توصیه‌هایی به معلمان

رضا ساکی

فرض کنید دانش‌آموزان یک کلاس را برای اردو از مدرسه خارج می‌کنید و به یک تفریحگاه درون‌شهری یا طبیعت بیرون از شهر می‌برید. شما به‌عنوان معلم، ناظم و مدیر مدرسه چه کارهایی باید بکنید و چه چیزهایی باید بلد باشید؟ این یادداشت درباره کارهایی است که باید بکنید و نکنید.

کیف کمک‌های اولیه

حتماً باید دو کیف کمک‌های اولیه در دست و حسابی در مدرسه داشته باشید. یکی که همیشه در مدرسه باشد و یکی که با خود در اردوها همراه ببرید. در این کیف حتماً لوازم پانسمان و بخیه، دستکش لاتکس، سرم شست‌وشو، بتادین، پنس، گاز سترون (استریل)، چسب کاغذی، داروی مسکن، قرص او آر اس، باندکشی، باتری پرکن همراه (پاوربانک)، پتوی نجات، چاقو، افشانه (اسپری) دفع‌کننده حشرات، افشانه الکلی، دستمال مرطوب و ضدباکتری، چراغ‌قوه، پماد سوختگی، تب‌سنج. اگر دانش‌آموزی دارو مصرف می‌کند، آن دارو باید در کیف کمک‌های اولیه باشد. همچنین باید آگاه باشید، دانش‌آموزان بیماری زمینه‌ای دارند یا خیر، به چیزی حساسیت دارند یا خیر، از ارتفاع می‌ترسند یا خیر، از حیوانات می‌ترسند یا خیر، نسبت به حشرات هراس (فوبیا) دارند یا خیر و...

کمک‌های اولیه

نخستین کار این است که یک نفر مسلط بر امداد و کمک‌های اولیه همراه شما باشد. مدیر مدرسه می‌تواند دو نفر از معلمان را به دوره‌های آموزشی هلال‌احمر بفرستد و در اردوها از آن‌ها کمک بگیرد. همچنین، می‌توانید از هلال‌احمر درخواست کنید یک امدادگر را با شما همراه کند. از گروه‌های کوهنوردی و امدادگران آزاد هم می‌توانید کمک بگیرید.

در یک ستون

با این آگاهی شما باید دانش‌آموزان را در یک ستون وارد طبیعت کنید. حرکت دانش‌آموزان حتماً باید مثل گروه‌های طبیعت‌گردی و کوهنوردی باشد؛ در یک ستون. همچنین، آن‌ها باید با نظم در ستون قرار بگیرند. یعنی هر کس بداند پشت سر چه کسی بایستد. فراموش نکنید، پس از هر توقف، ابتدا باید ستون دانش‌آموزان را شمارش کنید و پس از اینکه مطمئن شدید همه هستند، به راه ادامه بدهید.

آب

در پیمایش یک‌روزه، حتماً یک لیتر آب همراه دانش‌آموزان باشد. در فصل گرم این مقدار باید بیشتر باشد. گرم‌زدگی می‌تواند باعث مرگ بشود. حتماً از گرم‌زده‌شدن دانش‌آموزان پیشگیری کنید. یعنی مطمئن شوید آب کافی می‌خورند. هر ۲۰ دقیقه یک‌بار باید آب بخورند و نگران دست‌شویی رفتن هم نباشند. از شب قبل هم میزان کافی آب خورده باشند.

گرم‌زدگی

گرفتگی عضله‌ها، سرگیجه و خستگی از علامت‌های گرم‌زدگی است. در گرم‌زدگی متوسط سرگیجه شدیدتر است و تنفس تند می‌شود. در گرم‌زدگی شدید پوست خشک می‌شود و تعریق ندارد. وقتی دمای بدن به بالاتر از ۳۸ درجه برسد، خطرناک است.

نباید بگذارید گرم‌زدگی از مرحله اول پیشرفت کند. این اتفاق یک فوریت پزشکی است و باید به سرعت به آن رسیدگی شود. باید دانش‌آموز را بلافاصله به سایه ببرید. لباس‌هایش را کم کنید. مایع خنک با حجم بالا به او بدهید و استراحت را هم به تناوب اجرا کنید. می‌توانید پاهایش را بالاتر از سطح بدن بگذارید و برای خنک‌کردنش پارچه‌ای را با آبی که هم‌دمای محیط است خیس است و روی گردن و شکمش بگذارید. دایم حرارت بدنش را بررسی کنید و دقت کنید اگر دمای بدن به چهل رسیده بود، بدن را تا ۳۸ درجه خنک کنید و پایین‌تر نبرید. در ادامه می‌توانید از او اس استفاده کنید و طبق آموزش‌هایی که دیده‌اید، عمل کنید.

سرم‌زدگی

اگر دمای بدن به زیر ۳۶٫۸ برسد، بدن لرز می‌کند. نشستن روی سطح سرد می‌تواند شروع‌کننده سرم‌زدگی باشد. سرم‌زدگی از دست و پا شروع می‌شود. فرد در تکلم اختلال دارد و تنفسش تند می‌شود. بیمار سرم‌زده را باید گرم کنید. ابتدا باید از شدت فعالیتش کم کنید. لباس مناسب‌تری به او بدهید یا از پتوی نجات استفاده کنید. مایعات گرم به او بدهید. اگر لباس‌هایش خیس هستند، حتماً باید آن‌ها را عوض کنید. این فرد نباید در معرض باد باشد.

دمای احساسی

اگر در منطقه‌ای که دمای هوا صفر است، بادی با سرعت ۲۰ کیلومتر در ساعت بوزد، دمایی که شما و دانش‌آموزان احساس خواهید کرد، ۵- درجه است. در فصل شرجی هم همین است. در ۳۸ درجه شرجی، اگر یاد بیاورید، دمایی که شما حس می‌کنید، بیشتر از ۳۸ درجه است. پس در اردوها حتماً دمای احساسی محل اردو را بررسی کنید و طبق آن برای اردو برنامه بچینید. در بسیاری موارد مجبور خواهید بود اردو را لغو کنید.

پوشش دانش‌آموزان

اگر احتمال بارش هست، حتماً چتر یا بارانگیر (پانچو) همراه داشته باشند. در زمستان حتماً دستکش، کلاه و شال گردن بیاورند.

در تابستان از لباس‌های سفید و زردرنگ که اشعه ماورا بنفش را بیشتر بازتاب می‌دهند استفاده کنند و لباس تنگ نپوشند. لباس حتماً آستین‌دار باشد. پوتین، جوراب ساق بلند، شلوار، کلاه لبه‌دار و عینک آفتابی الزامی است. در طبیعت ایران بهتر است از صندل استفاده نشود.

در همه فصل‌ها، به‌ویژه در ارتفاعات و طبیعت خارج از شهر، عینک آفتابی لازم است.

آفتاب‌سوختگی

چه در تابستان، چه در زمستان و چه در هوای ابری، حتماً هر دو ساعت همه دانش‌آموزان کرم ضدآفتاب بزنند. نحوه زدن کرم ضدآفتاب را به آن‌ها آموزش بدهید و اگر فکر می‌کنید تهیه کرم ضدآفتاب برای همه مقدور نیست، از طرف مدرسه برایشان تهیه کنید.

صبحانه و ناهار

بهترین نان برای طبیعت‌گردی لواش است، چون سریع هضم می‌شود. به بچه‌ها بگویید ساندویچ پنیر و گردو با نان لواش بیاورند. چای باعث ادرار می‌شود و آب بدن را هدر می‌دهد. بهتر است از دمنوش‌ها استفاده کنند. قهوه استفاده نشود. ناهار هم به صورت لقمه‌ای باشد و ترکیبی از پروتئین و کربوهیدرات. مثل کوکو سیب‌زمینی. تنقلات هم هر چه خودشان دوست دارند می‌توانند همراه داشته باشند. به جز نوشابه که بهتر است نخورند، می‌توانند از پفک و چیپس و پاستیل استفاده کنند و لذت ببرند. بهتر است دو عدد میوه آبدار فصل همراه داشته باشند.

مار، عقرب و عنکبوت

ایران کشوری است که در جای جای آن تنوع زیستی خوبی وجود دارد. به ویژه خزندگان که مارها از آن دسته‌اند و بندپایان که عقرب و عنکبوت از آن دسته‌اند، در ایران پراکندگی و تنوع دارند. حتماً باید امداد رسانی درباره گزش این گونه‌ها را بیاموزید و یک نفر در اردوی شما باشد که بتواند در این موارد امداد رسانی کند. اما بهترین کار پیشگیری است. به دانش‌آموزان بیاموزید که قبل از نشستن روی سنگ یا زمین، اطراف را بررسی کنند و سنگ‌ها را از روی زمین برندارند، چون حشرات و عقرب‌ها زیر این سنگ‌ها پناه می‌گیرند. هنگام اتراق یا اردو (کمپ) زدن می‌توانید دور محل اردو تنباکو یا گوگرد زرد بریزید. گوگرد زرد حتماً آن را چند بار به زمین بزنند تا اگر جانوری درون کفش است، بیرون برود. در کوله‌پشتی را باز نگذارند و زیپ‌ها را بلافاصله پس از باز کردن ببندند. کمک‌های اولیه درباره گزش افعی‌ها و کبراها در ایران بسیار تخصصی است و آموزش آن را باید نزد متخصص فرا بگیرید.

حشرات

فقط سوسک‌های موسوم به «دراکولا» نیستند که به پوست آسیب می‌زنند. در ایران حدود ۲۳۰ گونه از این سوسک هست که به آن‌ها سوسک‌های «تاول‌زا» می‌گویند. این حیوانات هنگام احساس خطر، سم کانتاریدین تولید می‌کنند که در برخورد با پوست باعث التهاب و تاول می‌شود. این سوسک‌ها در مهار برخی دیگر از حشرات مفیدند. به آن‌ها سوسک روغنی هم می‌گویند. اگر این سوسک‌ها وارد لباس و له شوند، باعث تاول شدید می‌شوند. به این سوسک‌ها که غالباً زیبا و رنگارنگ هستند، نباید دست بزنیم.

گل‌ها و گیاهان

در طبیعت ایران فقط «گزنه» نیست که نباید به آن دست بزنیم. بسیاری از گل‌ها و گیاهان مثل «فرقیون»، که اگر اسمش را گوگل کنید می‌بینید بارها آن را در طبیعت بهاری دیده‌اید، سمی‌اند و اگر بچه‌ها آن را بکنند و بعد به چشمشان دست بزنند، آسیب جدی می‌بینند. به دانش‌آموزان آموزش بدهید، بسیاری از گل‌ها و گیاهان خارهایی ریز یا شیرابه‌ای سمی دارند یا میوه‌هایشان خوردنی نیستند.

مدیریت خطر

ما به محض اینکه از خانه خارج می‌شویم، با خطرات متعددی روبه‌رو هستیم. خطر همیشه هست، اما آنچه مهم است، احتمال خطر است. یعنی خطر چقدر به ما نزدیک است و چقدر امکان دارد اتفاق بیفتد؟ ما باید در طبیعت گردی مدیریت خطر داشته باشیم. یعنی آماده باشیم و پیشگیری کنیم.

توجه داشته باشید، این نکات فقط گوشه‌ای از کارهایی بودند که برای مراقبت از بچه‌ها باید انجام بدهید و بسیاری از آن‌ها به آموزش‌های میدانی نیاز دارند.

موارد گفته‌شده به‌عنوان مقدمه طرح شدند. یادگیری کامل هر کدام از این مباحث نیازمند ساعت‌ها آموزش نظری و میدانی است. من فقط تلاش کردم پنجره‌ای باز کنم به اصول طبیعت گردی و حضور در طبیعت و روش‌های امداد و نجات. من به‌عنوان یک روزنامه‌نگار علاقه‌مند به این حوزه، که خودم طبیعت گردی و کوهنوردی می‌کنم، این نکات را نوشتم. برای دانستن بیشتر و عمیق این مباحث، با افراد متخصص مشورت و در دوره‌های آموزشی شرکت کنید و به این متن بسنده نکنید.

دست‌شویی

قطعاً دانش‌آموزان نیاز دارند هنگام پیمایش یک یا چند بار به دست‌شویی بروند. فراموش نکنید محل دست‌شویی باید از رودخانه و چشمه‌ها دور باشد. قبل از خود دانش‌آموز، برای دست‌شویی رفتن او محلی را تعیین کنید که نزدیک دره یا پرتگاه نباشد. در آن محل چندبار سروصدا ایجاد کنید تا خزندگان دور شوند. برای احترام به طبیعت باید چاله بکنید. با یک بیلچه کوچک برای دانش‌آموز چاله بکنید. بیلچه را در اختیار او بگذارید تا رویش خاک بریزد. حتی اگر یک نفر نیاز به دست‌شویی داشت، گروه را نگه دارید.

آذرخش

بهترین دستورالعمل این است که هنگام پیش‌بینی و هشدار صاعقه، به‌ویژه در بهار و تابستان، برنامه را لغو کنید. البته گاهی وضعیت آب‌وهوایی شرایط را برای تشکیل ابرهای کومولوس فراهم می‌کند که می‌تواند به رعدوبرق ختم شود. پس لازم است آموزش‌های شناخت ابرها و پیشگیری از صاعقه را فرا گرفته باشید. برای اینکه در کانون رعدوبرق قرار نگیریم، باید توان شناخت ابر کومولوس را داشته باشیم. این ابر تنها ابری است که آذرخش دارد و بیشتر در بهار باعث رعدوبرق می‌شود. چند نشانه درباره اینکه در معرض ابر کومه‌ای (کومولوس) هستیم:

- ۱: احساس گزیدگی هنگام دست‌زدن به صخره و سنگ.
- ۲: استشمام بوی ازن یا بوی تندى مثل سیر در هوا.
- ۳: دیدن هاله نور آبی‌رنگ اطراف اجسام فلزی.
- ۴: شنیدن صدای وزوز.
- ۵: احساس خارش یا گزیدگی در بخش‌هایی از بدن.
- ۶: احساس گزیدگی هنگام دست‌زدن به زیپ یا دکمه‌های فلزی.
- ۷: شنیدن نوبه (نویز) روی تلفن همراه.
- ۸: شنیدن صدای نوبه روی ویدئوهایی که ضبط می‌کنید.
- ۹: از کار افتادن قطب‌نما یا دستگاه‌های الکتریکی.
- ۱۰: تغییر مداوم جهت و سرعت باد.

وجود هر یک از این نشانه‌ها یعنی باید به‌سرعت و البته با گام‌های کوتاه، مکان را ترک کنید یا به ارتفاع پایین‌تر بروید. انگشت، گردن‌بند و ساعت را از خود دور کنید.

آشنایی با

برنامه‌های کاربردی طبیعت‌گردی

سعید چگینی

اشتراک‌گذاری جزئیات، خبرها، تصویرها و اطلاعات مفید دیگر در مورد مسیرهای طبیعت‌گردی و کوه‌پیمایی است. با نصب این نرم‌افزار می‌توان مکان‌های جدید برای اردو (کمپ) زدن در مقاصد گردشگری محبوب را پیدا کرد، یا در مورد مزایا و معایب مسیرهایی که پیش‌تر سایرین تجربه کرده‌اند، اطلاعات زیادی کسب کرد. تماشای ویدئو، دنبال کردن دوچرخه‌سواران و ماجراجویان حرفه‌ای از سراسر دنیا، بحث و تبادل نظر و پیدا کردن دوستان جدید نیز از دیگر ویژگی‌های برنامه طبیعت‌گردی یاندر محسوب می‌شوند.

آل‌تریلز^۱

این برنامه طبیعت‌گردی را می‌توان یکی از بهترین منابع برای پیدا کردن مسیرهای مخصوص کوه‌پیمایی یا مسیرهای جنگلی و همچنین ارتباط با دیگر طبیعت‌گردها در نظر گرفت. کاربران می‌توانند با روشن کردن جی‌پی‌اس^۴ گوشی خود مسیرهای مناسب پیاده‌روی اطرافشان را در این برنامه طبیعت‌گردی پیدا کنند. این نرم‌افزار اطلاعاتی مفید از مانع‌های موجود در مسیر، چشم‌اندازها و تصویرهایی را که افراد دیگر پیش‌تر ثبت کرده‌اند هم در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

با پیشرفت فناوری، برنامه‌های متنوعی هم برای طبیعت‌گردی توسعه یافته‌اند که به طبیعت‌گردان کمک می‌کنند مسیریابی کنند، اطلاعات مفیدی در مورد مسیرهای طبیعت‌گردی کسب کنند و از طبیعت‌گردی لذت بیشتری ببرند. در اینجا برخی از بهترین برنامه‌های طبیعت‌گردی معرفی شده‌اند:

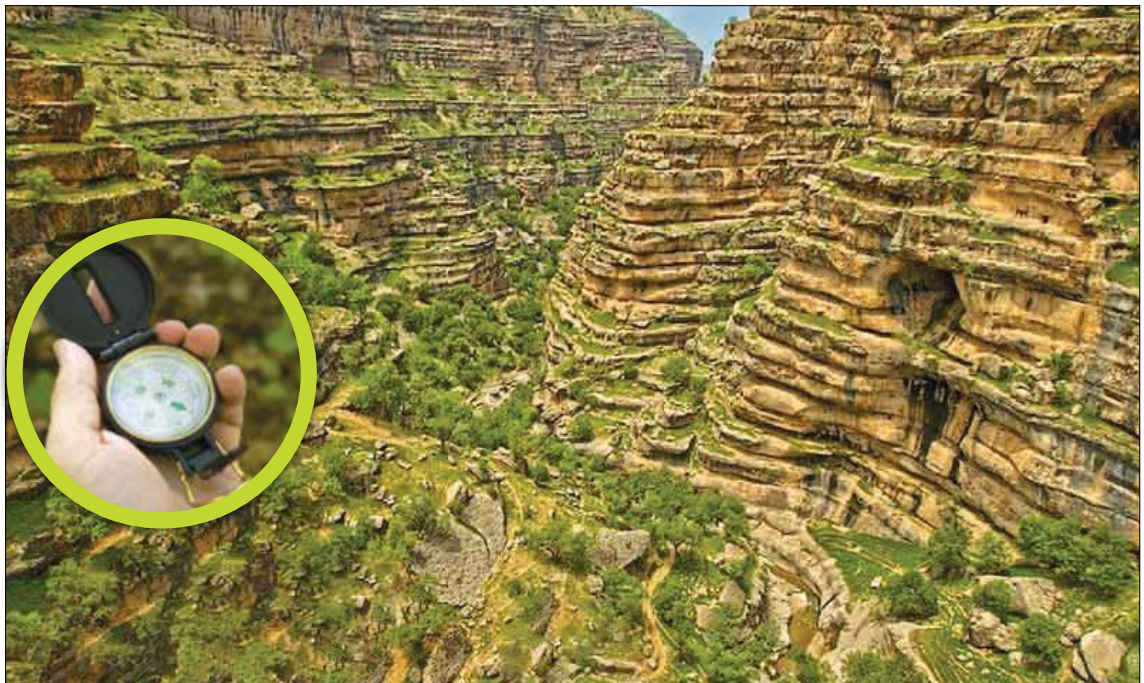
می^۱

یک نقشه‌یاب محبوب برای طبیعت‌گردی است که اطلاعات دقیقی از مسیرهای طبیعت‌گردی در سراسر جهان ارائه می‌دهد. این برنامه همچنین ویژگی‌های متعددی مانند مسیریابی، راهنمایی صوتی و گزارش‌های هواشناسی دارد.

یاندر^۲

آیا تا به حال شده است در دنیای دیجیتال امروز به دنبال بستری برای اشتراک اخبار و مطالب مربوط به گردشگری با افرادی باشید که مثل خودتان عاشق سفر هستند؟ اگر پاسخ شما مثبت است، بهتر است همین حالا برنامه طبیعت‌گردی یاندر را روی تلفن همراه خود نصب کنید! در واقع یاندر یک شبکه اجتماعی فوق‌العاده برای

تری دی نوت^۷

بعد از پیدا کردن بهترین محل برای اردوزدن، احتمالاً برای برپایی چادر خود، آماده کردن قلاب ماهیگیری یا استفاده از وسایل دیگر، به زدن گره‌های محکم و مخصوص نیاز داشته باشید. اگر با روش‌های گره‌زدن آشنا نیستید، این برنامه برای شما طراحی شده است.

این برنامه با داشتن مجموعه‌ای کامل از ۱۲۱ گره متفاوت برای سربازها، آتش‌نشان‌ها، ورزشکاران، شکارچیان و افراد دیگر، در هر شرایطی می‌تواند همراه شما باشد. برخی از گره‌هایی که در این برنامه آموزش داده می‌شوند، بسیار محبوب و سخت هستند؛ البته در میان آن‌ها می‌توان شیوه‌های بسیار خوبی برای گره‌زدن را پیدا کرد که حتی کودک دبستانی هم می‌تواند در کسری از زمان آن را یاد بگیرد!

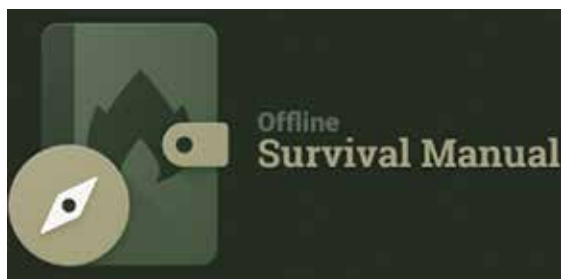

جی پی اس گایا^۵

یک برنامه طبیعت‌گردی حرفه‌ای است که به کمک آن می‌توان مسیرهای جدید و بهترین نقاط برای اردوزدن را پیدا کرد. این برنامه علاوه بر ارائه نقشه‌های عارضه‌نگاری (توپوگرافی) نوین و آسان، نقشه‌های ماهواره‌ای و همچنین چاپی مربوط به هر منطقه را هم پیش روی گردشگران قرار می‌دهد.

ویو رانگر^۶

این برنامه یک نقشه‌یاب و برنامه طبیعت‌گردی است که اطلاعات دقیقی از مسیرهای طبیعت‌گردی در سراسر جهان ارائه می‌دهد. قابلیت‌هایی مانند مسیریابی، راهنمایی صوتی و امکان بارگیری نقشه‌ها برای استفاده غیربرخط را هم دارد.

اردوزدن، انتخاب درست مسیرها و کاوش در طبیعت نیز بهره برد. این برنامه طبیعت گردی فقط برای نسخه اندروید ارائه شده است.

در ایران نیز برنامه‌های متعددی برای طبیعت گردی توسعه یافته‌اند که می‌توانند به طبیعت‌گردان ایرانی کمک کنند از طبیعت گردی در ایران لذت بیشتری ببرند. **کوه‌رنگ، کوه یار، کوه‌نورد، طبیعت گردی و هم‌گردی** از برنامه‌های کاربردی ایرانی هستند. ویژگی مشترک این برنامه‌ها، نقشه‌یابی و اطلاعات دقیقی است که از مسیرهای کوه‌نوردی و طبیعت گردی در ایران ارائه می‌کنند. این برنامه‌ها همچنین قابلیت‌های مسیر یابی، راهنمایی صوتی و امکان بارگیری نقشه‌ها برای استفاده غیربرخط را هم دارند.

نکات مهم در انتخاب برنامه طبیعت گردی

برنامه‌ای را انتخاب کنید که نقشه‌های دقیقی از مسیرهای طبیعت گردی در منطقه مورد نظر شما داشته باشد.

اگر می‌خواهید بدون نیاز به نگاه کردن به نقشه، مسیر خود را دنبال کنید، برنامه‌ای را انتخاب کنید که راهنمای صوتی داشته باشد.

اگر می‌خواهید از شرایط آب و هوایی مطلع شوید، برنامه‌ای را انتخاب کنید که گزارش‌های هواشناسی داشته باشد.

اگر می‌خواهید تجربه‌های خود را با دیگران به اشتراک بگذارید، برنامه‌ای را انتخاب کنید که امکان اشتراک گذاری سفرهای طبیعت گردی را داشته باشد.

پی‌نوشت‌ها

● محتوای مطلب، صرفاً برای آگاهی مخاطبان محترم درج شده و به معنای تجویز آن‌ها از سوی دفتر مجله نیست.

1. Mapy
2. Yonder
3. AllTrails
4. GPS
5. GPS Gaia
6. ViewRanger
7. 3D Knots
8. Garmin Explore
9. PeakVisor
10. Strava
11. Offline Survival Manual

گارمین اکسپلور^۸

یک نقشه‌یاب و برنامه طبیعت گردی است که شرکت گارمین آن را توسعه داده است. این برنامه ویژگی‌های متعددی مانند مسیر یابی، راهنمایی صوتی و امکان اتصال به دستگاه‌های «جی‌پی‌اس گارمین» را دارد.

پیک ویژر^۹

تا به حال شده است بالای یک تپه یا کوه باشید و بخواهید نام قله‌های زیبایی را که اطراف شما جای گرفته‌اند بدانید؟ این برنامه با استفاده از دوربین تلفن هوشمند و فناوری سه‌بعدی می‌تواند نام و ارتفاع یک میلیون و ۱۶ هزار و ۸۶۱ قله معروف دنیا را مشخص کند!

همچنین با آن می‌توانید چشم‌اندازهای خیره‌کننده کوه‌ها، آلونک‌های ساخته‌شده روی آن‌ها و بهترین مسیرهای عبور را پیدا کنید. علاوه بر این، قابلیت در این نرم‌افزار وجود دارد که با وارد کردن تصویرهایی که سال‌ها قبل گرفته‌اید، می‌توانید قله‌های موجود در عکس را شناسایی کنید.

استراوا^{۱۰}

یک برنامه برخط برای ورزشکاران است که از مسیرهای پیاده‌روی و کوه‌نوردی در سراسر جهان اطلاعات دقیقی ارائه می‌دهد.

آفلاین سورویوال منوال^{۱۱}

برنامه‌ای بسیار کاربردی که آموزش‌های ویژه آن می‌توانند در مواقع بحرانی به داد شما برسند. نقطه قوت این نرم‌افزار، عملکرد کاملاً غیربرخط آن است. این یعنی حتی اگر در اعماق دره یا دورافتاده‌ترین جنگل‌ها هم باشید، باز هم می‌توانید از نکات آن بهره ببرید. چگونگی درست کردن آتش، روش برپا کردن پناهگاه، پیدا کردن غذا، مداوای زخم‌ها و مواردی از این دست، تنها برخی از امکانات این برنامه طبیعت گردی هستند.

مورد قابل توجه دیگر این است که برنامه طبیعت گردی حاضر فقط برای مواقع اضطراری طراحی نشده است. از نکات آموزشی آن می‌توان برای پیدا کردن بهترین مکان‌های

برای آشنایی بیشتر با مسیر یابی در طبیعت، رمزینه را پویش کنید.

اساسی و اسباب

لنگه

جایگاه اردو در ساختار نظام تعلیم و تربیت

تنظیم: ام‌لیلا صمدی

با اختصاص این شماره از مجله به موضوع گردشگری تربیتی، با اداره برنامه‌ریزی امور اردوها و فضاهای پرورشی وزارت آموزش و پرورش ارتباط برقرار کردیم. هدفمان این بود که با دکتر یگانه عزیزی، رئیس این اداره، گفت‌وگو کنیم تا ایشان از برنامه‌های وزارتخانه در حمایت از فعالیت‌های اردویی برایمان بگوید. موفق به انجام این کار نشدیم. اما دکتر عزیزی آیین‌نامه اردوهای دانش‌آموزی و دستورالعمل برگزاری آن‌ها و بخشی از اساسنامه اردوگاه‌های دانش‌آموزی را در اختیار ما قرار دادند که آن را در ادامه می‌آوریم:

تعریف اردو

مقصود از اردو در دستورالعمل برگزاری اردوهای دانش‌آموزی، سفر دانش‌آموزان با مقصدهای علمی، آموزشی، فرهنگی، تربیتی، ورزشی، عبادی، سیاسی، زیارتی و سیاحتی است که با مجوز مراجع مربوط برگزار می‌شود. تعریف مذکور بازدیدها، همایش‌ها، مسابقات، جشنواره‌ها، المپیادها و مجامع دانش‌آموزی را نیز شامل می‌شود.

اهداف برگزاری اردو

۱. ایجاد زمینه مناسب برای شناسایی و رشد و شکوفایی استعدادها و تقویت روحیه نشاط و شادابی دانش‌آموزان؛
۲. زمینه‌سازی برای تحقق اهداف آموزشی و تربیتی در تمامی ساحت‌های تربیتی، با تأکید بر هویت‌یابی و تقویت وحدت و انسجام ملی؛
۳. افزایش آگاهی‌های عمومی دانش‌آموزان و کسب تجربه و مهارت‌های زندگی در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی، جغرافیایی و تاریخی؛
۴. ایجاد زمینه تعامل و تبادل تجربه‌های دانش‌آموزان در حوزه‌های فرهنگی، هنری، ورزشی، علمی و دانش‌آموزی؛
۵. توسعه و تقویت فرهنگ گردشگری و ایران‌گردی و آشنایی با میراث ارزشمند فرهنگ اسلامی ایرانی؛

شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۳۴ به تاریخ ۱۳۸۲/۱۲/۰۵، ضمن تعریف اردو، اهداف و سیاست‌های اردوها، در ماده ۴ مصوبه، نسبت به تهیه و تدوین شیوه‌نامه اردو و ابلاغ آن توسط وزیر آموزش و پرورش به مدرسه‌ها تأکید کرده است. در سال ۱۳۸۳ شیوه‌نامه اجرایی اردو و بازدید دانش‌آموزی با امضای وزیر محترم وقت ابلاغ شد و در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۹۶، پس از بازنگری و اصلاح، دوباره ابلاغ گردید. به استناد مصوبه جلسه ۵۳۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی و راهکار ۸-۲ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اسناد بالادستی، وزارت آموزش و پرورش باید تلاش کند میزان مشارکت خود را با نهادهای دینی، فرهنگی و اجتماعی افزایش دهد و نیز بر مبنای هدف عملیاتی ۶ و راهکار ۶-۶ سند یادشده، در محیط‌های یادگیری تعامل ایجاد کند. بر این اساس و به‌منظور تحقق تربیت جامع و متوازن در ساحت‌های تربیتی و با نگاه عمیق به سند تحول بنیادین، برنامه درسی ملی، مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و نیز مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش (آیین‌نامه اردوهای دانش‌آموزی مصوب جلسه ۹۶۵ به تاریخ ۱۳۹۸/۴/۱۷)، دستورالعمل اردوهای دانش‌آموزی به شماره ۹۳۷۷۰ با توجه به اقتضائات روز دانش‌آموزان و امکانات موجود، اعم از فضاهای مناسب و نیروی انسانی، تدوین و ابلاغ شد.

به‌منظور تحقق تربیت جامع و متوازن در ساحت‌های تربیتی، دستورالعمل اردوهای دانش‌آموزی تدوین و ابلاغ شد

۶. فراهم کردن بستر مسئولیت‌پذیری، جامعه‌پذیری، استقلال طلبی و تقویت هویت اعتقادی و ملی دانش‌آموزان.

اصول و ارزش‌های اردو

۱. تقویت و گسترش تربیت اسلامی و ارزش‌های اخلاقی؛
۲. تقویت مهارت‌های کار گروهی با مشارکت فعال دانش‌آموزان در برنامه‌های اردویی؛
۳. هماهنگی و هم‌سویی برنامه‌ها با نیازهای عاطفی، اجتماعی و جسمی شرکت‌کنندگان برای تأمین رضایت آنان؛

۴. رعایت اقتضائات جنسیتی و رشدی دانش‌آموزان در دوره‌های تحصیلی؛

۵. ایجاد جذابیت، تنوع‌بخشی و نشاط‌آوری در برنامه‌ها و فعالیت‌های اردویی؛

۶. تأمین امنیت فردی و گروهی دانش‌آموزان؛

متقاضی اردو: مدیران واحدهای تابعه وزارت آموزش و پرورش در تمامی سطوح و تشکلهای دانش‌آموزی عضو شورای هماهنگی تشکلهای دانش‌آموزی که قصد برگزاری اردوی دانش‌آموزی را دارند، می‌توانند متقاضی اردو باشند. سازمان‌ها، نهادها و مؤسسات عمومی دولتی و غیردولتی، در صورت انعقاد تفاهم‌نامه با آموزش و پرورش، می‌توانند در چارچوب تعهدات فی‌مابین، متقاضی اردو

باشند.

عوامل اجرایی: عوامل اجرایی اردو شامل سرپرست، سرپرست مربی، مربی، مربی همراه، داور، نیروی خدماتی و کمک‌مربی ویژه همراه اردو هستند.

سرپرست: فردی است که مسئولیت اجرایی اردو را بر اساس شرایط و وظایف مندرج در دستورالعمل برگزاری اردو، در همه سطوح برگزاری (مدرسه‌ای و فرا مدرسه‌ای) بر عهده دارد. سرپرست در مسیر رفت و برگشت و برنامه‌های اردو همراه اردوست.

بیمه مسئولیت مدنی: تعهد بیمه‌گر در قبال خسارت‌های مالی و جانی وارده به دانش‌آموزان شرکت‌کننده در اردوها، فضاها و مکان‌های برگزاری اردوست که به سبب قصور عوامل اجرایی اردو وارد می‌شود و بر مبنای نظر مرجع قانونی ذی‌صلاح تعیین می‌شود.

اعزام‌کننده وسیله نقلیه: هر شرکت مسافربری معتبر و دارای مجوز قانونی که مطابق با ضوابط و مقررات دستورالعمل برگزاری اردو، سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای و پلیس راهنمایی و رانندگی نسبت به تأمین وسیله نقلیه اردو اقدام می‌کند.

انواع اردو

به‌منظور سهولت در برنامه‌ریزی و اجرا، اردوها از نظر مدت‌زمان برگزاری، موقعیت جغرافیایی، سطح برگزاری و موضوع شامل تقسیم‌هایی می‌شوند:

بر اساس **مدت برگزاری**، اردو به دو نوع یک‌روزه و چندروزه تقسیم می‌شود.

بر اساس **موقعیت جغرافیایی** به پنج نوع درون‌شهری، درون‌شهرستانی، برون‌شهرستانی (داخل استان)، برون‌استانی و برون‌مرزی تقسیم می‌شود.

بر اساس **سطح برگزاری**، اردوی مدرسه‌ای و فرامدرسه‌ای داریم. **اردوهای مدرسه‌ای** در محدوده شهر، با موافقت شورای مدرسه و در محدوده شهرستان و خارج از آن، علاوه بر موافقت شورای مدرسه، با موافقت اداره آموزش و پرورش محل تحصیل برگزار می‌شوند. **اردوهای فرامدرسه‌ای** انواعی هستند که برنامه‌ریزی و اجرای آن‌ها را سطوح سازمانی آموزش و پرورش شامل منطقه، شهرستان، استان و حوزه ستادی یا دستگاه‌ها و نهادهای متقاضی اردو، در چارچوب دستورالعمل برگزاری اردو، انجام می‌دهند.

موضوع‌های اردوهای دانش‌آموزی مطابق ساحت‌های سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، عبارت‌اند از: ۱. تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی؛ ۲. تربیت اجتماعی و سیاسی؛ ۳. تربیت بدنی و زیستی؛ ۴. تربیت زیبایی‌شناختی و هنری؛ ۵. تربیت اقتصادی و حرفه‌ای و ۶. تربیت علمی و فناوری. بخش مهمی از نظارت و مدیریت اردوهای دانش‌آموزی، از سطح مدرسه تا ستاد، تحت نظر اداره کل فرهنگی و هنری، اردوها و فضاهای پرورشی، طراحی و سیاست‌گذاری می‌شود و نظارت بر اجرای مطلوب و اثربخش اردوها و رعایت قوانین و مقررات، بر عهده معاونت پرورشی در تمام سطوح است. لذا در صورت رعایت نکردن ضوابط و هر موردی که ممکن است ایمنی سفر دانش‌آموزان را به مخاطره اندازد، مراجع گفته‌شده می‌توانند در هر مرحله از برگزاری یا ادامه اردو ممانعت به عمل آورند و سرپرست اردو به اجرای دستورات صریح فوق‌الذکر موظف است.

امنیت برنامه‌های اردویی

برای افزایش ضریب اطمینان و امنیت برنامه‌های اردویی و صیانت دانش‌آموزان و عوامل اجرایی از هرگونه آسیب و خطر احتمالی، رعایت این مقررات الزامی است: **بیمه اردو:** دانش‌آموزان و عوامل اجرایی اردو باید از بیمه حوادث و درمان برخوردار باشند. همچنین، متقاضی اردو موظف است نسبت به بیمه مسئولیت مدنی کلیه عوامل اجرایی اردو اقدام کند. **وسيلة نقلیه مطمئن:** مسئولان برگزاری اردو

اهداف اردوگاه‌ها

۱. ساخت، نوسازی، توسعه و تجهیز اردوگاه بر اساس ضوابط و استانداردهای فنی و مهندسی، شرایط اقلیمی، اصول شهرسازی، هماهنگی با معیارها و ضوابط زیست‌محیطی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، مقاوم ایمن در برابر حوادث طبیعی و غیرطبیعی برای شکوفایی استعدادهای فردی و گروهی دانش‌آموزان؛
۲. سامان‌دهی فضاهای کالبدی موجود برای استفاده بهینه از امکانات و منابع؛
۳. حفظ و نگهداری مطلوب و استفاده بهینه از اردوگاه‌ها به عنوان سرمایه‌های ملی؛
۴. ایجاد محیطی امن، سالم و با نشاط برای دستیابی دانش‌آموزان به شایستگی‌های لازم در ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت؛
۵. افزایش سرانه فضای تربیتی دانش‌آموزان در سهم سرانه پرورشی و اردوگاهی؛
۶. ایجاد زمینه و افزایش بهره‌وری در اردوگاه؛

سیاست‌های اجرایی

۱. توجه به نیازهای متنوع دانش‌آموزان در احداث، توسعه و تجهیز اردوگاه و بهره‌برداری از آن؛
۲. توجه به مکان‌یابی، طراحی، ساخت، توسعه و تجهیز اردوگاه، مبتنی بر نیازهای منطقه‌ای، تحولات جمعیتی و پراکنش اردوگاه‌ها، اصول و ضوابط هم‌جواری، ویژگی‌های محیطی و شعاع دسترسی؛
۳. توسعه فعالیت‌های اردوگاه‌ها بر اساس ساحت‌های تعلیم و تربیت؛
۴. سامان‌دهی و متناسب‌سازی اردوگاه‌ها با محوریت نیازهای فردی، اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان و مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های گروهی؛
۵. ایجاد و تقویت زیرساخت‌های فناورانه، هوشمندسازی و سامانه‌های پایش، برای ارائه خدمات به دانش‌آموزان و برقراری ارتباط شبکه‌ای اردوگاه‌ها؛
۶. تقویت تعامل اردوگاه‌ها با مدرسه‌ها و سایر مراکز آموزشی فرهنگی؛
۷. توسعه و ارتقای کیفیت فعالیت‌های اردوگاهی برای افزایش قابلیت‌ها و توانایی‌های دانش‌آموزان؛

شرایط و نحوه تأسیس

ضوابط، شاخص‌ها و استانداردهای طراحی، ساخت، توسعه و نگهداری اردوگاه در سطوح کشوری، استانی و منطقه‌ای، با تأکید بر اصول عام و کلی تعلیم و تربیت و رعایت اصول خاص ناظر بر زیرنظام تأمین فضا، تجهیزات

برای اخذ سرویس درستی، به شرکت‌ها و مؤسسات مسافربری تحت پوشش سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای مراجعه و نسبت به عقد قرارداد همکاری با شرکت یا مؤسسه مسافربری اقدام می‌کنند.

پیشگیری از حوادث: حرکت وسایل نقلیه اردویی در شب و شرایط آب و هوایی نامناسب ممنوع است. حرکت فقط در محدوده ساعت ۵ صبح تا ۲۳ شب مجاز است.

در صورت برگزاری اردو در کوه، دشت، جنگل و مراتع، حضور افراد مطلع و مجرب، و در استخر و دریا حضور نجات‌غریق الزامی است. برگزاری اردو در حاشیه‌های رودخانه‌های خروشان و عمیق، صخره‌ها و کوه‌های مرتفع، جاده‌ها و ریل‌قطار ممنوع است. همچنین شنا و آب‌تنی در رودخانه‌ها مطلقاً ممنوع است.

برای افزایش ضریب اطمینان در اردوهای چندروزه، در صورت وجود مسافت زیاد بین مبدأ و مقصد، هماهنگی با استان‌های بین‌راهی برای استراحت دانش‌آموزان الزامی است. در سفرهای برون‌شهری، با هماهنگی پلیس راه، ارائه آموزش‌های ایمنی سفر به سرپرست، سرپرست مربی، مربی و مربیان همراه، در مبدأ و قبل از اعزام، توصیه شده است.

در همین خصوص عوامل اجرایی اردو و شاغل در اردوگاه‌های دانش‌آموزی آموزش‌های تخصصی و کاربردی را به صورت مستمر گذرانده‌اند. همچنین، مسئول اردوگاه موظف است نسبت به ایمن‌سازی اردوگاه، قبل از حضور گروه‌های دانش‌آموزی، اقدامات لازم را به عمل آورد.

اساسنامه اردوگاه‌های دانش‌آموزی

اردوگاه دانش‌آموزی به عنوان محیطی تربیتی و اثرگذار می‌تواند با ارائه برنامه‌ها و فعالیت‌های متنوع و خلق موقعیت‌های جدید یادگیری، متناسب با نیازهای فردی و جمعی دانش‌آموزان، زمینه دستیابی آنان را به اهداف ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت فراهم آورد. اساسنامه اردوگاه‌های دانش‌آموزی در جلسه ۹۹۶ شورای عالی آموزش و پرورش در تاریخ ۱۴۰۰/۴/۱۴ تصویب و توسط وزیر محترم آموزش و پرورش به سراسر کشور ابلاغ شده است. آنچه در ادامه می‌آید، بخشی از آن اساسنامه است:

تعریف اردوگاه دانش‌آموزی: اردوگاه دانش‌آموزی محیطی آموزشی تربیتی است که با مجوز رسمی آموزش و پرورش، در راستای تحقق اهداف ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت، برای تکمیل و تقویت فعالیت‌های آموزشی و پرورشی مدرسه‌ها تأسیس می‌شود و در چارچوب ضوابط اساسنامه فعالیت می‌کند.

واگذاری و تغییر کاربری اردوگاه‌های دانش‌آموزی تحت هر شرایطی ممنوع است.

* **ارکان:** سیاست‌گذاری برای اجرا، برنامه‌ریزی و نظارت بر حسن اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های اردوگاه‌های دانش‌آموزی، از طریق این ارکان صورت می‌گیرد: ۱. شورای سیاست‌گذاری و نظارت مرکزی؛ ۲. شورای برنامه‌ریزی اردوگاه‌های استانی؛ ۳. شورای برنامه‌ریزی اردوگاه‌های منطقه‌ای؛ ۴. رئیس اردوگاه.

شرح وظایف ارکان

۱. تعیین استانداردها و شاخص‌های تأسیس و اداره اردوگاه‌های دانش‌آموزی در سطوح گوناگون؛
۲. سیاست‌گذاری و تعیین خط‌مشی کلی اردوگاه‌ها؛
۳. بررسی ضوابط درجه‌بندی اردوگاه‌ها، ساختار و تشکیلات سازمانی؛
۴. برنامه‌ریزی برای توسعه، استانداردسازی تجهیزات و نگهداری اردوگاه‌ها؛
۵. بررسی موانع و مشکلات اردوگاه‌ها در راستای مولدسازی، و تنوع‌بخشی به درآمدهای اختصاصی آن‌ها؛
۶. ارائه راهکارهای تأمین منابع و اعتبارات موردنیاز اردوگاه‌ها، علاوه بر بودجه سنواتی مصوب؛
۷. بررسی و تعیین تعرفه خدمات اردوگاه‌ها؛
۸. نظارت بر عملکرد اردوگاه‌ها و تعیین شاخص‌ها و ملاک‌های ارزیابی آن‌ها؛
۹. برنامه‌ریزی برای جلب مشارکت دستگاه‌ها، سازمان‌ها، نهادهای عمومی دولتی و غیردولتی، خیرین و مؤسسات خیریه در تأسیس و اداره اردوگاه‌ها.

نحوه پذیرش دانش‌آموزان

دانش‌آموزان دوره‌های تحصیلی می‌توانند در قالب برنامه‌ها و اردوهای دانش‌آموزی، در زمینه‌های دینی، آموزشی، فرهنگی اجتماعی، هنری، علمی، ادبی، ورزشی، فنی‌مهارتی، بهداشتی، مهارت‌های زندگی و سایر فعالیت‌های گروهی و اردویی و غنی‌سازی اوقات فراغت در طول سال تحصیلی و ایام تعطیل، از برنامه‌های متنوع اردوگاه استفاده کنند. اردوگاه موظف است با توجه به نیازهای دانش‌آموزان در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، معنوی، آموزشی، ورزشی و مهارتی، برنامه‌ها و فعالیت‌های خود را به گونه‌ای ایجاد و سامان‌دهی کند که ضمن پاسخ به نیاز دانش‌آموزان، بتواند به عنوان محیط تربیتی مطلوب و اثرگذار در تربیت دانش‌آموزان ایفای نقش کند.

و فناوری (معماری و شهرسازی، مدیریت فنی‌مهندسی، استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، تأمین لوازم و تجهیزات تربیتی، فناوری ساخت و تأمین منابع مالی) توسط معاونت پرورشی و فرهنگی، با سازمان‌نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس و سایر معاونت‌ها تدوین شده است. اردوگاه دانش‌آموزی در سطوح کشوری، استانی و منطقه‌ای (شهرستان، منطقه یا ناحیه) به این شرح توسط وزارت آموزش و پرورش تأسیس می‌شود.

الف) اردوگاه کشوری با پیشنهاد معاونت پرورشی و فرهنگی و تصویب شورای سیاست‌گذاری و نظارت مرکزی تأسیس و زیر نظر مستقیم معاونت پرورشی و فرهنگی راه‌اندازی و اداره می‌شود.

ب) اردوگاه استانی با پیشنهاد مدیرکل آموزش و پرورش، تأیید شورای برنامه‌ریزی اردوگاه‌های استان و تصویب شورای آموزش و پرورش استان، در قالب برنامه‌ها و اعتبارات استانی، مطابق اساسنامه اردوگاه‌ها و سایر ضوابط و مقررات مربوط، تأسیس و اداره می‌شود.

ج) اردوگاه منطقه‌ای با پیشنهاد رئیس آموزش و پرورش منطقه، تأیید شورای برنامه‌ریزی اردوگاه‌های منطقه و تصویب شورای آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه، در قالب برنامه‌ها و اعتبارات منطقه‌ای، مطابق اساسنامه اردوگاه‌ها و سایر ضوابط و مقررات مربوط، تأسیس و اداره می‌شود.

در اردوگاه‌های دانش‌آموزی باید امکان برگزاری اردوهای یک‌روزه و چندروزه، متناسب با ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت فراهم باشد.

برای ارائه خدمات به اردوهای دانش‌آموزی، بر اساس ساحت‌های تعلیم و تربیت، مربیان متخصص، توانمند، باانگیزه، علاقه‌مند، خوش‌ذوق و آشنا به اهداف و فعالیت‌های اردویی، بر اساس جنسیت دختران و پسران، در اردوگاه‌ها به کار گرفته می‌شوند.

برای ارتقا و به‌روزرسانی مهارت‌ها و توانمندی منابع انسانی اردوگاه‌ها، دوره‌های آموزشی لازم طراحی و اجرا می‌شوند. این دوره‌ها به صورت مستمر در طول سال تحصیلی، متناسب با نیازهای دانش‌آموزان، برگزار می‌شوند. به منظور اجرای فعالیت‌های متمرکز اردویی، در هر استان و منطقه، با اولویت مناطق محروم و کم‌برخوردار، باید حداقل یک اردوگاه در بهترین موقعیت جغرافیایی و فرهنگی، احداث و راه‌اندازی شود.

به منظور اجرای فعالیت‌های متمرکز اردویی، در هر استان و منطقه، با اولویت مناطق محروم و کم‌برخوردار، باید حداقل یک اردوگاه در بهترین موقعیت جغرافیایی و فرهنگی، احداث و راه‌اندازی شود

برای مشاهده دستورالعمل برگزاری اردو، زمینه را پوشش کنید

مهمانان بهشت

تجربه‌ای از یک اردوی زیارتی

المیرا عسگرزاده

امکانات آموزشی دبیرستان معارف حضرت امام رضا(ع) نظیر رصد آسمان و ستارگان در رصدخانه مدرسه، انجام آزمایش‌های علمی در آزمایشگاه، دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های انگیزشی در کلاس‌های درس، همچنین از مجموعه‌های تفریحی شهر مشهد مانند هلیوم پارک، و مسابقات گوناگون علمی، ورزشی، فرهنگی و سرگرمی‌هایی نظیر جشن رویش، جنگ عمونوب، مسابقه کاغذتا، ساخت و پرتاب موشک آبی در فضای باز آموزشگاه، برگزاری مسابقات فوتبال، بسکتبال و صخره‌نوردی در فضاهای ورزشی مدرسه استفاده کردند.

علاوه بر این، بنیاد فرهنگی رضوی تلاش کرد در مدت شش روز مهمانی، در حد مقدورات خود و شأن و منزلت مهمانان امام هشتم، با انواع صبحانه گرم، وعده‌های کامل ناهار و شام و نیز میان‌وعده‌های متنوع نظیر نوشیدنی‌های گرم، آب‌میوه، بستنی، کیک و انواع میوه، به بهترین نحو پذیرای مهمانان باشد.

هر کدام از کاروان‌های زیارتی دختران و پسران «مهمان بهشت ۲»، پس از حدود سه روز بهره‌مندی از برکات معنوی تشریف به محضر امام رئوف (ع) و برنامه‌های پیش‌بینی شده، در مراسم اختتامیه‌ای با حضور دکتر عبدالحمید طالبی، رئیس سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، و سید محمدصادق علی‌پرست، مدیرعامل بنیاد فرهنگی رضوی، و دریافت بسته‌های هدیه و سوغات فرهنگی زائر، به شهر و دیار خود بازگشتند.

امسال برای دومین سال پیاپی، بنیاد فرهنگی رضوی میزبان طرح نوروزی «مهمان بهشت ۲» بود؛ برنامه‌ای که در قالب آن ۱۶۰ دختر و پسر دانش‌آموز زیارت‌اولی از مناطق دورافتاده استان‌های سیستان و بلوچستان و کرمان، در ایام نوروز ۱۴۰۲ مهمان آستان قدس رضوی شدند.

۸۰ پسر دانش‌آموز از منطقه جازموریان استان سیستان و بلوچستان و ۸۰ دختر از منطقه نماشیر استان کرمان، از تاریخ ۲۴ اسفندماه تا دوم فروردین‌ماه، هر کاروان به مدت سه روز، در مجموعه خوابگاهی مدارس حضرت امام رضا(ع) در دبیرستان علوم و معارف اسلامی حضرت امام رضا(ع) اسکان داده شدند.

هر گروه از دانش‌آموزان، به‌محض رسیدن به مشهدالرضا(ع)، در آیینی با حضور مدیرعامل بنیاد فرهنگی رضوی، مدیر و کارکنان مدرسه و نیز خادمان دانش‌آموز مدارس حضرت امام رضا(ع)، به شایستگی مورد استقبال قرار گرفتند و پس از دریافت کیف حاوی لوازم موردنیاز اقامت، از همان بدو ورود، از بسته متنوع برنامه‌های فرهنگی، زیارتی و تفریحی بنیاد فرهنگی رضوی بهره بردند. این بسته شامل امکان چند بار تشریف به حرم منور رضوی از لحظه تحویل سال و نیز در طول ایام نوروزی، اقامه نمازهای جماعت در حرم مطهر رضوی، استفاده از دوره آموزشی پایگاه آداب زیارت، زیارت شهدای گمنام کوه‌سنگی، برنامه روایتگری و سخنرانی مذهبی می‌شد. به‌علاوه، مهمانان دانش‌آموز در مدت حضورشان، از

آموزش

در فضای باز

چند نکته و ترفند
کاربردیپائول بارون
ترجمه الهام فراستی

گیرند. همچنین، این شرایط ناخواسته باید از قبل با بچه‌ها تمرین و مهارت‌های مواجهه با شرایط به آنان آموزش داده شود.

به دانش‌آموزان بیاموزید که اشکالی ندارد در فعالیت‌های فضای باز دستانشان آلوده شود، اما باید بعد از اتمام فعالیت بلافاصله آن‌ها را بشویند و دستان آلوده را به دهان نزنند. هرگز نباید خوراکی‌های موجود در طبیعت مثل توت یا انواع صیفی را بخورند، مگر اینکه خود شما به‌طور مستقیم به آن‌ها اجازه داده باشید.

هنگام سفر با پای پیاده، باید روال معمول و موردتوافقی وجود داشته باشد که همه بزرگسالان و کودکان آن را بدانند. مواردی که باید در نظر گرفته شوند، عبارت‌اند از:

- بزرگسالان باید در جلو، وسط و عقب گروه حضور داشته باشند.

- وقتی کسی نیاز به توقف داشت، با صدای بلند اعلام کند تا بین او و سایرین فاصله ایجاد نشود.

- روش عبور ایمن از جاده، مسدود کردن و توقف رفت‌وآمد خودروها به مربیان و بچه‌ها آموزش داده شود.

- همه گروه از جزئیات مسیر و مدت‌زمان پیمایش اطلاع داشته باشند.

- کودکان لباس و کفش متناسب با نوع فعالیت در فضای باز پوشیده باشند.

نکاتی برای ترویج یادگیری در فضای باز

- فایده‌هایی را که یادگیری در فضای باز برای کودکان دبستانی می‌تواند داشته باشد، شناسایی و درباره‌شان تبلیغ کنید.

- از آنچه دانش‌آموزان و کارکنان می‌توانند به دست آورند،

یادگیری در فضای باز و بیرون از مدرسه باعث می‌شود لحظه‌هایی ماندگار در زندگی رقم بخورند و فایده‌های زیادی حاصل شوند که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: کسب تجربه‌های لذت‌بخش، تقویت اعتمادبه‌نفس و عزت‌نفس، افزایش آگاهی اجتماعی و زیست‌محیطی، یادگیری مهارت‌های جدید، افزایش سلامت و تناسب‌اندام، و پیشرفت و بهبود کیفیت تحصیل. به خاطر داشته باشید، مزایای یادگیری در فضای باز بسیار بیشتر از خطرات آن است، به شرطی که همه‌چیز را اصولی و طبق برنامه دنبال کنید.

تضمین سلامت دانش‌آموزان در فضای باز

ضروری است دانش‌آموزان از موارد احتیاط، رویه‌ها و قوانینی که برای یادگیری در فضای باز وضع کرده‌اید، آگاه باشند. همیشه در نظر داشته باشید، در فضای باز نسبت بزرگسال به کودک کافی باشد. اگر در مورد ابعاد فعالیت خاصی مطمئن نیستید، نیروی کمکی بگیرید. والدین دستیارانی عالی هستند، اما باید مطمئن شوید که به‌طور کامل از برنامه‌ها، رویه‌ها و اقدامات احتیاطی شما آگاه هستند.

شما و همکارانتان باید از تعداد دقیق دانش‌آموزان اطلاع داشته باشید. در صورت تقسیم‌شدن به چند گروه، باید مشخص کنید کدام دانش‌آموزان زیر نظر کدام مربی مشغول فعالیت خواهند بود. مربیان باید از شرایط پزشکی یا ویژگی‌های رفتاری هر دانش‌آموز آگاه باشند. بسته به ماهیت فعالیت، شمارش افراد باید به‌طور منظم و در صورت لزوم انجام شود و پیش‌بینی شود در صورت گم‌شدن یکی از دانش‌آموزان، چه اقداماتی باید صورت

مربیان باید از شرایط پزشکی یا ویژگی‌های رفتاری هر دانش‌آموز آگاه باشند

بود. تقریباً در پایان پیاده‌روی متوجه شدم خانواده‌ای در ۲۰۰ متری من هستند؛ یک پسر، یک دختر، پدر و مادر. نمی‌توانستم چیزی را که می‌دیدم، باور کنم. پسر داشت در لبه پرتگاهی با شیب تند راه می‌رفت. دختر با صدای بلند فریاد می‌زد و جیغ می‌کشید. پدر یک بطری پلاستیکی را در مسیر انداخت و مادر در ورودی را باز کرد، درحالی‌که روی تابلو نوشته شده بود آن را باز نکنید.

۲. از دانش‌آموزان بخواهید در قالب یک داستان، درباره اینکه در طبیعت کدام رفتار خود و خانواده‌شان اشتباه است و کدام رفتارشان قابل قبول، صحبت کنند. درباره علت رفتار بحث کنید و تفاوت آن را با قانون و مقررات بگویید.

۳. از دانش‌آموزان بخواهید در گروه‌های دو نفره، فهرستی از کارهایی را که در طبیعت انجام می‌دهند، به تفصیل شرح دهند.

۴. ایده‌های دانش‌آموزان را به اشتراک بگذارید و آن‌ها را به صورت توافق‌نامه‌ای جمعی تنظیم کنید.

۵. از بچه‌ها بخواهید قوانین مصوب کلاس را به پوستر، دفترک (بروشور) یا برگه‌های تبلیغی تبدیل کنند. تعدادی

انتظارات مشخصی داشته باشید. - از دستاوردهای دانش‌آموزان در یادگیری‌های فضای باز تمجید کنید.

- والدین و مسئولان محلی را با فوق برنامه‌های بیرون از مدرسه درگیر و برای این منظور از امکانات رسانه‌ای و تبلیغات مناسب استفاده کنید.

- با سازمان‌های محلی در زمینه کاری فضای باز، طبیعت و محیط زیست مشارکت و پیوندهای مناسب ایجاد کنید. - دانش‌آموزان را به استفاده از حواس پنجگانه، پرسیدن سؤال و کشف شگفتی‌های طبیعت تشویق کنید.

- یادتان باشد، یادگیری در فضای باز همیشه باید نشاط‌آور و سرگرم‌کننده باشد.

- به رویدادها و اکتشاف‌ها واکنش نشان دهید. برای تدریس به طریقی متفاوت و متناسب با فضای بیرون از مدرسه آماده باشید.

تا حد امکان بچه‌ها را در فعالیت‌ها همراهی کنید. آماده یادگیری از طریق مراجعه به کتاب‌ها و منابع غیردرسی باشید.

ترندهایی برای ترغیب بچه‌ها به رفتار مناسب در طبیعت

۱. فعالیت را در قالب داستانی این گونه بگویید: تعطیلات آخر هفته بود و در طبیعت در حال پیاده‌روی بودم. هوا آفتابی بود و نسیم ملایمی می‌وزید. روز بسیار خوبی

از پوسترها را در اطراف مدرسه نمایش دهید و آن‌ها را برای سایر کودکان و والدین تکثیر کنید.

۶. گاهی به جای گفتن قصه می‌توانید از دانش‌آموزان دعوت کنید نقشی را بازی کنند یا از روی فیلم‌نامه‌ها نقش‌هایی را بخوانند و نمونه‌هایی از رفتارهای غیرقابل قبول در طبیعت را نشان دهند.

تصویرسازی با برگ‌ها

تصویرسازی با برگ‌ها فعالیت ساده و سریعی است که همواره مورد علاقه کودکان بوده است. هدف از انجام این فعالیت عبارت است از: آزمون و به کارگیری ابزارها و فن‌ها، یادگیری نام و شکل برگ‌های گونه‌های درختی رایج، یادگیری نام قسمت‌های هر برگ و درک عملکرد آن‌ها.

لوازم مورد نیاز

مداد شمعی، تکه‌های کاغذ، ورق کاغذ یا تخته، تعدادی برگ، چسب نواری (اختیاری)

چه کار کنیم؟

به بچه‌ها توضیح و نشان دهید تصویرسازی با برگ را چگونه باید انجام دهند. برای این کار یک برگ را بردارید و آن را روی کاغذ، مقوا یا تخته، روی سطح صاف، قرار دهید. مطمئن شوید رگبرگ به سمت بالا باشد. یک برگ کاغذ دیگر را روی برگ قرار دهید و آن را با نوارچسب محکم کنید. یک مداد شمعی بردارید. آن را به صورت اریب و به آرامی روی کاغذ بکشید تا نقش برگ روی کاغذ پدیدار شود.

در ادامه، چند درخت متفاوت را به بچه‌ها معرفی کنید. از آن‌ها بخواهید از هرگونه یک برگ پیدا کنند و آن‌ها را روی یک تکه کاغذ بچسبانند. بعد از یک شکل‌سازی ساده، از بچه‌ها بخواهید قسمت‌های یک برگ را با عبارت‌های صحیح برچسب‌گذاری کنند: تیغه، ساقه، لبه، رگ برگ و نوک برگ. در پایان می‌توانید درباره طرز کار قسمت‌های هر برگ بحثی داغ راه بیندازید.

تکه چسبانی (کلاژ) در طبیعت

تکه چسبانی در طبیعت فرصتی عالی برای بچه‌هاست تا مواد متفاوتی را از طبیعت جمع‌آوری و طرحی خلق کنند. با این کار دانش‌آموزان با الگوها، بافت‌ها و مراحل خلق کار هنری آشنا خواهند شد.

مقایسه روش‌ها و رویکردهای کار خود با دیگر هنرمندان و بیان اینکه در مورد آن‌ها چه فکر و احساسی دارند،

می‌تواند از اهداف این فعالیت باشد.

لوازم مورد نیاز

عکس‌های هنری، مواد طبیعی، دوربین دیجیتال، برگه‌های بزرگ کاغذ

چه کار کنیم؟

۱. طیفی از عکس‌های هنری عکاسان محیط‌زیست را به نمایش بگذارید. موضوع داخل عکس باید از مواد طبیعی ساخته شده باشد. این عکس‌ها با جست‌وجو در اینترنت به راحتی پیدا می‌شوند.

۲. برای شناسایی ویژگی‌ها و مضمون‌های اصلی عکس‌ها بحثی را به راه بیندازید. برای دانش‌آموزان توضیح دهید می‌خواهید آن‌ها اثر هنری خودشان را خلق کنند. باید موادی از طبیعت را به شکل و الگویی که مؤثر به نظر می‌آید در آورند. وقتی از طرح خود راضی بودند، از آن عکس بگیرند و آن را به نمایش بگذارند.

۳. دانش‌آموزان می‌توانند از طبیعت چیزهایی مثل شاخه، برگ، مخروط کاج و بذرهای انواع گیاهان را جمع کنند. آن‌ها باید قوانین واضحی درباره آنچه می‌خواهند جمع‌آوری کنند داشته باشند. در طول جمع‌آوری بر کار آن‌ها نظارت کنید.

۴. وقتی مواد جمع‌آوری شدند، دانش‌آموزان می‌توانند آن‌ها را در فضای باز یا روی برگه بزرگ کاغذ در کلاس

دانش آموزان را تشویق کنید جنبه‌های داستان‌سرایی را گسترش دهند؛ مانند مکث برای بیان لحظات بحران، یا استفاده از صداهای متفاوت برای شخصیت‌ها

خوب از مهارت‌های ذکرشده نیاز دارد. برخی نکات لازم برای پیشرفت در داستان‌سرایی عبارتند از:

- ابتدا خودتان الگو شوید و بدون کتاب داستان‌سرایی کنید. حال از دانش‌آموزان بخواهید ویژگی‌هایی را که از شما یک داستان‌سرای خوب می‌سازد، شناسایی کنند.

- ابتدا با داستان‌های معروف مانند کلاه‌قرمزی شروع کنید. اجازه دهید دانش‌آموزان خواندن را از روی کتاب متناسب با توانایی خود شروع کنند. سپس داستان را خودتان بدون کتاب بازگو کنید و در نهایت به کودکان اجازه دهید بدون کتاب داستان را بازگو کنند.

- داستان را به بخش‌های کوچک‌تر تقسیم کنید. در گروه‌های سه‌نفره داستان را به ابتدا، وسط و آخر تقسیم کنید. هر دانش‌آموز یک بخش را بازگو کند و بقیه بچه‌ها در صورت نیاز به او

کمک کنند. هر گروه چندین بار تمرین کند. در نهایت هر گروه می‌تواند داستان خود را برای کل کلاس بازگو کند.

- از دانش‌آموزان بخواهید نقاشی‌هایی بکشند که واقعه‌های اصلی داستان را نشان دهند. این کار کمک می‌کند دانش‌آموزان داستان را تجسم کنند و به خاطر بسپارند. این نقاشی‌ها را می‌توان در معرض دید بچه‌ها قرار داد تا از آن‌ها به‌عنوان وسایل کمکی قصه‌گویی استفاده کنند.

- از دانش‌آموزان بخواهید از ابزار موسیقی، ضربه‌های کف دست یا اشیای طبیعی برای ایجاد جلوه‌های صوتی در مکان‌های مناسب داستان استفاده کنند. ممکن است چندین بار تلاش کنید تا جاهایی را که به صداگذاری نیاز دارند شناسایی کنید.

- در فضای باز برای بچه‌ها داستان‌هایی بگویید که به مردمان آن محل، وقایع تاریخی یا بداهه‌هایی بر اساس محیطی که در آن هستید، مربوط باشند. اگر محل وقوع داستان در دسترس باشد، یا اگر درباره چیزهایی باشد که بچه‌ها بتوانند ببینند، بشنوند و لمس کنند، می‌توانند به سطح کاملاً چشمگیری از مشارکت و درگیری با جهان داستان دست یابند.

منبع

Paul Barron (2014). Games, ideas and activities for primary outdoor learning. United Kingdom.

بچینند. بچه‌ها باید تشویق شوند قبل از عکاسی، چیدمان‌های متنوع را تجربه کنند.

قصه‌گویی در فضای باز

قصه‌گویی در فضای باز مجموعه‌ای از فعالیت‌های خواندن، صحبت کردن و گوش دادن است. گوش سپردن به داستانی که در فضای باز گفته می‌شود، تجربه درخشانی است که می‌تواند احساس متفاوتی را نسبت به گوش دادن به داستان در خانه ایجاد کند. ترغیب به خواندن با صدای بلند و اعتمادبه‌نفس، تقویت تمرکز و شنیدن و استفاده از تخیل برای ایجاد تصویرهای ذهنی برگرفته از داستان، از جمله مزایای این فعالیت هستند.

لوازم موردنیاز

کتاب داستان متناسب با سطح سنی و فکری مخاطبان، صندلی برای قصه‌گو، تخته کوچک و خودکار

چه کار کنیم؟

در صورت امکان داستان‌سرا باید جایی بالاتر از بقیه حاضران بنشیند یا بایستد. با دانش‌آموزان درباره اینکه چه کسی داستان‌سرای خوبی است بحث کنید. می‌توانید قصه‌گویی را با حالت کسل، یکنواخت و بی‌حرکت شروع کنید و از دانش‌آموزان بپرسید برای اینکه قصه‌گوی خوبی شوید، چه کارهایی باید انجام دهید. فهرستی از پاسخ‌ها را روی تخته بنویسید. برخی از جنبه‌های داستان‌سرایی که می‌توانید درباره آن‌ها بحث کنید عبارت‌اند از: تماس چشمی با مخاطبان، حالت چهره، زبان بدن، استفاده از لحن، سرعت بیان و زبان توصیفی خوب.

سپس با دانش‌آموزان درباره اینکه چه کسی شنونده خوبی است بحث کنید. از دانش‌آموز بخواهید با صدای بلند قصه بخواند. نشان دهید که شنونده خوبی نیستید. از بچه‌ها بپرسید برای بهبود مهارت شنیداری چه پیشنهادهایی دارند. موارد مهم را روی تخته بنویسید. فهرست شما ممکن است شامل این مهارت‌ها باشد: نشستن و ساکت بودن. پاسخ‌دادن با خنده. وضعیت بدن، ارتباط چشمی، حالت صورت و استفاده از تخیل برای ایجاد تصویرهای ذهنی.

ضمن ترغیب دانش‌آموزان به خواندن داستان، آن‌ها را تشویق کنید جنبه‌های داستان‌سرایی را گسترش دهند؛ مانند مکث برای بیان لحظات بحران، یا استفاده از صداهای متفاوت برای شخصیت‌ها.

دانش‌آموزان همچنین می‌توانند داستان‌هایی را از حافظه‌شان نقل کنند. این نوع از داستان‌سرایی به الگو، تمرین زیاد و درک

صفر تا صد اردوی دانش آموزی

مریم موسوی

پرداختن به اردو از بُعد آسیب‌های اجتماعی نیز مدنظر است. بسیاری از مشکلات بهداشتی و اختلالات روانی ریشه‌های روانی اجتماعی دارند. به‌طور خلاصه می‌توان گفت، اردو با ایجاد محیط و فضای لازم برای انتقال مفاهیمی که فضای محدود کلاس و مدرسه و برنامه‌ریزی آموزشی فرصت انتقال و تجربه آن‌ها را به شاگردان نمی‌دهند، به‌عنوان مکمل برنامه‌های درسی عمل می‌کند. دانش‌آموزان و کودکان تیزهوش علاقه بیشتری به اردو دارند.

اهداف عمومی اردوی دانش آموزی

- آشنایی بیشتر شرکت‌کنندگان با مسائل مذهبی و دینی در قالب برنامه‌های متنوع و جذاب؛
- پرورش و تقویت حس تعاون؛
- ایجاد زمینه همکاری‌های سالم از طریق اجرای مسابقات و سایر فعالیت‌ها؛
- آموزش فنون و مهارت‌های گوناگون برای رشد و شکوفایی استعدادها؛
- برقراری صمیمیت و روابط عاطفی بین مربی و شاگرد؛
- برانگیختن حس صفا و صمیمیت میان اعضا و در نتیجه لذت بردن از زندگی اجتماعی؛
- آموزش بهره‌وری مناسب از امکانات؛
- ایجاد زمینه لازم برای خودشناسی؛
- آشنایی با سرزمین‌های دور و نزدیک؛
- یافتن آگاهی از پدیده‌ها به‌وسیله حواس پنج‌گانه؛
- ایجاد زمینه مناسب برای کسب مهارت‌های فنی؛
- ایجاد زمینه‌های رعایت و حفظ بهداشت و نظافت؛
- ایجاد زمینه‌ای برای برخورد و تحمل عقاید مخالفان.

کارکردهای عمومی اردوی دانش آموزی

- اردو به‌عنوان فعالیتی جمعی و بیرون از محیط مدرسه و خانواده کارکردهای قابل توجهی دارد که توجه به آن‌ها اهمیت پرداختن به اردوی دانش‌آموزی را دوچندان می‌کند. از جمله این کارکردها آن است که دانش‌آموزان در اردو:
- زندگی مستقل از دیگر اعضای خانواده را تمرین می‌کنند.
 - همکاری و تعاون با دیگران را به‌طور عملی تجربه می‌کنند.

آیا می‌دانید اردوی دانش‌آموزی انرژی مازاد را در محیط مناسب و متنوع، به‌منظور حصول آرامش و ایجاد تعادل برای دیگر فعالیت‌های فردی و اجتماعی، آزاد می‌کند؟ در ادامه با این مقاله همراه باشید.

تعریف اردو

برای واژه اردو تعریف‌های متعددی ذکر شده‌اند. برخی از تعاریف‌ها به این شرح هستند:

- فعالیتی گروهی است در محیطی مناسب با توجه به اهداف معین و مشخص خارج از محیط آموزشی؛
- تجمع گروهی خاص در مکانی مشخص، به‌منظور تحقق هدف‌های پیش‌بینی شده؛
- فعالیت تربیتی سازمان‌یافته دانش‌آموزی که در خارج از مدرسه، با اجرای برنامه‌های گروهی تحت نظارت و هدایت مربی در زمان معین، به‌منظور رشد و شکوفایی استعداد‌های آنان در اردوگاه‌های دانش‌آموزی یا طبیعت مناسب، طبق مجوزهای صادره از مراجع ذی‌ربط، برگزار شود.

فلسفه وجودی اردوی دانش آموزی

اینکه چرا باید به اردوی دانش‌آموزی پرداخته و به آن اهمیت داده شود، و وقت مربیان و شرکت‌کنندگان گرفته شود، به این دلیل است که چیزی هم‌عرض یا به‌مراتب بالاتر از آنچه را در آموزش رسمی وجود دارد، دنبال می‌کنیم. در فعالیت‌های جانبی نظیر اردوی دانش‌آموزی، به لحاظ ماهیت کار، زمینه لازم برای تعامل و کنش متقابل بین شاگرد، معلم و محتوا همیشه در سطح بالایی فراهم است؛ به‌طوری که شاگردان بر اثر این تعامل سهل‌تر و سریع‌تر به محتوای موردنظر دست می‌یابند، چون در آموزش رسمی و کلاسیک، معمولاً روش آموزش مستقیم است و در اردو به‌صورت غیرمستقیم و مبتنی بر رغبت‌ها، علاقه‌ها، تفریح و بازی. شناسایی استعدادها و توانمندی‌های شرکت‌کنندگان از دیگر عوامل پرداختن به اردوست.

اردو با ایجاد محیط و فضای لازم برای انتقال مفاهیمی که فضای محدود کلاس و مدرسه و برنامه‌ریزی آموزشی فرصت انتقال و تجربه آن‌ها را به شاگردان نمی‌دهند، به‌عنوان مکمل برنامه‌های درسی عمل می‌کند

بهره‌مند شوند. مسائلی مثل:

- اختصاص نیافتن اعتبار لازم به اردو؛
- تربیت‌نشدن مربیان ویژه برای اردو؛
- اتفاق افتادن حادثه؛
- اعتمادداشتن خانواده‌ها به مدرسه، در برگزاری اردو؛
- همکاری نکردن برخی از اداره‌ها با مدرسه در برگزاری اردو.

اقدامات قبل از اردوی دانش‌آموزی

- ✓ معین کردن هدف؛
 - ✓ معین کردن زمان؛
 - ✓ مشخص کردن مکان؛
 - ✓ طرح موضوع در شورای برنامه‌ریزی مدرسه و کسب موافقت اعضای شورا؛
 - ✓ اقدام برای اخذ مجوز؛
 - ✓ دریافت مجوز برگزاری اردو از اداره متبوع؛
 - ✓ انتخاب عوامل اجرایی؛
 - ✓ ثبت‌نام از داوطلبان؛
 - ✓ دریافت رضایت‌نامه کتبی از اولیا؛
 - ✓ تنظیم فهرست نهایی شرکت‌کنندگان؛
 - ✓ تهیه وسایل و امکانات موردنیاز؛
 - ✓ تدارک وسیله نقلیه؛
 - ✓ هماهنگی با مسئولان اردوگاه؛
 - ✓ برآورد هزینه‌ها و پیش‌بینی منابع و تأمین آن‌ها؛
 - ✓ تهیه انواع کتاب و جزوه برای سرپرستان و مربیان اردو؛
 - ✓ اعلام برنامه دقیق اردو به دانش‌آموزان و خانواده‌ها.
- خانواده‌ها و دانش‌آموزان باید بدانند قرار است چه اتفاقی در اردو بیفتد، چه زمانی حرکت می‌کنیم، چه زمانی می‌رسیم، با چه وسیله‌ای می‌رویم، کجا می‌خواهیم ساکن شویم و فاصله‌ها چقدر است؛
- ✓ تهیه شعارنوشته‌ها و برگه‌های تبلیغی مربوط به اردو؛
 - ✓ آماده کردن برگه‌های مخصوص ارزیابی از فعالیت‌هایی که در طول اردو اجرا خواهند شد؛
 - ✓ پیش‌بینی چگونگی پرکردن زمان شرکت‌کنندگان، وقتی که برنامه‌ای با تأخیر اجرا می‌شود؛
 - ✓ برنامه‌ریزی برای تغذیه در اردو؛

و در آن‌ها لذت باهم‌بودن و با هم کارکردن و در جمع به فعالیت پرداختن به‌طور ملموس و گویا تقویت می‌شود.

• صداقت و وفاداری نسبت به دیگران را در وجود خود تقویت می‌کنند.

• درک بهتری از جهان، که خود جزئی از آن هستند، پیدا می‌کنند.

• توانایی خود را در درک هم‌نوع و روابط متقابل افزایش می‌دهند.

- علاقه‌هایی وسیع‌تر و عمیق‌تر در خود به وجود می‌آورند.
- روحیه اجتماعی شدن را در خود ایجاد و تقویت می‌کنند.

انواع اردو

• **اردوی علمی آموزشی:** اردوهایی که افراد نیازمند آموزش‌های علمی خاص در آن شرکت می‌کنند.

• **اردوی زیارتی:** اردویی است که شرکت‌کنندگان به قصد زیارت معصومین علیه‌السلام در آن شرکت می‌کنند.

• **اردوی سیاحتی:** اردویی است که شرکت‌کنندگان با قصد گردش در محیط طبیعی و آثار باستانی، بدون هدف خاص تربیتی، در آن‌ها شرکت می‌کنند.

• **اردوی ورزشی:** اردویی است که شرکت‌کنندگان آن معمولاً ورزشکار هستند و به قصد انجام تمرین یا برگزاری مسابقه ورزشی در آن حضور دارند.

• **اردوی امدادی:** اردویی است که شرکت‌کنندگان آن معمولاً امدادگرند و به قصد انجام عملیات تمرینی امدادگری شرکت می‌کنند.

• **اردوی تلاش و سازندگی:** در جامعه‌هایی که برای انجام فعالیت‌هایی نظیر عمران و بازسازی به عزم ملی نیاز باشد، با تشکیل این نوع اردوها، زمینه مشارکت همگان فراهم می‌شود.

• **اردوی فرهنگی هنری:** اردویی که به‌منظور پرداختن به فعالیت‌های فرهنگی و هنری نظیر کتاب‌خوانی برگزار می‌شود.

مسائل و مشکلات اردوی دانش‌آموزی در

مدرسه

وجود برخی از مسائل و مشکلات در برگزاری اردو مانع از آن شده است که همه دانش‌آموزان از اثرات مفید و ثمربخش آن

دانش آموزان بعد از پایان اردو می توانند فعالیت های متعددی انجام دهند که برخی از آن ها عبارت اند از: تهیه گزارش، خاطره نویسی، تهیه روزنامه دیواری و برگزاری نمایشگاه عکس

✓ برگزاری کلاس توجیهی با شرکت کنندگان در اردو و انجام گروه بندی و نظرسنجی؛

✓ تعیین افرادی برای تهیه گزارش خبری از اردو. می توانیم قبل از اردو بچه هایی را که دست به قلم هستند به عنوان گزارشگر انتخاب کنیم و به آنان مسئولیت دهیم تا اتفاقات اردو را در حین اجرا ثبت کنند. همچنین می توانیم از همه بچه ها بخواهیم خاطراتشان از اردو را بنویسند. بعد از اردو می توانیم این گزارش ها و خاطرات را در قالب نشریه یا کتاب منتشر کنیم؛

✓ بازدید قبلی از مکان اردو. اگر می خواهیم در اردو بچه ها را به خارج از اردوگاه های رسمی ببریم، بهتر است قبل از اعزام بچه ها، یک یا دو نفر از مسئولان اردو از آن محل بازدید داشته باشند. برای مثال قبل از اردوی کوهنوردی، یک یا چند نفر از قبل مسیر را شناسایی کنند. اینکه کجا چشمه دارد، کجا باید استراحت کنیم، طی مسیر چقدر طول می کشد و اینکه آیا بچه ها می توانند از آن مسیر عبور کنند یا نه. باید از قبل مطمئن شویم که اردو از هر نظر ایمن است؛

از لحظه ای که وسیله نقلیه شروع به حرکت می کند و مدت زمان لازم را طی می کند و به مبدأ برمی گردد، به عنوان «مرحله دوم اردو» نام می بریم. برنامه هایی که در طول ایام برگزاری اردوی دانش آموزی اجرا می شوند، باید با موازین دینی، فرهنگی و هنری هماهنگ باشند. همچنین، برنامه های موردنظر باید جذاب، متنوع و شاداب باشند.

برنامه های اجرایی در حین اردوی دانش آموزی

هنگام حرکت در مسیر رفت و برگشت:

✓ لحظات اول مستقر شدن در مکان اردو، لحظات حساسی است. بچه ها تازه وارد محیط جدید شده اند و با آن آشنا نیستند. به همین خاطر، بیشترین اتفاقات در این زمان می افتند. بنابراین، در لحظه ها و ساعت های اولیه توجه بیشتری به بچه ها داشته باشیم تا آن ها در آن مکان جا بیفتند؛

✓ فعالیت هایی مثل سرودخوانی، لطیفه گویی، قصه گویی و معرفی شهرها و روستاها را اجرا کنیم؛

✓ برای اطلاع اولیا از امنیت و محل اسکان فرزندشان، در فضای مجازی گروه یا کانال ویژه اردو برای آنان راه اندازی کنیم. در این فضا، در حین اردو گزارش لحظه به لحظه برنامه های اردو را به اولیا بدهیم. هر روز عکس گروهی دانش آموزان را به اشتراک بگذاریم تا اولیا فرزندشان را ببینند. با این کار اولیا آرامش بیشتری خواهند داشت و از اینکه می بینند به فرزندشان خوش می گذرد، لذت خواهند برد؛

✓ به مطالعه و کتابخوانی، قصه گویی، اجرای نمایش و طراحی نمایش مشغول شویم؛

✓ به ورزش، برنامه های عبادی، برپایی نماز جماعت، دعا و نیایش بپردازیم؛

✓ نمایش فیلم در اردوی دانش آموزی، پرداختن به سرگرمی و تفریح فکری، تنظیم دفترچه تجربه های اردو یا خاطره نویسی و انتقال آن به دیگران، برگزاری کلاس های آموزشی و معرفی چهره های ماندگار هم از فعالیت های مفید هستند؛

✓ با توجه به اینکه بچه ها در سنین رشد قرار دارند، ما باید به همه نیازهای غذایی آنان توجه کنیم. بچه ها در اردو انرژی زیادی مصرف می کنند. باید مواد مغذی مورد نیاز را به آن ها بدهیم تا این انرژی جایگزین شود. به تاریخ مصرف مواد غذایی توجه کنیم. بدانیم چه غذایی را چه زمانی به بچه ها بدهیم که سردی شان نکند یا دل درد نگیرند.

✓ برای ایاب و ذهاب باید از وسایلی استفاده کنیم که مدت ها در مسیر اردو رفت و آمد کرده باشند. راننده اردو حوصله اش باید بیشتر از راننده معمولی باشد. نوع برخورد او با دانش آموزان مهم است؛

✓ بعضی اردوها تخصصی می شوند. با توجه به اهداف اردو و برنامه های اردو باید دانش آموزان خاصی را انتخاب کنیم و ببریم. در اردوی کوهنوردی که می خواهیم یک قله را فتح کنیم، نمی توانیم دانش آموزانی را که خیلی چاق هستند ببریم. چون وسط راه می مانند و این اتفاق ممکن است در روحیه شان اثر منفی بگذارد؛

✓ در اردو باید تیم کاملی داشته باشیم. اگر می خواهیم برنامه مذهبی داشته باشیم، کارشناس این حوزه باید همراه بچه ها باشد. در اردوی ورزشی حتماً باید مربیان ورزش در تیم اردو باشند. حضور مربیانی که کمک های اولیه را بلد باشند نیز ضروری است؛

✓ در هیچ لحظه ای از اردو، دانش آموزان نباید بدون مربی رها شوند. حتی هنگام خوابیدن. باید برنامه ریزی کنیم مربیان به نوبت بیدار بمانند و حالت گشت زنی داشته باشند. ممکن است نیمه های شب دانش آموزی دلش درد بگیرد و اگر در سالی مربی حضور نداشته باشد، متوجه نمی شود.

فعالیت های بعد از اردوی دانش آموزی

✓ پرونده اردو با برگشتن از اردو بسته نمی شود. مستندسازی بعد از اردو مهم است. آلبومی از عکس های خاطره انگیز برای بچه ها تهیه کنیم و به آن ها هدیه بدهیم تا به یادگار بماند. از مکانی که بازدید کرده ایم سوغاتی بخریم و به بچه ها بدهیم تا اردوی خاطره انگیزی داشته باشند. همچنین، برپایی مسابقه خاطره نویسی، مقاله نویسی و نمایشگاه عکس می تواند تأثیر اردو را در ضمیر دانش آموزان عمیق تر کند.

منبع

- حسن ملکی (۱۳۹۶). آشنایی با فعالیت های تربیتی و اجتماعی فوق برنامه. انتشارات آبیژ. تهران.

جهاد گرد

روایتی از گردش‌های جهادی

- نوشته محسن ذوالفقاری
- ناشر: کتابستان معرفت
- چاپ چهارم: ۱۴۰۱

لیلا جلیلی

اشاره

این کتاب شامل یازده روایت از اردوهای جهادی است که راوی (محسن ذوالفقاری) به‌شخصه در آن‌ها حضور داشته است؛ روایت‌هایی جذاب و البته تکان‌دهنده از سیل پلدختر، هجوم ملخ‌ها به منطقه جازموریان و شیوع ویروس کرونا. نویسنده توانسته است با توصیف‌هایی بدیع و دل‌نشین و گاهی نگاهی طنزآلود به رویدادها، صحنه‌هایی تأثیرگذار از امدادرسانی به مناطق محروم و آسیب‌دیده را به تصویر بکشد. نماهنگ‌ها و فیلم‌های کوتاهی نیز که به‌صورت رمزینیه‌های سریع پاسخ به محتوای کتاب ضمیمه شده‌اند، به لطافت و شیرینی روایت‌ها افزوده‌اند. بخش‌هایی از این کتاب خواندنی را مرور می‌کنیم:

وسواس العکاس

«از هر خیابان و کوچه فوج فوج جمعیت با لباس‌هایی پرگل و بیل‌هایی به آسمان رهاشده به سمت میدان اصلی شهر می‌آمدند. چه صحنه و منظره‌ای خلق شده بود! دیدنی و شوق‌آفرین! رأس ساعت هفت‌ونیم، جمع همه جمع شد. قرآن قرائت شد. صلوات خاصه حضرت امام رضا (ع) و دعای سلامتی امام زمان (عج) هم‌خوانی شد. با روضه‌ای کوتاه اشکی از چشم‌ها سرازیر شد. گویا این برنامه، صبحگاه دسته‌جمعی هرروزه است. در هر خانه و مغازه حدود ۵۰، ۶۰ نفر نیرو بود تا گل و لای را بتوانند بیرون بکشند. بعضی جاها باید تا زانو و شکم زیر گل می‌رفت. زیرزمین‌ها را که نگو و نپرس! زور بازو دارها و جان‌سخت‌ها زیرزمین‌ها روزی‌شان شده بود! با یکی از بدن‌سازهای سروسینه‌دار هیכלی که دور بازویش به‌راحتی اندازه دور کمر من بود، سر صحبت را باز کردم:

– فکرشو می‌کردی باشگاه رفتن‌های زیرزمینی‌ات تو این زیرزمین‌ها به درد مردم پلدختر بخوره؟!
– به خدا نیم‌ساعت اینجا بیل‌زدن از ده ساعت دمبل‌زدن سخت‌تر! ولی شیرینه!
جایش نبود با او در مورد اردو بحث کنم. شاید نتیجه بحث، دو تا گودی زیر چشمم می‌شد. مگر نادان بودم با چنین بدن‌ساز غول‌پیکری، این بحث‌های مبنایی و انتزاعی را بکنم!
دوربین به دست بودیم و هر کسی به نحوی با ما برخورد می‌کرد و نظری در مورد ما داشت:
– بچه‌سوسول‌های رسانه‌ای! اینجا عکس گرفتن کار راه نمی‌اندازه، بیل‌زدن رو عشقه! بییییل!
– خدا کنه مثل بعضی‌ها گزارشی نمایشی نباشن!
– بیا اعمو یه کم بیل بزن خستگی در کن! بسه دیگه!
چقدر عکس می‌گیری! خسته شدی!
– همین‌ها نمی‌دارن آدم بی‌کار کنه! همین لنزها و عکاس‌ها ما رو وسوسه می‌کنن!

به زور هم متوسل شدند!

هرجایی که قدم می گذاشتیم، برای عکاسی و فیلم برداری، سوژه‌هایی پیدا می کردیم. از جهادگرانی بگیرد که با هزار زحمت فرش‌های پُرگل را با زنجیر و لودر از خانه‌ها بیرون می کشیدند، تا مردم خون گرم و قدردان پل دختر که با نصب نوشته‌ای روی در و دیوار خانه‌هایشان، مراتب تشکر خودشان را از جهادگران ابراز می کردند.

فرد میان سالی با حسرت به خانه خراب شده‌اش می نگریست. نزدیکش شدیم و از او خواستیم مصاحبه‌ای با ما داشته باشد و از چگونگی سیل و اتفاقی که افتاده است بگوید. اخم‌هایش را از هم باز کرد و آماده گفت‌وگو شد.

● شب قبل سیل، خونه‌های نزدیک پل رو آمدن اعلام کردن که خالی کنن. شنیدم بعضاً به زور هم متوسل شدند. تیرهایی هم زدن، ولی کسی فکر نمی کرد آب به اینجاها برسه. صبح ساعت‌های هشت اینا بود که متوجه سروصداها شدیم. سریع دست زن و بچه‌هامو گرفتم و بردمشون بالا پشت بوم. از همه طرف آب می آمد. محاصره شده بودیم. دیوارهای حیاطمون خراب شد. کل خانه را آب و گل گرفته بود و ما آن بالا زمین گیر شده بودیم. نه راه پیش داشتیم نه راه پس. زن و بچه‌هام خیلی ترسیده بودن. فقط بهشون روحیه می دادم که فقط توکلشون به خدا باشه. ساعت دو سه صبح، خدا رو شکر آب فروکش کرد؛ یعنی ما تقریباً حدود هفده هیجده ساعت بالای پشت بوم بودیم، بدون هیچ آب و غذایی. دیگه با روشنایی آسمان نیروهای امدادی و همشهری‌ها و هم‌استانی‌هامان هم اومدن. دست همه‌شونو می بوسم...

گریه و خنده

صدای همه‌همه و شلوغی پشت سرمان باعث شد مصاحبه‌مان را ادامه ندهیم. علی آقای رضوانی، مجری بدون تعارف، آمده بود. از دور شاهد بودیم دو نفر در حال نزاع و جدل با یکدیگرند و مجری توانمند نیز بینشان گاهی بلندگو را سمت آن می گرفت و گاهی سمت طرف مقابلش و گاهی هم خودش چیزی می گفت. علاقه‌ای نداشتیم از قضیه سردر بیاوریم. از دور چند تا عکس گرفتیم و رفتیم دنبال سوژه‌های بهتر از صدا و سیما!

پا به نمایشگاه ماشینی گذاشتیم که ماشین‌هایش تا سقف زیر گل فرو رفته بود. صاحب نمایشگاه تأکید می کرد: - دیگه این ماشین‌های صفر تبدیل به اوراقی شدن. این قدر وسواس به خرج ندید. همه‌شون دیگه از رده خارجن. ولی باز هم بچه‌های جهادی با دقت خاصی گل‌ها را از کناره‌های ماشین برمی داشتند تا نکند خشی به ماشینی وارد شود و مدیون صاحبش شوند.

از منطقه استحقاقی «بدون تعارف» که دور شدیم، سروصداها کمتر شد و فضا برای مصاحبه بهتر. دوست داشتیم مثل «علی رضوانی» بعضی سؤالاتم را بدون تعارف از مردم سیل زده بپرسم. جوانی را دیدم که وسط یک خانه مخروبه بود. می گفت و می خندید. متوجه شدم آن خانه ویران برای خودش است. خانه‌اش خراب شده بود، ولی خودش نه؛ با روحیه بود و پر انگیزه. مورد خیلی خوبی بود برای سؤالاتی چالشی و بدون تعارفی!

- ماشالله بهت به خاطر این همه شور و حالی که داری! انگار نه انگار چنین بلایی سرت اومده. یه کم توضیح بده چی شد و چه کردی و الان چه می کنی.

- راستش اول که سیل اومد، ما هم مثل بقیه مردم به پشت بوم پناه آوردیم. از همه طرف آب بود و آب. باران هم گرفته بود؛ یعنی بالا، پایین، چپ، راست، آب بود و آب. از همه جا آب می آمد، حتی از خودم! اشک چشم‌هام منظومه!

خندید و ادامه داد:

- گریه می کردم از این بدبختی و

بلایی که سر من و زن و بچه‌م

آمده بود. الهی هیچ پدری،

هیچ مردی جلوی زن و

بچه‌ش شرمند و گریون

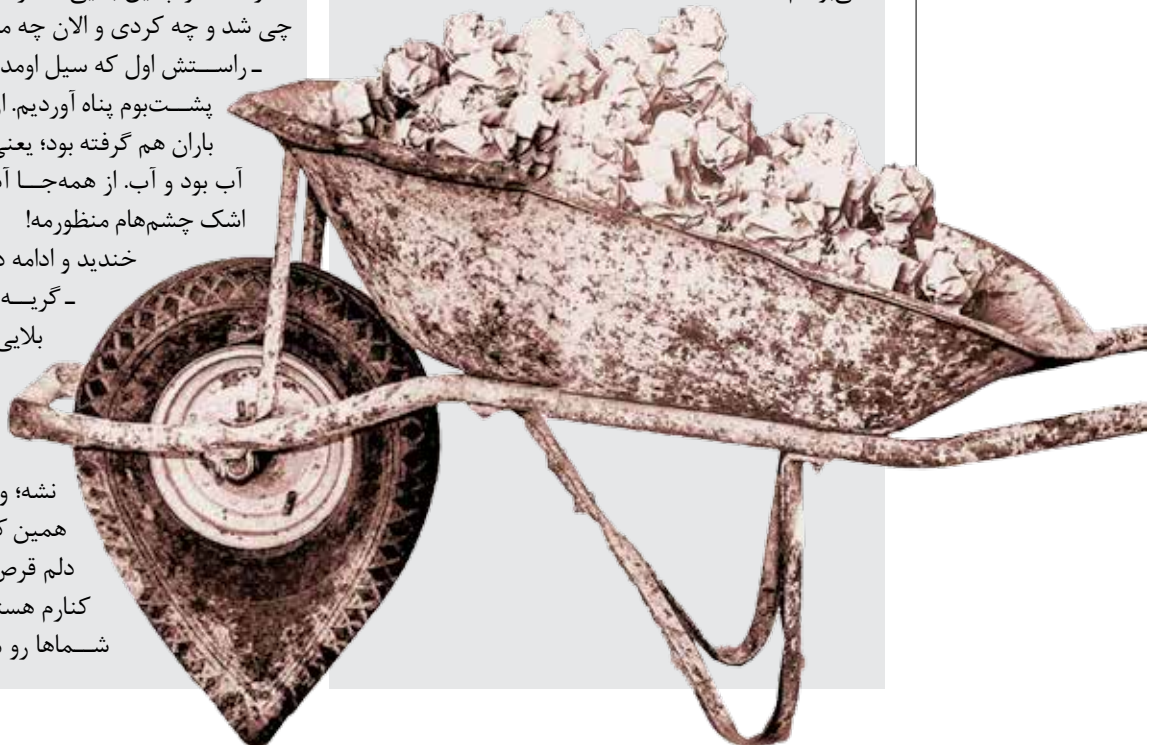
نش؛ ولی همین قدر بهتون بگم،

همین که بچه‌جهادی‌ها اومدن،

دلم قرص شد که هم‌وطن‌هام

کنارم هستن. همین که امثالی مثل

شماها رو می بینم، دیگه به نداری

خودم نگاه نمی‌کنم. انگیزه گرفتم و محکم و ایستادم تا دوباره شروع کنم به ساختن؛ از نو ساختن.

– چه جوری از پشت‌بوم اومدید پایین؟

– نزدیکی‌های اذان صبح بود که با لودر و کمپرسی، اینا آمدن ما رو آوردن پایین.

– به سازمان‌ها و گروه‌هایی که اومدن کمکتون، از بیست چه نفرهای می‌دی؟!

– به همشون نمرة ۲۰ می‌دم. بسیج، راهداری و گروه‌های دیگر همه خیلی کمک کردند.

باز هم خندید. حرف‌هایش که تمام شد، یک نفر دیگر را پیشنهاد داد تا با او هم گپی بزнім:

گروه ۹+۱

زمان جنگ من اینجا بودم، ولی این سیل خاطرات آن موقع را از بین برد. به خدا هیچ جای جهان مردم این‌قدر به وطنشان و هم‌وطن‌هاشان عرق و تعصب ندارن. من آدم دنیادیده‌ای هستم. خیلی از کشورها رفتم. پس با اطلاع حرف می‌زنم. این کمک‌های مردم، این سیل محبت مردم باید مدیریت بشه. نباید این‌طور بشه که خونه‌های اول کوچه اقلام بهشون برسه، ولی ته کوچه نه. مردم اینجا نجیب هستن. کسی نمیداد دست‌درازی کنه. این غذا فقط شکمشون رو سیر نمی‌کنه، دلشون رو از لطف و محبت مردم گرم می‌کنه. طرف خونه و ماشین و زندگی شو آب برده، بعد برای یک آب معدنی بیاد دنبال ماشین؟! کاش مسئولین به کم خودشون جای ما بذارن، ما رو درک کنن.

قبل از تاریکی هوا جهادگران به سمت محل‌های اسکانشان برمی‌گشتند. هر گروهی ماشین سنگین یا نیمه‌سنگینی پیدا می‌کرد و خودش را عقب آن می‌انداختند و یا علی مدد؛ حالا می‌خواست پیکان‌وانت باشد یا کامیون. جمعی را عقب یک نیسان دیدم. اسم گروهشان را گذاشتم: «ته به‌علاوة یک». نه نفر بودند با یک عکس بزرگ از رفیق شهیدشان. عکسی به یادگار ازشان گرفتم. زوم کردم تا اسم شهید را هم ببینم؛ شهید محمود شفیعی. انگار از مجموعه و از رفقای نزدیکشان بود که این‌قدر دلبسته و وابسته او بودند. روزهای بعد هم آن‌ها را دیدم. عکس ازشان جدا نمی‌شد؛ سر سفره، سر کار، موقع خواب هم آن را بالای سرشان می‌گذاشتند.

در گروه‌های جهادی بعضی افراد تازه‌واردی هستند که در پرِ قو بزرگ شده‌اند و تجربه این مکان‌ها برایشان جدید است. به همین دلیل افراد شوخ‌طبع گروه، همیشه این افراد به اصطلاح سوسول را یا مورد تمسخر قرار می‌دهند یا بلاهایی سرشان درمی‌آورند تا یک سبک زندگی جدیدی هم تجربه کنند. به قول یک آقا معلم: «تجربه متفاوت».

یکی از این بچه‌سوسول‌ها فردی بود با موهای بلند لخت که خاک و گل مخلوط‌شده با موهایش او را حسابی عصبی کرده بود. بچه‌های گروهشان هم آن‌قدر با آفتابه موهایش را شستند که مثل روز اولش شد. از شب‌های بعد دیگه از خیر موهایش گذشت و به شرایط موجود عادت کرد.

یکی از کوچولوهای تپل‌میل بامرّة پلدختر، میکروفن دستی ما را دیده بود و پیله کرده بود می‌خواهد صحبت کند. میکروفن را به او دادیم و دوربین را برایش روشن کردیم. فکر می‌کرد از آن باید صدایش خارج شود. حالت مداح‌ها را گرفته بود و برای خودش چه‌چه می‌زد. وقتی دید صدایی در نمی‌آید، چندبار بالاپایینش کرد و ضربه‌هایی به آن زد. به بدبختی به او فهمانیدیم که «این برای اینه که صداتو از پشت دوربین بتونیم بشنویم!» برایمان سورۀ حمدی خواند و شعری. چه شعر و سورهای خواندا! از خنده مُردیم. اگر فیلمش را در مجازستان منتشر می‌کردیم، شاید از آن نماهنگ «لوله جهادی» بیشتر دیده می‌شد؛ ولی حیف و صد حیف که اسلام دست و پایمان را بسته است!

یکی از بچه‌های جهادی خرم‌آبادی را پیدا کردیم که از روز اول سیل آنجا بود. ما را به روستاهای اطراف پلدختر برد؛ روستاهایی که راه‌های ارتباطی‌شان قطع شده بود. پل‌ها را سیل برده بود. در بین مسیر کول‌برهای جهادی را بهمان نشان داد. کسانی که برای بردن اقلام موردنیاز، هر بار ۱۶ کیلومتر در میان کوه و صخره و دره پیاده‌روی و کول‌بری می‌کردند. «هلی‌شات» را پرواز دادیم تا این جهاد پر از حماسه را ثبت کنیم. تا هلی‌شات چندصدمتری بالا رفت، بالگرد هلال‌احمر سروکله‌اش پیدا شد. موج بالگرد، هلی‌شات را گرفت و وسط کوه و دره به زمین خورد.

خاک بر سرمان شد! به معنی واقعی کلمه بدبخت شدیم. تازه کمی طعم ازدست‌دادن مال و اموال مردم پلدختر را چشیدیم!...

جلوتر با یک مهندس تبریزی مواجه شدیم که پلی ساخته بود که به آن می‌گفتند پل «گرگن». شبیه تله‌کابین بود. دو سه نفر داخلش می‌توانستند بنشینند و خودش را برسانند به روستای ابراهیم‌آباد و برعکس برگردند به سمت جاده معمولان. مهندسش میلی به دوربین و دیده‌شدن نداشت. نیم‌رخ با فاصله ایستاده بود و جواب سؤال‌اتمان را می‌داد. از طریق فضای مجازی دیده بود مردم با سیم‌بوکسل و با حالت بسیار خطرناکی رفت‌وآمد دارند که این روش خطرناک بعضاً باعث قطع شدن انگشت‌ها هم شده بود. دلش طاقت نیاورده و با وسایلش سریع خودش را رسانده و گرگن را راه انداخته بود.

گردش در جهان مجازی

فرصت‌های فناوریانه برای سفر به چهار گوشهٔ دنیا

شیوا پور محمد

اشاره

از گردشگری الکترونیکی یا اردوی فضای مجازی تعریف‌های زیادی ارائه شده‌اند. یکی از آن‌ها که در دانشنامهٔ رشد در سال ۱۳۸۷ ارائه شد، می‌گوید: این نوع گردشگری عبارت است از به‌کارگیری نوعی فناوری نوین برای ارائهٔ سرویس‌های موردنیاز گردشگران، با استفاده از فناوری اطلاعات و ارائهٔ سرویس‌های موردنیاز گردشگران با کیفیتی بالاتر و هزینه‌ای کمتر.

فضای مجازی گردشگری یا اردوی فضای مجازی، روشی نوین با توانایی نمایش سه‌بعدی هم‌زمان با ارادهٔ کاربر و ارتباط مستقیم با تأثیرگذاری زیاد است که با هزینهٔ به‌مراتب کمتر وارد عمل شده است. فضای مجازی با کاربردهای بسیاری همچون شبیه‌سازی مکان‌های تفریحی، ساختمان‌ها، شهرک‌ها، فروشگاه‌ها و کارخانه‌ها، آموزش با قابلیت اتصال به محیط واقعی و ثبت وقایع محیط به‌صورت هم‌زمان در فضای مجازی و کاربردهای آدرس‌دهی و مکان‌یابی قبل از سفر و حتی کاربردهای تبلیغاتی و فرهنگ‌سازی، اکنون ابزاری بسیار قدرتمند از بارزترین وجوه اردوی فضای مجازی است.

ارزش و اهمیتی که فناوری اطلاعاتی و ارتباطی برای توسعهٔ زیرساخت‌های گردشگری در دنیا ایجاد کرده است، بسیار جالب و قابل تأمل است. وقتی دانش‌آموز و گردشگر بتواند اطلاعات گردشگری مربوط به بناهای تاریخی یک کشور را در پهنهٔ جهانی وب ملاحظه کند و دربارهٔ آن‌ها اطلاعات صوتی تصویری و متنی خوبی به دست آورد، نسبت به آن مشتاق می‌شود.

اردوی مجازی چیست؟

به‌طور کلی، اردوی مجازی سفری دیجیتال یا برخط (آنلاین) است که موضوع خاصی را در بر می‌گیرد. اردوهای مجازی معمولاً مجموعه‌ای منظم از تصویرها، ویدئوها و اطلاعات برخط هستند که رایانه آن‌ها را اجرا می‌کند. این اردوها یک مقصد جغرافیایی یا یک عملکرد (مانند بازدید مجازی از کارخانه) دارند. اردوهای مجازی را به سه گروه می‌توان تقسیم کرد:

گروه اول از اردوهای مجازی معمولاً بر پایهٔ منابع موجود در تارنماها هستند. محتوا لزوماً برای اردوی مجازی تنظیم نشده و فقط شامل اطلاعات دسته‌بندی شده است. در این قالب، تجربهٔ یادگیری به‌صورت خودآموز است و دانش‌آموزان باید برای گشت‌وگذار در اینترنت دانش کافی داشته باشند.

گروه دوم شامل محتواهایی است که به‌طور مشخص یک طراح اردو آن‌ها را تنظیم کرده است. این اردوهای مجازی ممکن است شامل تصویر، راوی، آزمون یا صفحه‌های تارنما باشند. این روش برای دانش‌آموزان و آموزگاران مناسب

است که می‌خواهند از اینترنت استفاده کنند و نیز خطر استفاده از فناوری را به حداقل برسانند. همچنین، استفاده از این قالب برای زمانی که دانش‌آموزان می‌خواهند هم‌زمان محتوای یکسانی را ببینند، بهتر است.

گروه سوم فرصت تعامل با متخصصانی را که در محل اردو حضور دارند، برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند. این نوع اردوی مجازی می‌تواند بر اشتیاق دانش‌آموزان بیفزاید، اما فناوری موردنیاز برای ایجاد تعامل ممکن است بسیار پرهزینه و پیچیده باشد. تفاوت در منطقهٔ زمانی، نیاز به هماهنگی و تفاوت زبان از چالش‌های این نوع از اردو هستند.

اردوهای مجازی مزایای بسیاری دارند؛ از جمله اینکه کم‌هزینه و گاه رایگان‌اند. به زمان کمتری نیاز دارند و سفر به مکان‌هایی را ممکن می‌کنند که در حالت عادی ممکن نیست.

اگر گردشگری را صرف‌نظر از سرویس‌های ارائه‌شده توسط وبگاه‌های گردشگری، تنها به دیدن تصویرهای ارسالی از دوربین‌های کار گذاشته‌شده در مناطق دیدنی

سفر به فضا

در باره سفر به ماه محتوای تصویری بسیاری وجود دارد. دانش آموزان دبیرستانی می‌توانند از طریق تارنمای ناسا در سیاره مریخ گشت‌وگذار کنند. ناسا ویدئوهای بسیاری از ایستگاه‌های فضایی منتشر می‌کند:

<https://www.aparat.com/v/5gvBN>

تور مجازی ایران گردی

با استفاده از محتوای تصویری بسیاری از شهرهای ایران می‌توان به سراسر نقاط ایران سفر کرد. دانش آموزان از طریق عکس‌هایی، در مکان‌های تاریخی ایران، طبیعت بکر ایران، جنگل‌های شمال و کویر لوت گشت‌وگذار می‌کنند:

<https://www.aparat.com/v/L1cgu>

سفر به دور دنیا با نقشه گوگل

با استفاده از نقشه گوگل^۱، گوگل‌ارت^۲ و کاوشگر گوگل^۳ می‌توان به سراسر جهان سفر کرد. گوگل تصویرهای ۳۶۰ درجه‌ای از نقاط جهان ارائه می‌کند. کاوشگر گوگل برنامه‌ای است که این شرکت برای آموزش و اردوهای مجازی راه‌اندازی کرده است. با رایانه، گوشی تلفن همراه هوشمند و نیز عینک‌های واقعیت مجازی می‌توان از این قابلیت‌ها استفاده کرد. گوگل ابزاری ارزان قیمت طراحی کرده است که به وسیله آن، گوشی تلفن همراه به عینک واقعیت مجازی تبدیل می‌شود.

نتیجه

با آمدن آموزش مجازی به مدرسه، نحوه آموزش و برگزاری اردوها هم دستخوش تغییر شده است. این روزها استقبال از تور مجازی گردشگری برای معلمان و دانش‌آموزانی که به نظام آموزش از راه دور روی آورده‌اند، جذاب و کمک‌کننده است و محدودیت زمانی و مکانی هم ندارد.

پی‌نوشت‌ها

1. Virtual Field Trip
2. www.polarhusky.com
3. Louvre
4. Google map
5. Google Earth
6. Google Expedition

و مرور تصویرهای سه‌بعدی، روش‌های رایانه‌ای و نقشه‌ها منحصر بدانیم، آنگاه این نوع اردوی فضای مجازی برای استفاده از آب‌وهوای مناطق گوناگون، لذت قدم‌زدن در ساحل، شناکردن، استفاده از عطر گیاهان بومی، طعم غذاهای محلی، ادویه‌های بازار، و دیدن کاهگل بناهای قدیمی، مناسب نخواهد بود.

ویژگی‌های اردوی فضای مجازی برای دانش آموزان

۱. نبود محدودیت زمانی
۲. نبود محدودیت مکانی
۳. نبود محدودیت فضایی
۴. مواجهه‌نشدن با موارد غیرقابل پیش‌بینی، چون خرابی شرایط آب و هوا، مسدودی جاده‌ها و ...

چند نمونه از اردوهای فضای مجازی

ماجرای جویی در قطب

در اینترنت، اردوهایی مجازی با محوریت قطب وجود دارند. یکی از تارنماهای موجود به نام «پلار هاسکی»^۴ اردوهایی را برای پایه دوازدهم تنظیم کرده است که در آن‌ها دانش‌آموزان می‌توانند فضای قطب را تجربه کنند. این اردو برای ایجاد درک بهتر از علوم طبیعی طراحی شده است:

<https://www.aparat.com/v/IwO5J>

کارخانه‌ها یا کارگاه‌های صنعتی

کارخانه‌ها و کارگاه‌های صنعتی ویدئوهایی گام‌به‌گام از فرایند تولید مواد صنعتی توسط عکس و فیلم‌های ویدئویی است. این ویدئوها در قالب اردوهای مجازی برای دانش‌آموزان تولید شده‌اند:

<https://www.aparat.com/v/PFslp>

موزه لوور

موزه لوور^۵ تصویرهایی ۳۶۰ درجه از بسیاری از بخش‌های موزه فراهم کرده است. تور مجازی که در تارنمای موزه لوور قرار دارد، به بخش‌هایی مانند مصر باستان و گالری آپولون تقسیم شده است:

<https://www.aparat.com/v/GkOA9>

با پویش رمزینه، فیلم مرتبط را مشاهده کنید

روز موعود

تجربه‌هایی از اردوهای دخترانه

زهرا جعفری

تجربه زیسته من

آنچه در ادامه می‌خوانید، تجربه زیسته یک مربی با دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه است. هیچ چیز بیشتر از قول یک اردو نمی‌توانست برای دختران لذت‌بخش باشد. انتظاری شیرین و لحظه‌شماری برای روز موعود داشتند. سؤال پشت سؤال. خانم کی می‌ریم؟ کجا قراره بریم؟ چه لباسی می‌تونیم بپوشیم؟ وسایل بازی می‌تونیم بپاریم؟ و ...

معمولاً میزان استقبال دختران دانش‌آموز از برنامه اردویی، بسیار بیشتر از پسران است. پرداختن به دلایل این موضوع جای بسی تأمل دارد و به بررسی‌های کارشناسی برای برنامه‌ریزی‌های اصولی نیاز دارد. جذابیت بیشتر برنامه‌های اردویی برای دختران، ارتباط مستقیم با این دلایل دارد. از جمله علت‌ها، محدودیت‌های موجود به لحاظ شرایط عرفی، شرعی، فرهنگی و دسترسی به برخی امکانات در جامعه برای دختران است.

با در نظر گرفتن این شرایط و دلایل، استفاده از قالب اردو به عنوان ظرفیتی بی‌مانند در محیط آموزشی و تربیتی، فرصتی است مغتنم در اختیار متولیان آموزش و تربیت. این نکات عصاره‌ای هستند از آنچه با موضوع اردو، به‌ویژه برای قشر دختران، به کرات تجربه شده‌اند:

۱. برنامه‌ریزی صحیح و زمان‌بندی لازم، اهداف مشخص و طراحی اردوهایی مسئله‌محور از اولویت‌هایی هستند که برای مؤثر بودن اردو باید لحاظ شوند. برای دانش‌آموزان، اردو در صورتی معنا دار خواهد بود که هدف مشخصی از برگزار کردن آن داشته باشید. طراحی اردوی مسئله‌محور هر چند به شناخت درست فضای حاکم بر مدرسه و آسیب‌شناسی، تحقیق و تفحص میدانی دقیق نیاز دارد، اما در صورت انجام، نتایج شایسته‌تری در پی خواهد داشت. این مورد با توجه به پیچیدگی بیشتر شخصیت دختران، به‌منظور شناسایی لایه‌های پنهان دانش‌آموزان در مواجهه

شاید از محدود کلماتی که در مدرسه محبوبیتی تصور داشته باشد و با گفتنش بتوانید برق چشمانی بی‌نظیر و صحنه‌هایی مملو از هیجان را تجربه کنید، کلمه «اردو» باشد؛ واژه‌ای عربی به معنای «لشکرگاه». فرهنگ عمید واژه اردو را چنین معنا کرده است: اردو محل تجمع افراد برای تمرین و تفریح است و در اصطلاح سازگاری فعالانه در یک زندگی دسته‌جمعی است. فعالیت‌های سازمان‌یافته، نظام‌مند و هدفمند است که به صورت گروهی، با برنامه‌های معین، تحت نظارت و هدف مربی، در محیطی خارج از محدوده فعالیت‌های روزمره برگزار می‌شود.

متخصصان تعلیم و تربیت بر این باورند که آموزش مطلوب زمانی صورت می‌گیرد که دارای این دو ویژگی باشد: نخست آنکه با رشد شاگردان متناسب باشد. در گام بعد، شاگردان در اجرای آن نقش فعال داشته باشند.

بی‌شک امروزه رسانه‌های آموزشی فراتر از فیلم، لوح فشرده، تلویزیون، کتاب و غیره هستند. موقعیت آموزشی مانند اردو و بازدید، به عنوان یکی از مهم‌ترین رسانه‌های آموزشی و مؤثر در زمینه یاددهی‌یادگیری مطرح است. هرچقدر تنوع موقعیت‌های آموزشی بیشتر باشد، میزان و پایداری مطالب آموخته‌شده هم بیشتر خواهد بود، چرا که در بازدید علمی، اردو و گردش دسته‌جمعی حواس بیشتری از دانش‌آموزان به کار گرفته می‌شود و این موضوع اهمیت خاصی دارد.

اردوهای دانش‌آموزی به عنوان یک فعالیت مکمل در مدرسه، با فراهم کردن زمینه‌های شاد و پر نشاط به تقویت قوای روحی و همچنین ایجاد زمینه‌های یادگیری بهتر به دانش‌آموزان کمک می‌کند. به جرئت می‌توان گفت، قدرت سازندگی اردو تا حدی است که چه‌بسا نتوان با روزها و ماه‌ها کار معمولی در خانه و مدرسه به نتایج مطلوب آن رسید؛ موضوعی که در اغلب کشورها توجه خاصی بدان شده و به عنوان یکی از ارکان تربیتی اهمیت دارد.

به یادماندنی، مفید خواهند بود. خوب به خاطر دارم، تنها با تشکیل یک گروه مجازی، مدتی قبل از برگزاری برنامه و بارگذاری برخی مطالب ساده و گفت‌وگو، این هیجان لحظه‌لحظه بیشتر می‌شد. نوع مواجهه دانش‌آموزان با این فرایند نیز نکات جالبی را در بر دارد.

۴. از مواردی که بیشتر به اردوهای دختران اختصاص دارد نوع پوشش است. این مورد در شرایطی رخ می‌دهد که مکان برگزاری اردو این امکان را در اختیار مربی قرار دهد که با بیان برخی شرایط، دانش‌آموزان را در این موقعیت قرار دهد که پوششی متفاوت از فرم مدرسه انتخاب کنند؛ نکته‌ای که جذابیت خاصی برایشان دارد. نوعی حس کنجکاوی نسبت به سلیقه و نوع انتخاب

با موقعیت‌های خارج از شرایط معمول روزمره و مهارشده در مدرسه، به معلمان و مربیان کمک قابل‌توجهی خواهد کرد.

۲. جا انداختن این نکته مهم بین دانش‌آموزان که شرکت در این برنامه فرصتی منحصربه‌فرد خواهد بود؛ به‌ویژه اگر مکان برای دختران اردو امکانات خاص و ویژه‌ای داشته باشد که احتمالاً در فضای معمول جامعه امکان تجربه آن نباشد. اگر این نکته به‌درستی جا بیفتد، خواهید دید که دانش‌آموزان چگونه از لحظه‌لحظه مدت‌زمان اردو استفاده خواهند کرد.

۳. ایجاد انگیزه و شوق برای رسیدن به روز موعود، تمرین انتظار، صبوری و هم‌زمان برنامه‌ریزی برای تجربه یک روز

دوستان و هم‌کلاسی‌ها و از همه مهم‌تر نسبت به معلمان و مربیان. این ویژگی را که می‌توان به خاطر تنوع در انتخاب مختص به اردوهای دخترانه دانست، برای مربیانی که قصد شناسایی دقیق مخاطبان‌شان را دارند، نکات جالبی را در پی خواهد داشت.

۵. اردو با ایجاد محیط و فضای لازم برای انتقال مفهیمی که فضای محدود کلاس و مدرسه و برنامه‌ریزی آموزشی فرصت انتقال و تجربه آن‌ها را به شاگردان نمی‌دهند، سعی می‌کند به‌عنوان مکمل برنامه‌های درسی عمل کند. یکی از این مسائل، هویت‌یابی دختران و الزامات آن است. فرصت اردو ظرفیت بسیاری برای تقویت هویت دخترانه با طراحی چالش‌ها و برنامه‌هایی در راستای پرداختن به دخترانه‌زیستن و دخترانه عمل کردن دارد. چالش آشپزی و تهیه غذا در اردو، با توجه به امکانات و شرایط اردویی، همواره از بخش‌های جذاب چنین برنامه‌هایی است.

۶. در اردوهای دخترانه، اگر مربیان برای تک‌تک لحظات طرح و برنامه درست نداشته باشند، قطعاً دچار چالش خواهند شد. از مراحل ثبت‌نام و گروه‌بندی‌ها و تعیین سرگروه‌ها تا لحظه سوارشدن در اتوبوس و کنار هم نشستن دوستان صمیمی برای خواندن سرود و شعرهای موردعلاقه، همه و همه به‌دقت نظر بسیار نیاز دارد و چه فرصت بی‌ظییری است برای کشف استعدادهای پنهان.

۷. حتماً برای اردوهای دخترانه بازی و چالش طراحی و برنامه‌ریزی کنید. این کار به ایجاد شور و هیجان و نیز برقراری ارتباط با دانش‌آموزان درون‌گرا و نیز شناسایی دانش‌آموزانی که قدرت رهبری و جسارت بیشتری دارند، کمک بسیار زیادی خواهد کرد. برخی بازی‌ها انرژی مازاد دختران را، به‌منظور رسیدن به آرامش و ایجاد تعادل برای دیگر فعالیت‌های فردی و اجتماعی، تخلیه می‌کنند؛ انرژی‌ای که حتی ممکن است به لحاظ شرایط فرهنگی جامعه یا خانواده، امکان تخلیه آن چندان فراهم نباشد. به نوع بازی کردن و نیز انتخاب دختران از میان انواع بازی‌ها حتماً دقت کنید.

۸. اینکه چرا باید به اردوی دانش‌آموزی پرداخته و به آن اهمیت داده شود، به این دلیل است که به دنبال

چیزی هم‌عرض یا به‌مراتب بالاتر از آنچه در آموزش رسمی است هستیم. اردو همیشه در شکل و شمایل کلیشه‌ای خودش نیست. یک دوره‌می ساده در یک مکان مذهبی یا زیارتی یا حتی یک کتاب‌فروشی خاص هم می‌تواند اثرگذاری بسیاری برای دخترانی داشته باشد که به دلایل متعدد امکان همین تجربه‌های ساده را هم ندارند.

۹. اردوهای جهادی و خیرخواهانه برای دختران، همواره با کشف ناشناخته‌ها، همراه با حضور در مکان و موقعیتی متفاوت برای انجام کاری که عموماً برای نخستین بار تجربه‌اش می‌کنند، به انسان حس بزرگ‌شدن و پرواز می‌دهند.

۱۰. اردوهای چندروزه و خارج از شهر یا استان برای دختران نیز که خود داستان مفصلی دارد. یک تجربه منحصربه‌فرد از زیست در شرایطی جدید و متفاوت از چارچوب و ضوابط خانواده و محیط مدرسه، معمولاً در ابتدا حالت برزخ میان حیرت و هیجان را برای دختران به ارمغان می‌آورد؛ به‌ویژه اگر تجربه دورشدن از محیط خانواده را نداشته باشند. همچنین است دل‌تنگی و حس استقلال، چالش دوست‌یابی و کشف محیطی جدید. انس و دل‌بستگی و بی‌قراری در لحظه جداشدن. اردوهای چندروزه، با توجه به شرایط روحی و اجتماعی خاص دختران، قطعاً ویژگی‌های اختصاصی متعددی دارند و فرصتی هستند برای کشف و شهود شخصیت‌ها و ظرفیت‌ها.

۱۱. نتایج خوب به‌دست‌آمده از اردو را تثبیت کنید. حتماً یک برنامه اختتامیه مختصر و شاد داشته باشید و درباره روز یا مدت‌زمانی که در کنار هم سپری کرده‌اید، با دانش‌آموزان صحبت کنید. از دانش‌آموزان بازخورد بگیرید و از تجربه‌های به‌دست‌آمده در فضای مدرسه به نحو احسن استفاده کنید.

۱۲. همه این موارد زمانی می‌توانند از یک اردو مورد بهره‌برداری قرار بگیرند و به نتایج قابل قبولی منتج شوند که مربیان مجرب و دغدغه‌مند و دوره‌دیده آن‌ها را انجام دهند و اگر بدون برنامه و بدون هدف و انگیزه باشند، ممکن است یک اردو با تمام‌وقت، هزینه و نیروی انسانی که برای برگزاری‌اش صرف شده، در خاتمه نه‌تنها مفید، بلکه مضر هم باشد.

اعترافات سهرابی!

مهدی فرج‌اللهی

دماغ آقا معلم شکسته بود و روی فرشینه (موکت) پر از خون شده بود. ماجرای صبح به اینجا ختم نشده بود. سهرابی که شب قبل سر محکم‌کاری دوخت و دوز اول، نخش تمام شده و به بقیه رختخواب‌ها نرسیده بود، با واکس رفته بود تو نخ هم کلاسی هایش و برایشان سبیل گذاشته بود. از اینجا به بعد معلوم بود این اتفاقات اتفاقی نیستند و دستی در کار است. برای همین معلم‌ها با تعدادی از بچه‌ها کار گروهی (کمیته‌ای) حقیقت‌یاب تشکیل داده و اسمش را به پیشنهاد پدرام، شاگرد اول مدرسه، گذاشته بودند «کارگروه شرلوک هلمز».

هنوز جلسه کارگروه تمام نشده، صدای سهرابی بلند شده بود. فریاد می‌زد آی سوختم، وای سوختم و دور حیاط اردوگاه می‌دوید. اول همه فکر می‌کردند سهرابی هم طعمه شده و می‌خواستند او را که معمولاً در هر اتفاقی مظنون شماره یک بود، از فهرست خارج کنند. احتمالاً شما هم فکر می‌کنید سهرابی می‌خواسته رد گم کند! بعد از بررسی وضعیت سهرابی توسط کارگروه شرلوک هلمز، معلوم شد مقدار کمی از همان فلفل چیلی تند و تیز داخل کوله سهرابی، از سوراخ کوچکی که روی کیسه آن به وجود آمده بود، روی لباس زیر سهرابی ریخته بود و شده بود آنچه نباید می‌شد!

سهرابی بدون مقاومت، همان‌طور که داشت می‌سوخت، به همه کارهایش اعتراف کرده بود. خدا را شکر، در نهایت همه چیز به خیر گذشته بود، اما بعد از آن ماجرا خانواده سهرابی که مجبور شده بودند تعهدهای سنگینی بدهند، تصمیم گرفتند اجازه ندهند پسرشان در اردوی بعدی شرکت کند تا تنبیه شود!

سهرابی هنوز پای اتوبوس داشت وسایلش را بالا و پایین می‌کرد. بالاخره بعد از کلی معطلی، رضایت‌نامه پیدا شد. همه بچه‌ها هورا کشیدند و دست زدند، چون اردو بدون سهرابی برایشان مزه نداشت. خلاصه همه خوش حال بودند؛ حتی آقای فرج‌اللهی که هیچ‌وقت دماغش مثل روز اول نشد. تا اینجا داستان را داشته باشید، شاید بعداً ماجرای این رضایت‌نامه را هم برایتان تعریف کردیم.

اتوبوس منتظر سهرابی بود تا حرکت کند. همه بچه‌ها داشتند از پنجره بیرون را نگاه می‌کردند. سهرابی پای اتوبوس تمام کوله‌پشتی‌اش را روی زمین خالی کرده بود تا رضایت‌نامه اردو را پیدا کند. هم کلاسی هایش شیطنتها و شلوغ‌بازی‌های سهرابی را دوست داشتند. در اردوی قبلی، همان روز اول، وقتی بچه‌ها رفته بودند به حمام اردوگاه، سهرابی شیر گاز را بسته بود و همه از یخی آب سروصدایشان در آمده بود. دو نفر از بچه‌ها هم سر همان ماجرا سرمای سختی خورده بودند. ناهار روز دوم آش رشته بود. سهرابی یواشکی به آشپزخانه رفته و چند مثقال ناقابل فلفل آسیاب‌شده چیلی داخل دیگ آش ریخته و همه رشته‌های آش و آشپز را پنبه کرده بود. سهرابی بعداً در اعترافاتش گفته بود، حسابی در اینترنت جست‌وجو کرده و متوجه شده بود این نوع فلفل که اصالت آن به کشورهای آمریکای جنوبی برمی‌گردد، بسیار تند است. برای همین از چند عطاری پرس‌وجو کرده بود تا بتواند آن را پیدا کند. عطاری آن را برایش آسیاب کرده و سهرابی یواشکی آن را بین وسایلش آورده بود تا در فرصتی مناسب خودش را به آشپزخانه برساند. این بود که شد آنچه نباید می‌شد! از آن آش رشته هیچ‌کس نتوانست بخورد. آشپز حسابی شرم‌منده شده بود. سهرابی با وجود همه شیطنتهاش، بچه راست‌گو و باانصافی است. اگر به این موضوع اعتراف نکرده بود، همه کاسه‌کوزه‌ها سرآشپز می‌شکست.

البته تا اینجا ماجرا سهرابی قسر در رفته بود و هنوز کسی نمی‌دانست ماجرای حمام و آش رشته کار او بوده است. شب که همگی به خواب رفته بودند، سهرابی در تاریکی و پاورچین پاورچین رفته بود کنار آقای فرج‌اللهی، معلم نگارش، که تخت خوابیده بود و داشت از ته دل خروپف می‌کرد. با نخ و سوزن ملحفه آقا معلم را به تشکش دوخته بود؛ چه دوختنی! صبح صحنه خنده‌داری شده بود. آقای فرج‌اللهی نگو؛ بگو گالیور! مثل گالیور داشت به خودش می‌پیچید. همین‌که به‌سختی توانست بایستد، به خاطر تشک و ملحفه‌ای که به ایشان وصل شده بود، تعادلش را از دست داد و محکم با صورت نقش زمین شد. اول همه با صدای بلند خندیده بودند و صدای خنده کل اردوگاه را گرفته بود، اما بعد ناگهان با صدای جیغ یکی از بچه‌ها خنده‌ها قطع شده بود.

برای شنیدن متن داستان
با صدای نویسنده،
رمزینه را پویش کنید.

راه‌های موازی ناهموار

نگاهی به جایگاه و عملکرد ارکان نمایش کودک و نوجوان در ایران

سید میثم موسوی

تصویرگر

صدیقه حسن‌زاده

اشاره

یکی از نیازهای جامعه، تبیین اصول و مفاهیم بنیادین است. چرا که پذیرش یک مفهوم، بسط و گسترش آن در جامعه و نهادینه‌شدن آن در طول زمان، باعث شکل‌گیری و قوام جامعه‌ای رو به رشد خواهد شد و افراد جامعه را از نظر سلامت روح و جسم به سرمنزل مقصود خواهد رساند. از آنجا که نمایش در توسعه، ترویج و تعمیق مفاهیم فرهنگی در میان گروه‌های متفاوت سنی نقش بسزایی ایفا می‌کند، در نوشتار پیش رو، جایگاه نمایش کودک و نوجوان در جامعه و نقش سیاست‌گذاری فرهنگی برای تحقق اهداف این حوزه در اجتماع بررسی شده است. کلیدواژه‌ها: فرهنگ، سرمایه اجتماعی، محصول فرهنگی، مدیریت فرهنگی، مدیر فرهنگی، برنامه‌ریزی فرهنگی، مهندسی فرهنگی، صنعت فرهنگی، آیین

سیاست‌گذاران

هر جامعه بالنده‌ای از قوانین ثابت و محترمی پیروی می‌کند که بسیاری از آن‌ها در هیچ کتابی ثبت نشده‌اند. تنها با نهادینه‌شدن برخی روابط ساده و معمول اجتماعی و تبدیل شدن آن‌ها به ضوابط فرهنگی و عرف در جامعه، آن جامعه به‌نوعی قانونمندی شفاهی می‌رسد و شهروندان از قانون تبعیت می‌کنند.

از این رو، نقش سیاست‌گذار نمایش کودک و نوجوان فراتر از تولید صرف است. قبل و بعد از فرایند تولید نمایش، مراحل وجود دارند که باید به‌درستی تبیین شوند. هدف از تولید نمایش چیست؟ این هدف‌گذاری بر اساس نیازسنجی و رصد جامعه از ابعاد گوناگون اجتماعی، فرهنگی و سیاسی صورت می‌پذیرد و در ترسیم مسیر حرکت و شکل‌گیری جریان فرهنگی بسیار مهم است. هدف‌گذاری به معنی شناخت کافی از سازوکار علمی و عملی است و فرایند برنامه‌ریزی و پیشبرد اهداف را شکل می‌دهد. اینجاست که سه سؤال مهم مطرح می‌شود: چیستی، چرایی و چگونگی؟ پاسخ به این سؤال‌ها سیاست‌گذار را به اصول راهبردی و تدوین راهکار فعالیت‌های نمایشی در حوزه کودک و نوجوان می‌رساند. همچنین، نقش سیاست‌گذار نمایش کودک و نوجوان را در استانداردسازی شاخه تخصصی صنعت نمایش کودک و نوجوان مشخص می‌کند. با این وصف، مهم‌ترین تأثیر سیاست‌گذار نمایش کودک و

نوجوان در ایجاد فضای مناسب، ایجاد تعامل بین مخاطبان و متولیان نمایش کودک و نوجوان با یک‌دیگر از سوی دیگر است. این تعامل چرخه‌ای را ایجاد می‌کند که همه عوامل آن با بهره‌مندی از منافع مادی و معنوی، منافع خود را در گرو تعامل می‌بینند. در این مسیر، با چند پرسش کلیدی مواجه می‌شویم:

۱. نیاز جامعه و مخاطبان چیست؟
 ۲. امکانات و اعتبار موردنیاز متولیان چیست؟
 ۳. خواسته‌های دست‌اندرکاران و متخصصان چیست؟
 ۴. متولی و مجری طرح کیست؟
- پاسخ به این سؤالات و عمل به راهکارهای ارائه‌شده، راهگشای طراحی نهاد نظام‌مند آموزش، تولید و پشتیبانی از نمایش کودک و نوجوان ایران خواهد بود که تحقق آن در گرو تعیین خط‌مشی سیاست‌گذار و تبیین خط‌مشی نمایش کودک و نوجوان است. با تأکید بر مباحث طرح‌شده، اینجاست که سیاست‌گذار نمایش کودک و نوجوان می‌تواند بر مراحل قبل و بعد از اجرای فعالیت و حتی در خلال کار، بر کلیه امور و شئون هنرهای نمایشی در حوزه کودک و نوجوان واپالایش (کنترل)، نظارت و ارزیابی داشته باشد و برای پشتیبانی، توزیع مناسب اعتبار، هم‌پوشانی فعالیت‌های دستگاه‌های فرهنگی و تجمیع دستاوردها نیازسنجی لازم را به عمل آورد.

مخاطبان

پرورش مخاطب کاری است زمان بر که جنس آن صرفاً مادی نیست. تولید مستمر، اطلاع‌رسانی گسترده و در دسترس قراردادن محصول، سه رکن اصلی ترویج فرهنگ دیدن نمایش و در پی آن پرورش مخاطب از هر گروه سنی و قشری است که برنامه‌ریزان فرهنگی باید بدان بپردازند.

دیگر اینکه نمی‌توان منکر تأثیرات غیرمستقیم و مستقیم نمایش بر تماشاگران (مخاطب) و تولیدکنندگان (گروه اجرا) شد. به‌خصوص در مورد کودکان، امروزه دیگر بر کسی پوشیده نیست که کارکردهای نمایش در حین فرایند شکل‌گیری آن، در قالب انواع شیوه‌های کاربردی نمایش تا چه حد بر روح، جسم و روان کودک مؤثر است. پس برنامه‌ریزی فرهنگی برای پرداختن به این هنر خاص، چه در مقام تماشاگر (مخاطب) و چه در مقام مجری (اجرای نمایش) بسیار ضروری می‌نماید.

نمایش کودک و نوجوان به‌عنوان یک رسانه، با سه گروه مخاطب مواجه است: کودک و نوجوان؛ اولیای تربیتی؛ متخصصان نمایش کودک و نوجوان.

گروه اول کودکان و نوجوانان هستند که نمایش برای آن‌ها فقط به‌عنوان محصولی فرهنگی و دارای جنبه‌های سرگرمی و فراغت (واسطه انتقال بسیاری از مفاهیم و اهداف در قالب پرورش خلاقیت، درام آموزشی و نمایش درمانی، نمایش اجتماعی، نمایش روان‌شناسی و نمایش مشارکتی) قابل اجراست. لذا به هر میزان مخاطب کودک و نوجوان لذت و تأثیر مناسب را از نمایش اجراشده برگیرد و حظ لازم را از مشارکت در اجرای نمایش ببرد، نمایش تولیدشده به همان میزان موفق عمل کرده است.

گروه دوم اولیای تربیتی و والدین هستند. این گروه به‌عنوان ارزیاب و نظارت‌کننده و گاه در مقام مربی و درمانگر در نمایش کودک و نوجوان، به‌عنوان یک رسانه، نقش بسزایی ایفا می‌کنند. لذا میزان استقبال اولیای تربیتی از نمایش کودک و نوجوان، چه به‌عنوان محصول

چه به‌عنوان واسط تربیتی، یکی از شاخص‌های ادامه حیات آن است.

گروه سوم از مخاطبان متخصصان نمایش کودک و نوجوان هستند. این گروه به‌طور کلی به دلیل اینکه به‌عنوان مجری و برنامه‌ریز ایفای نقش می‌کنند، بر بقای نمایش کودک و نوجوان تأثیر زیادی دارند.

فرهنگ برای تبدیل ذهنیت کودک به عینیت محرک مناسبی است. لذا توجه به کارکردهای محصول فرهنگی برای سیاست‌گذار و برنامه‌ریز فرهنگی واجب است.

متولیان

«سابقه نمایش کودک و نوجوان»^۱ در ایران، به‌طور رسمی به حدود ۵۰ سال پیش باز می‌گردد. پس پیروزی از انقلاب اسلامی فعالیت‌های نمایشی در حوزه کودک از طریق سازمان‌هایی همچون مرکز هنرهای نمایشی وزارت فرهنگ

و ارشاد اسلامی و در سال‌های اخیر توسط شهرداری، وزارت آموزش و پرورش، سازمان بهزیستی، بنیاد شهید، حوزه هنری و سازمان‌هایی چون طرح ترافیک، وزارت نفت و سازمان حفاظت از محیط زیست دنبال می‌شود.

آنچه مشهود است، خط سیر فعالیت‌های بسیاری از سازمان‌های یادشده به‌طور کلی در حوزه فرهنگ نیست. با این حال، با پی‌بردن به کارکردهای نمایش در حوزه کودک و نوجوان سعی دارند بخشی از فعالیت‌های خود را که جنبه آموزش عمومی دارد و باید در میان مردم نهادینه شود، از طریق پرداختن به نمایش رواج دهند. این جنبه از فعالیت مقبول و راهبردی به نظر می‌رسد. اما ایراد کار در این است که معلوم نیست آیا فعالیت نمایش در آن سازمان‌ها تعریف تخصصی دارد یا خیر؟

نگاه این‌گونه سازمان‌ها به مقوله نمایش معمولاً ابزاری و گذراست. این نگاه آفتی است برای نمایش، چرا که آن را دنباله‌روی برنامه‌های دیگر کرده است؛ در حالی که نمایش خودش هدف است و نباید ابزار تبلیغ سازمان‌های غیرمتخصص باشد. از طرف دیگر، گنجاندن نمایش کودک و نوجوان در کنار فعالیت‌های بعضی از سازمان‌های مرتبط، نتوانسته است تکلیف این بخش از فعالیت‌ها را مشخص کند. اینجاست که جایگاه متولی نمایش کودک و نوجوان خودنمایی می‌کند.

با طرح این سؤالات وارد بحث می‌شویم: متولی کیست؟ وظایف متولی چیست؟ اساساً به دلیل وجود مرز مشترک فعالیت‌های فرهنگی، گاهی نقش سیاست‌گذار با متولی ادغام می‌شود؛ به نحوی که روی جایگاه و تعریف فعالیت نیز تأثیر می‌گذارد. آنچه به جایگاه متولی اعتبار خاصی می‌بخشد، توزیع صحیح امکانات در راستای اجرای برنامه‌ها و خط‌مشی مشخص‌شده بر پایه نیروهای متخصص و نیاز جامعه است، که به شکل‌گیری چرخه عرضه و تقاضای محصول فرهنگی یا همان نمایش منجر خواهد شد.

شاید در نگاهی سطحی تعدد متولیان نمایش کودک و نوجوان از توجه ویژه به موضوع حقوق کودک و نوجوان نشان داشته باشد، اما مصداق همان مثل قدیمی است که «چند پادشاه در یک اقلیم نگنجند».

لذا تعدد متولیان فرهنگی از چند منظر قابل تأمل است:

- متمرکزنبودن اعتبارات مالی و امکانات؛
- متمرکزنبودن فعالیت‌ها و انجام فعالیت‌های موازی؛
- ضعف نظارت و ارزیابی بر فعالیت‌های نمایشی کودک و نوجوان؛

● نبود پشتوانه علمی و پژوهشی و نیروهای متخصص. افزون بر آسیب‌های فوق، رکود در آموزش و تربیت نیروی متخصص، جشنواره‌زدگی در تولیدات نمایش کودک و

نوجوان، و کم‌توجهی به حفظ و ارتقای ظرفیت‌های موجود را نیز از تبعات تعدد متولیان نمایش کودک و نوجوان باید دانست. اما به‌راستی شاید مهم‌ترین لطمه وارده به بدنه نمایش کودک و نوجوان، از مشخص‌نشدن جایگاه آن به‌عنوان فعالیتی تخصصی در میان متولیان، مخاطبان و سیاست‌گذاران ناشی باشد.

نقش سازمان‌های حمایت‌کننده، که نه در مرحله سیاست‌گذاری و نه در مرحله آموزش و تولید نقش دارند و در اینجا با عنوان سازمان‌های حامی از آن‌ها یاد می‌شود، در پیشبرد اهداف نمایش کودک و نوجوان در کشور بسیار مهم است.

نیروهای متخصص و اصحاب هنر

دغدغه بسیاری از دلسوزان نمایش آن است که نمایش کودک و نوجوان را به‌عنوان یک تخصص در حوزه هنرهای نمایشی به رسمیت بشناسانند. اولین گام در این مسیر، تربیت نیروی متخصص است. اختصاص‌نیافتن گرایش نمایش کودک و نوجوان به رشته‌های دانشگاهی، آن هم بعد از حدود نیم‌قرن فعالیت نمایش کودک و نوجوان در کشور، کمبود بزرگی است و جای تعمق دارد. جبران این کمبود لااقل به ۱۵ سال زمان نیاز خواهد داشت. چرا که دومین گام در تربیت نیروی متخصص، کسب تجربه در این حوزه و فعالیت مستمر و متمرکز است که لازمه‌اش فراهم کردن فرصت‌های تجربه و تولید آثار کودک و نوجوان برای فارغ‌التحصیلان یا فعالان این حوزه تخصصی است.

اصحاب نمایش کودک و نوجوان دو گروه هستند. گروه اول متخصصان مباحث نظری و گروه دوم متخصصان حوزه تجربه و تولید. البته گروه‌هایی نیز در هر دو زمینه فعالیت می‌کنند. هم‌پوشانی این دو گروه و تبادل دستاوردهای عملی و نظری ایشان در روند رو به رشد نمایش کودک و نوجوان اهمیت خاصی دارد. اما آنچه بیش از پیش حائز اهمیت است، خروجی فعالیت آن‌هاست که به تولید نمایش منتج می‌شود.

جشنواره‌زدگی، تولید نمایش‌های سطحی و کم‌مایه، تولید نمایش‌های عاری از طراحی و لوازم صحنه و موسیقی استاندارد، گرایش به موضوعات مناسبی که در آن‌ها نمایش به موضوع الصاق می‌شود، بی‌توجهی به سلیقه تماشاگر عام، روآوردن به دلالتی نمایش و پایین آمدن سطح توقع مخاطب، همه و همه راه‌آورد نبود تعامل چرخه فعالیت با ارکانش است. شاید تولید نمایش مهم‌ترین دغدغه دست‌اندرکاران آن به نظر برسد، اما تولید بدون پشتوانه و حمایت دولت و مخاطب و بدون بازگشت سرمایه و دانش تجربی، تجارتی یک‌سویه است که مرگ زود هنگام

تولیدات نمایشی را به همراه دارد.

از آنجا که فعالان حوزه نمایش کودک و نوجوان، به لحاظ آنکه در خصوص نفس فعالیت و گرایش خود، به خصوص به دلیل دغدغه‌های معیشتی، نگرانی‌های بی‌شماری دارند، در به حاشیه‌راندن این فعالیت تخصصی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کنند. آن‌ها برای جذب مخاطب، حتی برخی از قوانین و قراردادهای عرف حرفه‌ای رشته خود را نیز نقض می‌کنند و باعث پایین آمدن سطح توقع مخاطبان از آثار نمایشی کودک و نوجوان می‌شوند.

انسجام در برنامه‌ها، مشارکت متولیان و اصحاب نمایش و اعتماد مخاطبان لازمه رونق نمایش است. تحقق این ایدئال به مفهوم شکل‌گیری نظام عرضه و تقاضای نمایش برای کودک و نوجوان، و تولید و اجرای مداوم و نظام‌مند نمایش است. انسجام این نهاد در قالب راهبردهای سیاست‌گذار و ترسیم نقشه‌ای از مسیر تولید تا اجرا، با تأکید بر چگونگی تولید و چگونگی اجرا، بسیار حیاتی است. لذا تعامل ارکان از چند منظر اهمیت دارد:

- نظارت مخاطب بر تولیدات نمایشی؛
- نظارت متولیان و اصحاب نمایش کودک و نوجوان بر برنامه‌های سیاست‌گذار؛
- تعامل متولیان و اصحاب نمایش کودک و نوجوان با یکدیگر؛

- نظارت سیاست‌گذار بر فعالیتهای هنرهای نمایشی کودک و نوجوان و بازخورد نتایج به گروه مخاطبان، متولیان و اصحاب نمایش کودک و نوجوان؛
- مشخص شدن نقش و جایگاه هر یک از ارکان.

در کشور ما زمان زیادی است که اصحاب نمایش کودک و نوجوان به تولید، اجرای نمایش و برگزاری جشنواره‌ها می‌پردازند. با این حال، چرا با بحرانی به نام معلولیت در نمایش کودک و نوجوان ایران مواجهیم؟! پاسخ این است که هنوز هیچ‌یک از ارکان نمایش کودک و نوجوان ایران جایگاه واقعی خود را نیافته است و هر یک در تلاش‌اند همه نقش‌های مفروض را ایثارگرانه ایفا کنند.

راهکارها

– برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری سازمانی واحد، در نهایت گام بنیادین در نهادینه کردن نمایش کودک و نوجوان در جامعه است، چرا که سیاست‌گذار و برنامه‌ریز از اهرم‌های واپایش، ارزیابی و نظارت استفاده می‌کنند. در همین راستا، ابلاغ یک سیاست واحد و برنامه‌ریزی بر اساس نیازسنجی‌ای که در نگاه کلان برای جامعه صورت گرفته است، زمینه تأمین حقوق فرهنگی عادلانه را در جامعه فراهم می‌کند.

– توسعه و تعمیق نمایش کودک و نوجوان از طریق

اختصاص فضاهای آموزشی و سالن‌های نمایش، و ایجاد زمینه‌های آموزشی از طریق پژوهش و پشتوانه علمی. – در این میان، تبعیت متولیان نمایش کودک و نوجوان، اعم از گروه‌های نمایشی، سازمان‌های مجری مرتبط و سازمان‌های غنی و حامی از سیاست‌گذاری واحد و پرهیز از انجام فعالیت‌های موازی و غیرهدف‌مند و دوری از نگاه ابزاری به نمایش، امکان همسوس شدن فعالیت نمایش در سطح‌های اجرایی را فراهم می‌کند.

– اختصاص اعتبارات مالی مشخص و تقسیم عادلانه و کارشناسی بودجه برای صرف در اهداف و موضوعات برنامه‌ریزی‌شده، با نظارت و کنترل دولت، زمینه‌ساز جذب اعتماد متولیان نمایش کودک و نوجوان، تأمین گروه‌های نمایشی از نظر اشتغال‌زایی و کسب درآمد، ارتقای سطح کیفی و کمی تولیدات و نظارت بر محصولات خواهد بود.

– حمایت سازمان سیاست‌گذار از حقوق مادی و معنوی اصحاب نمایش کودک و نوجوان و آثار تولیدشده آن‌ها و لزوم کارشناسی و نظارت بر تولیدات برای حفظ استانداردها و ظرفیتهای حرفه‌ای تولیدات نمایشی، در ارتقای سطح کیفی و کمی تولیدات نمایشی نقش بسیار مهمی خواهد داشت. علاوه بر آن، موجب تقسیم عادلانه شغل و درآمد و کسب شهرت بر اساس توانمندی خواهد شد.

کلام آخر اینکه، چشم‌انداز پویایی و مانایی نمایش کودک و نوجوان، نهادینه شدن آن در بطن جامعه است. این مهم محقق نخواهد شد، مگر زمانی که جایگاه تخصصی نمایش کودک و نوجوان در منظر سیاست‌گذار فرهنگی، متولی فرهنگی، اصحاب و مخاطبان آن معلوم باشد.

پی‌نوشت

1. Socio drama

منابع

۱. آشنا، حسام‌الدین (۱۳۸۴). از سیاست تا فرهنگ: سیاست‌های فرهنگی دولت در ایران (۱۳۰۴-۱۳۲۰). انتشارات سروش، تهران.
۲. یونسکو (۱۳۵۸). فرهنگ و برنامه‌ریزی. ترجمه چنگیز پهلوان. پژوهشکده علوم ارتباطی و توسعه ایران. تهران.
۳. نبولر، رود؛ دیبلو، اریک (۱۳۸۷). ارتباطات آیینی. ترجمه عبدالله گیویان. دانشگاه امام صادق و پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم. تهران.
۴. هورکهایمر، ماکس؛ آدرنو، تئودور (۱۳۸۹). دیالکتیک روشنگری. ترجمه امید مهرگان و مراد فرهادپور. چاپ چهارم. گام نو. تهران.
۵. کیانیان، داوود (۱۳۹۱). نمایش خلاق. چاپ اول. سوره مهر. تهران.
۶. گروه پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی (۱۳۸۷). پژوهشنامه ۲۹. مدیریت و سرمایه اجتماعی. پژوهشکده تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.
۷. کاسلین نلی مک. ۱۳۹۰. درام خلاق. ترجمه حسین فدایی حسین. چاپ اول. انتشارات نمایش. تهران.
۸. وود، دیوید (۱۳۸۶). نمایش برای بچه‌ها. ترجمه رکسانا شاه‌جانی و حسین فدایی حسین. چاپ اول. انتشارات نمایش. تهران.

برای مطالعه متن کامل مقاله، رمزیننه را بپوش کنید.

فاطمه یوسف زاده

۱ آبان ماه	۲ آبان ماه	۴ آبان ماه	۸ آبان ماه
• شهادت آیت الله حاج سید مصطفی خمینی در سال ۱۳۵۶ 	• ولادت امام حسن عسکری (ع) 	• وفات حضرت معصومه (س) بر نخله ای سلام که در لاله زار علم از شاخه شاخه اش گل عرفان دمیده است بر دختری سلام که چون جدۀ اش بتول او را خدا ز رجس و پلیدی بریده است بر ماه آسمان امامت ستاره است بر نور دیگان علی نور دیده است زینب قدش ز داغ برادر شکسته شد او هم قدش ز هجر برادر خمیده است بر هجرتش سلام که هجر برادرش او را ز شهر وحی به ایران کشیده است بخشنی از قصیده سید رضامؤید 	• شهادت محمد حسین فهمیده، روز نوجوان و بسیج دانش آموزی

۱۰ آبان ماه	۱۳ آبان ماه	۲۴ آبان ماه	۲۸ آبان ماه	۳۰ آبان ماه
• شهادت آیت الله قاضی طباطبایی، اولین شهید محراب، به دست منافقین در سال ۱۳۵۸ 	• تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در سال ۱۳۵۸ • روز ملی مبارزه با استکبار جهانی کمونیسم و امپریالیسم مانند دو تیغه قیچی هستند که گرچه در ظاهر با هم تضاد دارند، اما در واقع هر دو برای قطع یک ریشه به حرکت درمی آیند و این واقعیت را تاریخ معاصر به خوبی نشان داده است. به گمان من وقت آن رسیده که ندای بازگشت به فرهنگ اصیل اسلامی، نه تنها در جامعه ما، که در سراسر کشورهای اسلامی، طنین انداز شود و در آن صورت دور نخواهد بود که صدای شکستن زنجیرهای بندگی و پرده را پشتویم و شاهد اقتدار دوباره ملل مسلمان باشیم. استاد شهید مرتضی مطهری	• روز کتاب، کتاب خوانی و کتابدار آدم ها مثل کتاب اند. از روی بعضی ها باید مشق نوشت و آموخت، از روی بعضی ها باید جریمه نوشت و عبرت گرفت. بعضی ها را باید نخواند و کنار گذاشت و بعضی ها را باید چند بار خواند تا معنی شان را فهمید. زنده یاد قیصر امین پور 	• روز ولادت حضرت زینب (س) و روز پرستار 	• روز بزرگداشت ابونصر فارابی • روز حکمت و فلسفه • روز بزرگداشت علامه سید محمد حسین طباطبایی

هر کجا که باشند زندگی آنجاست

ولادت حضرت زینب (س)
و روز پرستار مبارک

... این حرکت، حرکت عشق و ایمان است؛ ما هم از دور نگاه می‌کنیم به این حرکت، و غبطه می‌خوریم به حال آن کسانی که این توفیق را پیدا کردند و این حرکت را انجام دادند:
گرچه دوریم به یاد تو سخن می‌گوییم
بعد منزل نبود در سفر روحانی

از بیانات مقام معظم رهبری در ابتدای درس خارج فقه، نهم آذر ماه ۱۳۹۴

